

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет

Факультет – економіки, бізнесу і контролю
Кафедра – економіки промисловості
Ступінь вищої освіти – магістр
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма – «Економіка підприємства»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: «Обґрунтування стратегії підвищення рентабельності діяльності підприємств кондитерської галузі»

КРМ. ЕП. 938-03.1-12

Здобувач _____ Лучку М.М.
(підпис) (ПІБ)

Керівник: к.т.н., доцент _____ Лобоцька Л.Л.
(науковий ступень, вчене звання, ПІБ) (підпис)

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від «12 » грудня 2023 р., протокол № 7

Завідувач кафедри

економіки промисловості _____ О. ПАВЛОВ
Назва кафедри (підпис)

Одеса – 2023 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ І
МЕНЕДЖМЕНТУ ім.Г.Е.Вейнштейна

Факультет *економіки, бізнесу і контролю*
Кафедра *економіки промисловості*
Ступінь вищої освіти *«магістр»*
Спеціальність *051 «Економіка»*
Освітня програма *«Економіка підприємства»*

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

О. ПАВЛОВ

« _____ » _____ 2023 __ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
здобувача

Лучку Михайла Михайловича

1. Тема роботи: *«Обґрунтування стратегії підвищення рентабельності діяльності підприємств кондитерської галузі»*, затвердженою наказом ОНТУ від 05.12.2022 р. № 938-03
2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи *10 грудня 2023 р.*
3. Вихідні дані до роботи: нормативні, статистичні дані по Україні, літературні джерела, фінансова та статистична звітність підприємств кондитерської галузі, інтернет-джерела.
4. Перелік питань, які потрібно розробити: 1. Теоретичні засади рентабельності діяльності підприємств та шляхи її підвищення.
2. Аналіз зовнішнього і внутрішнього середовищ функціонування досліджуваних підприємств та оцінка рентабельності їх діяльності.
3. Проект заходу щодо підвищення рентабельності діяльності досліджуваних підприємств і оцінка його інвестиційної привабливості.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):
  - 1) Рис. 1. Формули розрахунку показників рентабельності
  - 2) Рис. 2. Динаміка показників рентабельності операційної діяльності і всієї діяльності підприємств виробництва харчових продуктів в Україні
  - 3) Рис.3. Шляхи підвищення прибутку в рентабельності
  - 4) Рис.4. Структура виробництва кондитерської продукції в Україні, %

- 5) Рис.5. Динаміка виробництва кондитерської продукції в Україні в 2011 – 2020 рр., тис.т
- 6) Рис.6. Частка підприємств виробництва борошняної продукції, отримавших чистий прибуток у 2018 – 2022 рр., %
- 7) Рис.7. Частка підприємств виробництва борошняної продукції, отримавших чистий прибуток у 2018 – 2022 рр., %
- 8) Рис.8. Частка підприємств виробництва шоколадної і цукрової продукції, отримавших чистий прибуток у 2018 – 2022 рр., %
- 9) Таблиця 1. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ЗАТ «Житомирські ласощі» за два роки
- 10) Таблиця 2. Фінансові результати ЗАТ «Житомирські ласощі» за 2020 – 2021 рр.
- 11) Таблиця 3. Показники рентабельності діяльності ЗАТ «Житомирські ласощі», %
- 12) Таблиця 4. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Домінік» за два роки
- 13) Таблиця 5. Фінансові результати ПрАТ «Домінік» за 2020 – 2021 рр.
- 14) Таблиця 6. Показники рентабельності діяльності ПрАТ «Домінік», %
- 15) Таблиця 7. Факторний аналіз рентабельності власного капіталу ЗАТ «Житомирські ласощі»
- 16) Таблиця 8. Факторний аналіз рентабельності власного капіталу ПрАТ «Домінік»
- 17) Таблиця 9. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ЗАТ «Житомирські ласощі» до і після впровадження проекту
- 18) Таблиця 10. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Домінік» до і після впровадження проекту
- 19) Таблиця 11. Порівняння результатів впровадження проекту на підприємствах
- 20) Рис. 9. Показники рентабельності до і після впровадження проекту на досліджуваних підприємствах

6. Консультанти по роботі із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 10 вересня 2023 р.

Керівник _____ доц. Лобоцька Л.Л.

Завдання прийняв до виконання _____ Лучку М.М.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	При- мітки
Аналіз літературних джерел	до 05.10.23 р.	
Написання теоретичної частини роботи	06.10.23 р. – 25.10.23 р.	
Аналіз ринку кондитерської продукції України та діагностика стану зовнішнього середовища підприємств	26.10.23 р. – 02.11.23 р.	
Характеристики підприємств – об'єктів дослідження, аналіз основних показників їх діяльності, зокрема показників рентабельності	03.11.23 р. – 18.11.23 р.	
Розробка інвестиційних проєктів щодо підвищення рентабельності діяльності досліджуваних підприємств, оцінка привабливості проєктів	19.11.23 р. – 30.11.23 р.	
Формулювання висновків по роботі	01.12.23 р. – 02.12.23 р.	
Оформлення роботи, використаних джерел	03.12.23 р. – 05.12.23 р.	
Підготовка матеріалів до захисту	06.12.23 р. – 10.12.23 р.	

Здобувач-дипломник _____ Лучку М.М.

Керівник роботи _____ доц. Лобоцька Л.Л.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач дипломник Лучку М.М.

Підпис

АНОТАЦІЯ

на кваліфікаційну роботу магістра

Робота містить 93 сторінки, 44 таблиць, 18 рисунків, список використаних джерел з 37 найменувань, 2 додатків.

Метою роботи є дослідження теоретичних основ рентабельності діяльності підприємств і шляхів її підвищення на підприємствах кондитерської галузі.

Завдання роботи: дослідити теоретичні положення щодо формування і управління рентабельністю діяльності підприємства; визначити зовнішні та внутрішньовиробничі фактори впливу на рівень рентабельності діяльності підприємств, зокрема підприємств кондитерської галузі; провести фінансово-економічний аналіз діяльності двох підприємств – об'єктів дослідження і визначити резерви росту рентабельності їх діяльності; запропонувати шляхи підвищення рентабельності на підприємствах.

Предметом даної роботи виступають теоретичні та практичні аспекти системи показників рентабельності діяльності підприємства та напрямки їх підвищення.

Об'єктом аналізу, узагальнень, дослідження є кондитерська галузь і її представники ЗАТ «Житомирські ласощі» та ПрАТ «Домінік».

За результатами виконаної роботи розроблено заходи з підвищення рентабельності діяльності досліджуваних підприємств.

Отримані результати можуть бути використані на підприємствах як заходи по вдосконаленню їх роботи.

Рік виконання роботи 2023

Рік захисту роботи 2023

ANNOTATION

for master's qualification work

The work contains pages 93, tables 44, figures 18, a list of used sources of 37 titles, and 2 appendices.

The purpose of the work is to study the theoretical foundations of the profitability of enterprises and ways to increase it at enterprises of the confectionery industry.

Job tasks: to investigate the theoretical provisions regarding the formation and management of the profitability of the enterprise; determine the external and internal factors of influence on the level of profitability of enterprises, in particular enterprises of the confectionery industry; conduct a financial and economic analysis of the activity of two enterprises - the objects of the study and determine reserves for the growth of the profitability of their activity; to propose ways of increasing profitability at enterprises.

The subject of this work is the theoretical and practical aspects of the system of profitability indicators of the enterprise and directions for their improvement.

The object of analysis, generalizations, and research is the confectionery industry and its representatives PJSC "Dominik" and CJSC "Zhytomyrski Lasoshchi".

Based on the results of the work performed, measures were developed to increase the profitability of the researched enterprises.

The obtained results can be used at enterprises as measures to improve their work.

The year of performance is 2023

The year of job protection is 2023

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ	11
1.1. Рентабельність: поняття, види, фактори формування	11
1.2. Показники рентабельності діяльності підприємства і їх вимірювання	14
1.3. Методичні підходи до аналізу показників рентабельності	18
1.4. Шляхи підвищення показників рентабельності підприємства	29
Висновки до розділу 1	34
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОГО І ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДОСЛІДЖУВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ	36
2.1. Аналіз вітчизняного ринку кондитерських виробів	36
2.2. Загальна характеристика досліджуваних підприємств галузі та аналіз основних показників їх діяльності	42
2.3. Факторний аналіз показників рентабельності діяльності ЗАТ «Житомирські ласощі»	57
2.4. Факторний аналіз показників рентабельності діяльності ПрАТ «Домінік»	63
Висновки до розділу 2	67
РОЗДІЛ 3. ПРОЄКТ ЗАХОДУ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ПОКАЗНИКІВ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДОСЛІДЖУВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ОЦІНКА ЙОГО ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ	68
3.1. Комерційний аналіз проєкту	69
3.2. Оцінка інвестиційної привабливості проєкту для ЗАТ «Житомирські ласощі»	70
3.3. Оцінка інвестиційної привабливості проєкту для ПрАТ «Домінік»	81
3.4. Порівняння результатів впровадження інвестиційного проєкту на досліджуваних підприємствах	84
Висновки до розділу 3	87
ВИСНОВКИ	88
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	90
ДОДАТКИ	94

ВСТУП

Показники рентабельності визначають ефективність діяльності господарюючого суб'єкта, бо життєздатність підприємства багато в чому залежить саме від того, якою мірою забезпечена фінансова віддача ресурсів та наскільки досягається рівень прибутковості в процесі формування витрат.

В сучасний період воєнних дій на Україні проблема підвищення рентабельності, а іншими словами, прибутковості діяльності, є одним з найважливіших завдань підприємств, бо в цих умовах значно погіршився інвестиційний клімат в країні, чекати на допомогу з боку банків, уряду не можливо. Підприємства вимушені шукати внутрішні резерви для забезпечення стійкого фінансування своєї діяльності.

Актуальною проблемою на сьогодні є оволодіння керівниками, менеджментом підприємства сучасними методами управління для підвищення ефективності діяльності підприємства. Грамотне, ефективне управління формуванням рентабельності та резервами підприємства передбачає побудову відповідних організаційно-методичних систем забезпечення цього управління, знання основних

Студент	Лучку М.М.			КРМ-ЕП. 938-03.1-12			
				Текстова частина	Стад.		Стор
							93
Керівник	Лобоцька Л.Л.					ОНТУ	
Зав.каф.	Павлов О.І.						

механізмів формування рентабельності, використання сучасних методів її

аналізу і планування.

Виживання підприємства в конкурентному середовищі залежить від його фінансової стійкості, що досягається шляхом підвищення ефективності виробництва на основі економічного використання всіх видів ресурсів, зниження витрат, виявлення резервів росту випуску продукції, збільшення прибутку.

Важлива роль в реалізації цієї задачі відводиться аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств. З його допомогою виробляють стратегію і тактику розвитку підприємства, обґрунтовують плани й управлінські рішення, здійснюють контроль за їхнім виконанням, виявляють резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюють результати діяльності підприємства, його підрозділів і працівників. Зміст аналізу впливає з його функцій. Центральна функція аналізу—це пошук резервів підвищення ефективності виробництва і використання цих резервів в господарській діяльності.

Теоретичні та практичні аспекти класифікації факторів та їх вплив на фінансові результати підприємства, показники рентабельності розглянуті в працях таких науковців, як В.В. Баканов, М.Д. Білик, О.В. Березін, Ф.Ф. Бутинець, В.І. Валуєв, В.М. Гринькова,, І.В. Зятківський, А.М. Журлов, М.Н. Крейніна, Є.В. Мних, А.М. Поддєрьогін, Р.С. Сайфулін, Г.В. Савицька та інших. Ними зроблено значний внесок у розробку теоретико-методологічних основ визначення сутності прибутку та рентабельності, процесів їх формування та використання, методики проведення факторного аналізу.

Метою даної роботи є дослідження теоретичних основ рентабельності діяльності підприємств і шляхів її підвищення на підприємствах кондитерської галузі.

Завдання роботи:

дослідити теоретичні положення щодо формування і управління рентабельністю діяльності підприємства;

визначити зовнішні та внутрішньовиробничі фактори впливу на рівень рентабельності діяльності підприємств, зокрема підприємств кондитерської

галузі;

провести фінансово-економічний аналіз діяльності двох підприємств – об'єктів дослідження і визначити резерви росту рентабельності їх діяльності; запропонувати шляхи підвищення рентабельності на підприємствах.

Предметом даної роботи виступають теоретичні та практичні аспекти системи показників рентабельності діяльності підприємства та напрямки їх підвищення.

Об'єктом аналізу, узагальнень і досліджень є кондитерська галузь і її представники ПрАТ «Домінік» та ЗАТ «Житомирські ласощі».

Методи дослідження: аналітичні методи, методи порівнянь, методи факторного аналізу.

Інформаційною базою дослідження є Закони України, нормативні матеріали, літературні джерела, статистичні дані по Україні, звітна інформація про діяльність підприємств за два останні роки, які доступні на відповідних сайтах в Інтернеті.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА І ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

1.1. Рентабельність: поняття, види, фактори формування

Рентабельність – це ступінь прибутковості, вигідності бізнесу. Вона вимірюється за допомогою цілої системи відносних показників, що характе-

ризують ефективність роботи підприємства в цілому, прибутковість різних напрямків діяльності.

Рентабельність є одним із найважливіших показників, який характеризує кінцевий результат роботи підприємства і є досить складною економічною категорією як з точки зору її трактування, так і через існування різноманітних показників, що використовуються для її оцінки. Показники рентабельності повніше, ніж прибуток, характеризують результати господарювання, тому що їхня величина відображає співвідношення ефекту з вкладеним капіталом або спожитими ресурсами.

Такої думки дотримуються провідні вітчизняні спеціалісти з економіки: Андрійчук В.Г. [1], Бойченко І.М. [2], Покропівний С.Ф. [3], Кулаковська Т.А. [4], Гетьман О.О., Шаповал В.М. [6] та ін.

Так, Андрійчук В.Г. відмічає, що рентабельність – це поняття, що рентабельність – це поняття, що характеризує економічну ефективність виробництва, за якої підприємство за рахунок грошової виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) повністю відшкодовує витрати на її виробництво й одержує прибуток як головне джерело розширеного відтворення [1 , с.444], тобто під рентабельністю він розуміє критерій економічної ефективності, який забезпечує отримання прибутку після вирахування всіх витрат на її виробництво і збут. Рентабельність характеризує ефективність роботи підприємства в цілому, дохідність різних напрямків діяльності (виробничої, підприємницької, інвестиційної), окупність витрат і т. і.

Кулаковська Т.А. визначає рентабельність як відносний показник прибутковості, який характеризує ефективність господарської і фінансової діяльності підприємства. Прибутковість розраховується у відсотках як відношення прибутку до витрат використаних ресурсів, обсягу продажів та ін. [4, с.190]

Правдюк Н.Л. [6] відмічає, що нормативного значення для показників рентабельності не існує, але є правило: чим вищим є значення коефіцієнту, тим ефективнішою вважається діяльність підприємства.

При визначенні показників рентабельності використовують показник прибутку, тому від його зміни, значення суттєво залежить і показник рентабельності.

На показники прибутку, рентабельності впливають зовнішні і внутрішні фактори.

До зовнішніх можна віднести: рівень попиту, місцезположення підприємства, конкурентне середовище, рівень інфляції, санкції, зміни в Законодавстві, розробку нових технологій, проведення ефективної банківської політики через зниження процентних ставок по кредитах та створення надійних механізмів рефінансування виробничої діяльності тощо. На зовнішні фактори підприємство впливати не може.

Внутрішніми факторами впливу можуть слугувати фактори, на які підприємство може впливати безпосередньо: обсяг, структура, якість, конкурентоздатність готової продукції, продуктивність праці, політика цін, відносини із зовнішніми органами – клієнтами, постачальниками, податковими органами, стан основних засобів, склад і структура обігових коштів, маркетингові заходи тощо. Кожний з цих факторів відіграє певну роль у змінах рентабельності, яка представляється системою показників.

Показники рентабельності можна об'єднати в кілька груп:

1) показники, що базуються на витратному підході (рентабельність продукції, рентабельність операційної діяльності, рентабельність інвестиційної діяльності та окремих інвестиційних проектів, рентабельність звичайної діяльності);

2) показники, що характеризують прибутковість продажів (валова рентабельність продажів, операційна рентабельність продажів і чиста рентабельність продажів);

3) показники, в основі яких лежить ресурсний підхід (рентабельність

сукупних активів або загальна рентабельність, рентабельність операційного капіталу, рентабельність основного капіталу, рентабельність оборотного капіталу, рентабельність власного капіталу і т. ін.).

Залежно від того, який прибуток враховується у чисельнику, можна отримати різні показники рентабельності. Загальним для них є те, що вони показують, скільки одиниць прибутку створює показник знаменника формули розрахунку відповідного показника рентабельності.

На рисунку 1.1 представлена класифікація показників рентабельності

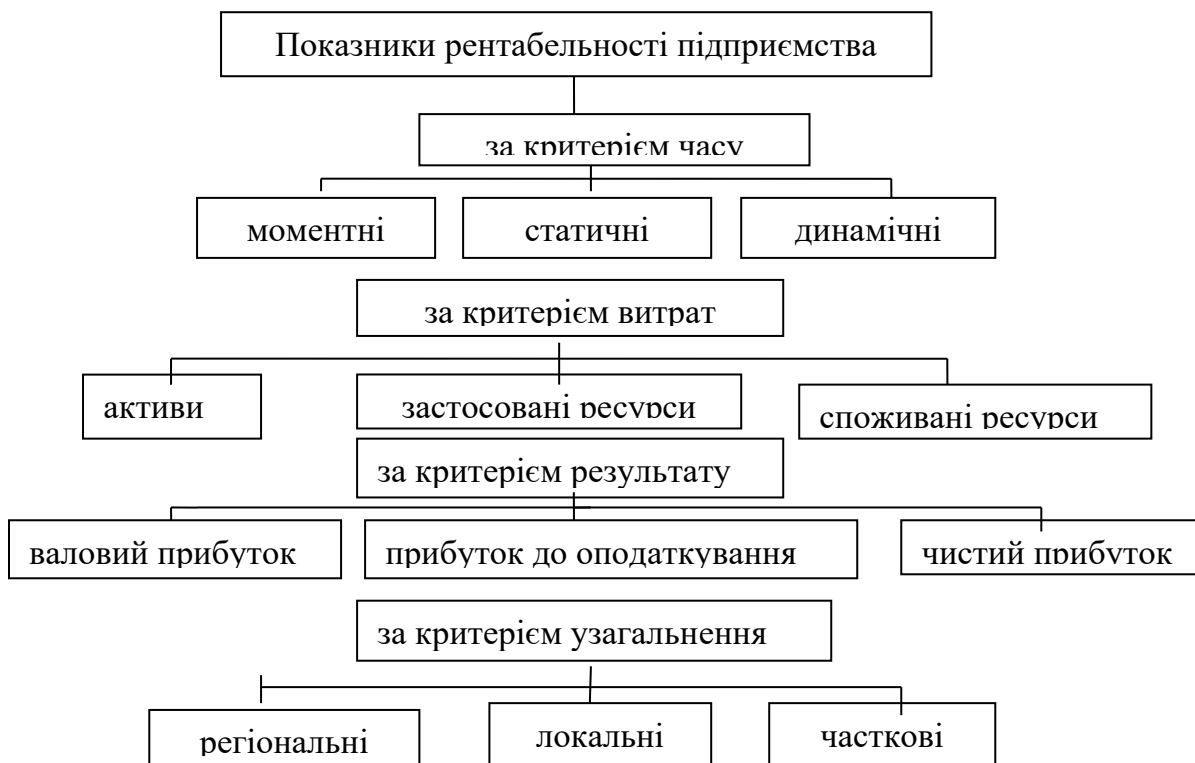

Рис. 1.1. Класифікація показників рентабельності підприємства, що розраховуються на основі величини прибутку

Служба статистики України фіксує два показники рентабельності: рентабельність операційної діяльності підприємств і рентабельність всієї діяльності підприємств. Причому ці показники представлені по сферах діяльності і в розрізі підприємств за їх розміром: великих, середніх, малих, в тому числі мікропідприємств. Розглянемо більш детально показники рентабельності діяльності підприємства і формули їх розрахунку.

1.2. Показники рентабельності діяльності підприємства

і їх вимірювання

При розрахунку показників рентабельності основною вихідною інформацією слугують показники звітних форм № 1 Баланс , № 2 Звіт про фінансові результати, а також деяких інших звітних форм.

Рентабельність продукції ($R_{п}$) обчислюють як відношення прибутку від реалізації Пр (фінансовий результат до оподаткування р.2290 ф.2) до суми витрат на реалізовану продукцію ($C_{рп}$) (р.2050 ф.2) або до повної собівартості продукції (C) (р.2050+2130+2150+2180 ф.2) [7], [9]:

$$D_i = \frac{\check{I}\check{a}\check{t}\check{i}}{\check{N}\check{d}\check{i}} \cdot 100 \quad (1.1)$$

$$D_i = \frac{\check{I}\check{a}\check{t}\check{i}}{\check{N}} \cdot 100 \quad (1.2)$$

Повна собівартість включає $C_{рп}$, а також адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати.

$R_{п}$ показує, скільки прибутку має підприємство з кожної гривні, витраченої на виробництво і реалізацію продукції. Її можна розраховувати в цілому по підприємству, за окремими його сегментами і за видами продукції.

Рентабельність певного виду продукції визначають за формулою

$$D_i = \frac{\check{O}_s - \check{N}_s}{\check{N}_s} \cdot 100 \quad (1.3),$$

де C_i , S_i – ціна і повна собівартість i -го виду продукції.

Рентабельність операційної діяльності $R_{од}$ визначають як відношення прибутку від операційної діяльності Поод (р. 2190 ф.2) до повної собівартості продукції, яка включає собівартість реалізованої продукції, адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати:

$$D_{i\check{a}} = \frac{\check{I}\check{t}\check{i}\check{a}}{\check{N}} \cdot 100 \quad (1.4)$$

Рентабельність продажів $R_{пр}$ визначають як відношення прибутку Π до чистого доходу ЧД (р.2000 ф.2). Прибуток може бути валовий, від операційної діяльності або чистий. Його ще позначають як ROS.

Найчастіше використовують у чисельнику показник чистого прибутку (р.2350 ф.2):

$$D_{iv} = \frac{\dot{I}}{\times \dot{A}} \cdot 100 \quad (1.5)$$

Рентабельність активів R_a (сукупного капіталу) визначають як відношення прибутку до оподаткування (р.2290 ф.2) до середньорічної вартості активів балансу (рядок 1900 ф.1). Цей показник розглядають як **рентабельність всієї діяльності підприємства**. Він характеризує дохідність всього сукупного капіталу, вкладеного в активи підприємства. Його ще позначають як ROA:

$$D_a = \frac{\dot{I}}{\dot{A}} \cdot 100 \quad (1.6)$$

Рентабельність власного капіталу $R_{вк}$ (ROE) визначають як відношення чистого прибутку до середньорічної вартості власного капіталу ВК (р.1495 ф.1) Цей показник цікавить наявних і потенційних власників і акціонерів. Рентабельність власного капіталу показує,

який прибуток приносить кожна інвестована власниками капіталу грошова одиниця:

$$D_{вк} = \frac{\dot{I}}{\hat{A}_{вк}} \cdot 100 \quad (1.7)$$

Рентабельність виробництва R_v визначають як відношення валового прибутку (р.2090 ф.2) до суми середньорічної вартості основних засобів (ОЗ) та середніх залишків оборотних засобів (ОбЗ):

$$D_v = \frac{\dot{I}_v}{\hat{I}_Z + \hat{I}_{вз}} \cdot 100 \quad (1.8)$$

Аналогічно можна визначити рентабельність основного капіталу, рентабельність оборотного капіталу тощо.

В таблиці 1.1 наведено дані про динаміку показників операційної рентабельності і рентабельності всієї діяльності підприємств за 2010– 2022 рр. Показники характеризують прибутковість діяльності виробництва харчових продуктів [8]. Графічне зображення динаміки зміни показників рентабельно-

сті в цілому по промисловості з виробництва харчових продуктів, рисунок 1.2, свідчить про значні коливання цих показників у часі.

Таблиця 1.1

Показники рентабельності підприємств України з виробництва харчових продуктів за період 2010 – 2022 рр.

Роки	Рівень рентабельності операційної діяльності підприємств					Рівень рентабельності всієї діяльності підприємств				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		великі підприємства	середні підприємства	малі підприємства	з них мікро підприємства		великі підприємства	середні підприємства	малі підприємства	з них мікро підприємства
2010	3,6	3,6	3,8	-0,3	-5,7	0,1	0,5	0,1	-4,2	-1 4
2011	3,3	5,4	1,3	-0,3	-3,2	0	2,3	-2,3	-3,8	-8,0
2012	5,5	9,1	1,7	-0,1	-4,2	1,7	4,8	-1,7	-0,5	-8,8
2013	5,1	9,2	2,2	0,6	-12,6	1,4	2,1	-0,9	0,4	-19,1
2014	4,8	9,0	0,4	-4,5	-20,5	-4,5	-2,8	-6,1	-7,1	-24,7
2015	2,7	2,5	3,4	-0,7	-6,6	-3,2	-3,6	-2,7	-3,5	-12,2
2016	3,2	3,7	3,1	0,7	-4,1	-0,9	-0,6	-1,1	-1,4	-6,1
2017	5,0	5,9	4,7	0,6	-4,9	1,3	3,7	1,0	-13,9	-7,9
2018	4,2	5,4	3,1	1,3	-0,8	1,7	2,9	0,6	-0,3	-4,2
2019	3,9	3,6	4,5	1,5	0,1	2,5	2,3	3,0	0,5	-2,3
2020	4,2	5,6	3,3	0,7	-6,3	-0,1	0,0	-0,2	-1,1	-8,9
2021	3,3	3,9	2,8	1,2	-3	1,8	2,3	1,5	0,2	-4,1
2022	8,2	10,8	6,4	3	-5,3	0,4	0,7	0,5	-2,2	-16,8

За всі роки досліджуваного періоду рентабельність операційної діяльності була додатною, а всієї діяльності підприємств у 2014– 2016 рр. мала від’ємні значення. У той же період 2014– 2016 рр. рентабельність операційної діяльності різко знизилася, що було обумовлено переорієнтацію країни на ринок ЄС. Нульове значення рентабельності всієї діяльності підприємств у 2020 р. стало слідством COVID-пандемії. Слід відмітити значний ріст (8,2 %) рентабельності операційної діяльності у 2022 р. Порівняно з 2021 р. вона зросла у 2,48 р., тоді як рентабельність діяльності підприємств в цілому зменшилася у 4,5 р. Це обумовлено значним погіршенням умов для бізнесу із-за війни, частковою втратою потужностей, порушенням зв’язків між підприємствами і т.і.

Рис. 1.2. Динаміка показників рентабельності операційної діяльності і всієї діяльності підприємств виробництва харчових продуктів

Аналіз даних таблиці 1.1 в розрізі підприємств за масштабами виробництва дає підстави говорити, що великі і середні підприємства працювали в основному прибутково, малі ж підприємства, і особливо мікропідприємства, були збитковими – їх рентабельність всієї діяльності була практично весь період від'ємною. Це свідчить про складну фінансову ситуацію на мікропідприємствах, недостатню допомогу з боку держави малому бізнесу, а також про складності отримання банківських кредитів.

На рисунку 1.3 наведені дані про динаміку показників рентабельності операційної діяльності і всієї діяльності великих підприємств по виробництву харчових продуктів. Динаміка показників рентабельності на рисунках 1.2 і 1.3 аналогічна, тобто саме великі підприємства вносять найбільший внесок у випуск харчової продукції. Коефіцієнт кореляції між показниками рентабельності операційної діяльності в цілому по галузі і великих підприємств становить 0,864. Значно слабший зв'язок спостерігається з показниками

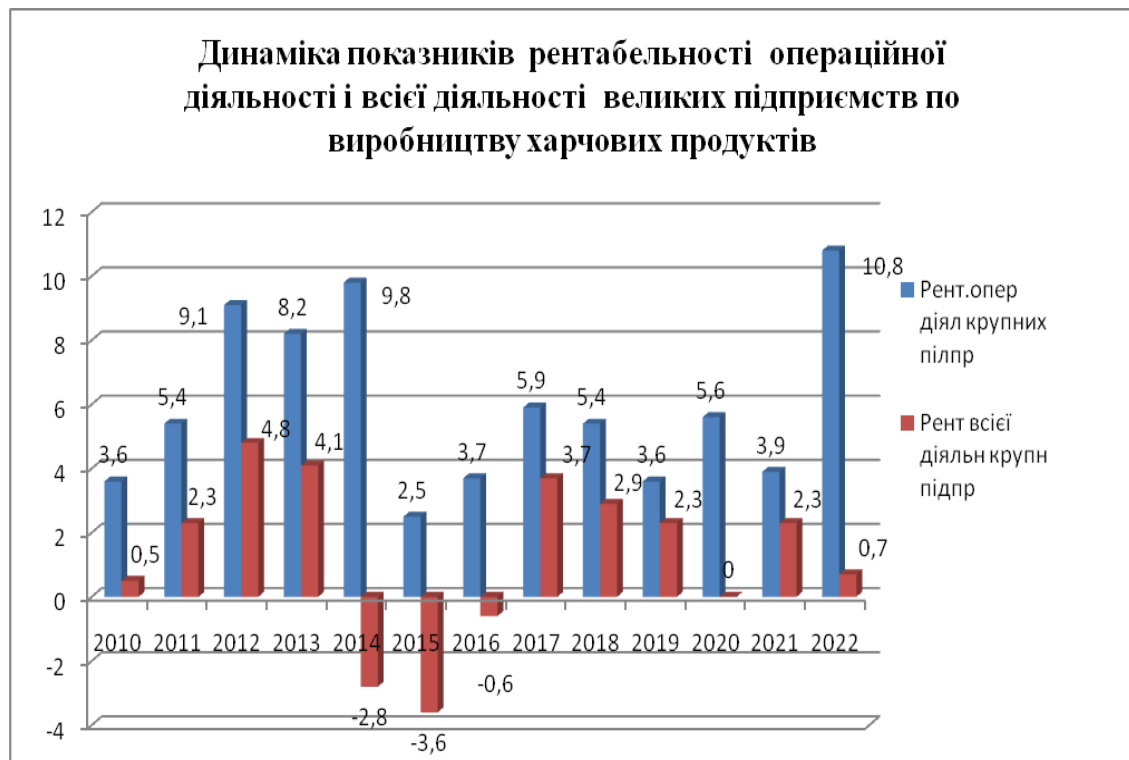

Рис.1.3. Динаміка показників рентабельності операційної діяльності і всієї діяльності великих підприємств по виробництву харчових продуктів

середніх підприємств (0,402) і малих підприємств (0,235). Така ж картина має місце і для показників рентабельності всієї діяльності підприємств.

1.3. Методичні підходи до аналізу показників рентабельності

Функція аналізу є однією з найважливіших функцій управління на підприємстві. В широкому розумінні аналіз – це метод дослідження шляхом розкладання складного явища на складові частини. Для цілей аналізу використовують різні прийоми та методи: традиційні (порівняння, середні, графічні, балансові, методи факторного аналізу – детерміновані і стохастичні, методи оптимізації. Застосування тих чи інших прийомів та способів дослідження залежить від мети і глибини аналізу, особливостей об'єкта, технічних можливостей виконання розрахунків тощо.

Традиційні прийоми, які часто використовують для аналізу різних об'єктів, є найпростішими. До них належать: деталізація показників, порівняння, групування, відносні й середні величини, показники варіації, елементарні прийоми оброблення динамічних рядів, балансовий, табличний і

графічний прийом.

Метод факторного аналізу дозволяє оцінити вплив кожного фактора на результатний показник. Він передбачає поступовий перехід від вихідної факторної системи до кінцевої факторної системи, виявлення впливу кількісно вимірюваних факторів на зміну результатного показника [8, 9].

Постановка задачі прямого детермінованого факторного аналізу, як найбільш застосовуваного, формулюється таким чином. Нехай $y = f(x_i)$ – функція, яка характеризує зміну результатного показника y ; $x_1, x_2, \dots, x_m$ – фактори, від яких залежить функція y .

Нехай за певний період показник y змінився на величину Δy . Необхідно визначити частку впливу кожного фактора на Δy . Проведення факторного аналізу потребує виконання таких етапів:

1. Постановка мети аналізу.
2. Відбір факторів (чинників) , які визначають досліджувані результатні показники.
3. Класифікація і систематизація чинників з метою забезпечення комплексного та системного підходу до дослідження їх впливу на результати господарської діяльності.
4. Визначення форми залежності між чинниками і результатним показником.
5. Моделювання взаємозв'язків між результатним і факторними показниками.
6. Розрахунок впливу чинників і оцінка ролі кожного з них в зміні величини результатного показника.
7. Робота з факторною моделлю (практичне її використання для управління економічними процесами).

Загалом систему факторного аналізу можна зобразити у вигляді схеми, рисунок 1.4.

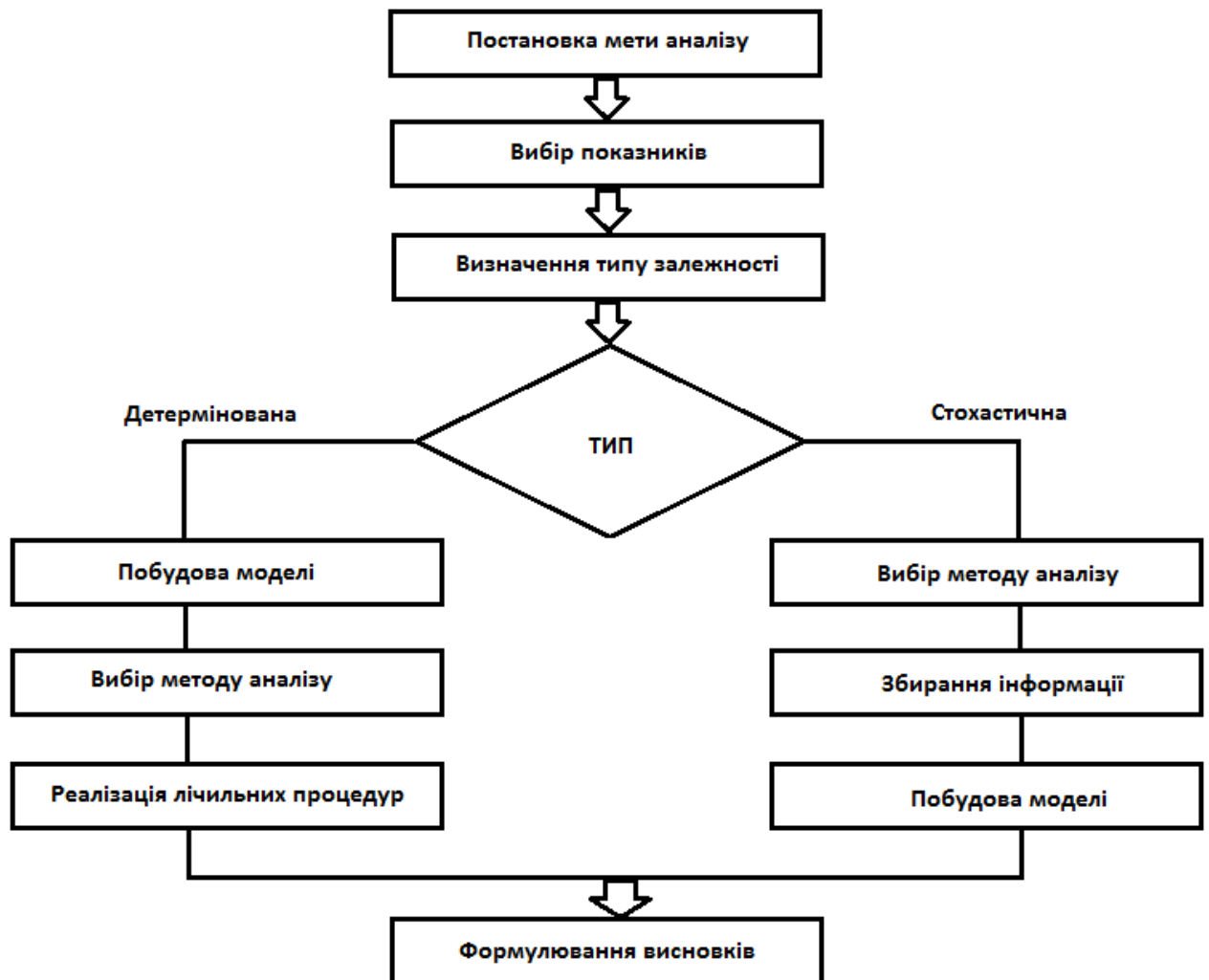

Рис. 1.4. Етапи проведення факторного аналізу

Відбір факторів для аналізу того або іншого показника здійснюється на основі теоретичних і практичних знань в конкретній галузі. При цьому зазвичай виходять з принципу: чим більший комплекс факторів досліджується, тим точніше будуть результати аналізу. В той же час необхідно мати на увазі, що якщо цей комплекс факторів розглядається як механічна сума, без урахування їх взаємодії, без виділення головних, визначальних, тому висновки можуть бути помилковими. Класифікація і систематизація факторів проводиться з метою забезпечення комплексного та системного підходу до дослідження їх впливу на результати господарської діяльності. Згідно з цим всі фактори поділяються залежно від наступних ознак на групи:

- за мірою значимості і дії на результати – основні; другорядні;
- по відношенню до об'єкту дослідження – внутрішні; зовнішні;

в залежності від колективу – об'єктивні; суб'єктивні;
за часом дії – постійні; змінні;
за характером дії – екстенсивні; інтенсивні;
за властивостями відображених явищ – кількісні; якісні;
за складом – складні; прості;
залежно від рівня взаємної підпорядкованості – першого порядку; другого порядку; і т.д.;
залежно від можливості виміру впливу – вимірні; невимірні.

Системний підхід в аналізі господарської діяльності зумовлює необхідність взаємозв'язаного вивчення факторів з урахуванням їх внутрішніх і зовнішніх зв'язків, взаємодії і взаємної підлеглості, що досягається за допомогою їх систематизації (створення факторної системи).

Важливим методологічним питанням у факторному аналізі є визначення форми залежності між чинниками і результатними показниками: функціональна вона або стохастична, пряма або зворотна, прямолінійна або криволінійна. Тут використовується теоретичний і практичний досвід, а також способи порівняння паралельних і динамічних рядів, аналітичних угруповань початкової інформації, графічний та ін.

В детермінованому факторному аналізі використовують моделі: аддитивні, мультиплікативні, кратні, змішані.

Аддитивна модель – це алгебраїчна сума факторів, мультиплікативна – це добуток факторів, кратна – є результатом ділення двох факторів.

Показники рентабельності описуються кратними моделями. За допомогою спеціальних прийомів можна кратні моделі замінити на адитивні або мультиплікативні.

Деталізація, або глибина, факторного аналізу визначається числом факторів, вплив яких можна кількісно оцінити. У факторному аналізі велику роль відіграють багатофакторні мультиплікативні моделі. Факторну модель слід формувати, враховуючи роль кожного фактора, причому на перше місце слід ставити найбільш вагомий фактор.

Загальна зміна $\Delta y = y_1 - y_0$ складається з суми змін результтивного показника за рахунок зміни кожного фактора при фіксованих значеннях інших чинників.

У першому розрахунку всі величини планові, в останньому – фактичні. Звідси витікає правило, яке полягає в тому, що кількість розрахунків на одиницю більше, ніж кількість показників розрахункової формули. Тобто, при визначенні впливу двох чинників (показників) роблять три розрахунки, трьох чинників – чотири розрахунки і т.д. Але оскільки перший розрахунок включає лише планові величини, то його результати можна узяти в готовому вигляді з плану підприємства; результат останнього розрахунку, коли усі показники фактичні, – з відповідного звіту.

Метод ланцюгової підстановки має недолік, суть якого полягає у виникненні нерозкладного залишку, який приєднується до числового значення впливу останнього чинника. Саме цим і пояснюється різниця в розрахунках при зміні послідовності підстановки.

Таблиця 1.1 свідчить про важливість показників рентабельності операційної Род, всієї діяльності підприємства, або рентабельності активів Ра, а також рентабельності власного капіталу Рвк. Чим вищі значення мають ці показники, тим краща економічна ситуація на підприємстві, бо це свідчить про збільшення чистого прибутку, підвищення віддачі на кожну гривню вкладеного капіталу, в тому числі власного капіталу.

Відповідно до мети управління прибутком усі підприємства зацікавлені у більш ефективному використанні своїх економічних ресурсів і підвищенні коефіцієнтів рентабельності, в першу чергу, коефіцієнта рентабельності активів. Але в практичних умовах можливості підприємства в цьому напрямку обмежені рівнем конкуренції на відповідному товарному ринку. Якщо під впливом конкуренції коефіцієнт рентабельності активів перестає зростати, підприємство постає перед дилемою, що для нього важливіше: рівень рентабельності реалізації продукції чи рівень оборотності його активів. Для розв'язання цієї дилеми застосовується так звана модель DuPont (модель Дю-

пона) [11].

Система фінансового аналізу DuPont (The DuPont System of Analysis) в першу чергу досліджує здатність підприємства ефективно генерувати прибуток, реінвестувати його, нарощувати обороти. Для кількісної оцінки руху фінансових ресурсів ця модель описується системою взаємопов'язаних показників.

Керівництво підприємства в загальному випадку на користь власників бізнесу приймає рішення по використанню різних ресурсів для отримання очікуваної економічної вигоди. При цьому всі економічні рішення можна віднести до трьох основних складових бізнесу:

інвестиційна діяльність (управління інвестиціями щодо необоротних і оборотних активів);

основна діяльність (виробництво, торгівля, послуги) за рахунок використання цих ресурсів (управління витратами, обсягами та цінами);

фінансова діяльність (вибір джерел фінансування – власних і позикових, які забезпечують ефективну діяльність підприємства).

Спрощено взаємозв'язок між основними видами діяльності підприємства показано на рисунку 1.5. Мистецтво управління полягає в знаходженні балансу між основними складовими бізнесу – інвестиційної, основної і фінансової діяльності.

На рисунку 1.6 зображено загальну схему розрахунку моделі DuPont.

Узагальнюючим показником ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства є рентабельність власного капіталу Рвкк як відношення чистого прибутку до середньорічного розміру власного капіталу (ф.1.7).

Рис. 1.5. Зв'язок між основною, інвестиційною та фінансовою діяльністю підприємства.

Вибір цього показника пов'язаний з тим, що його величина залежить від рішень керівника, прийнятих в трьох сферах діяльності підприємства – фінансовій, інвестиційній і основній. Іншими словами, маючи первинний власний капітал, керівник може збільшити розміри прибутку, залучаючи додаткові джерела фінансування, здійснюючи оптимальну інвестиційну політику, ефективно управляючи витратами, цінами і обсягами виробництва. Зміна цього показника говорить про загальну тенденцію підвищення або зниження ефективності бізнесу.

З рисунку 1.6. слідує, на рентабельність власного капіталу прямо впливають такі фактори, як рентабельність активів R_a і коефіцієнт структури капіталу фінансовий важіль F_v . Тому необхідно проаналізувати ці чинники, щоб оцінити їх вплив на результатний показник

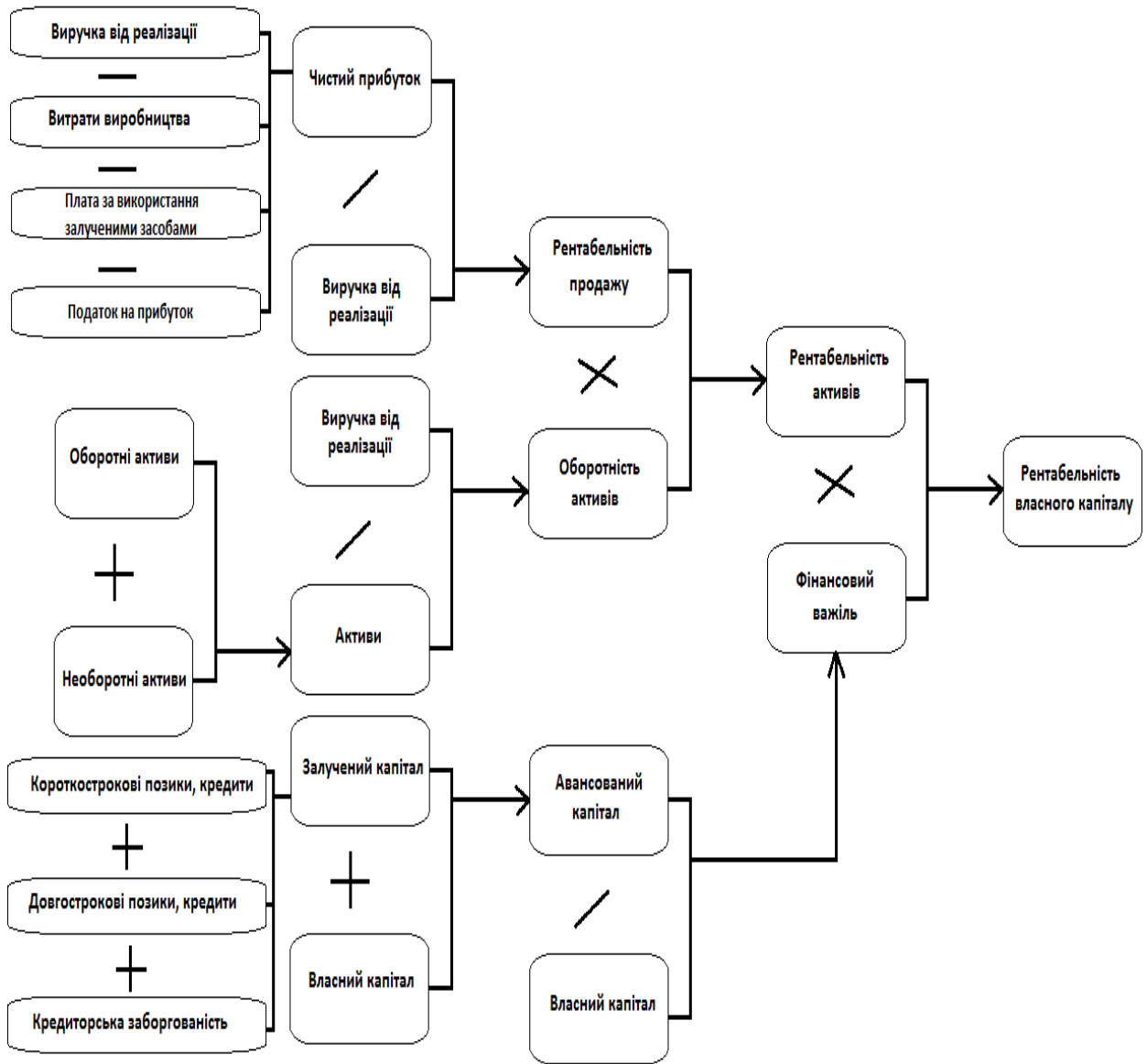

Рис. 1.6. Схема розрахунку моделі Дюпона

$$\hat{R} = \hat{D} \cdot \hat{O} \quad (1.11)$$

В свою чергу, рентабельність активів є добутком рентабельності продажу і коефіцієнта оборотності активів, тобто

$$\hat{D} = \hat{D}_i \cdot \hat{E}_a \quad (1.12).$$

Тому рентабельність власного капіталу можна описати багатofакторною мультиплікативною моделлю:

$$\hat{R} = \hat{D}_i \cdot \hat{E}_a \cdot \hat{O} \quad (1.13)$$

Якщо тепер виразити кожний з множників моделі (1.13) через відповідні первинні показники, то отримаємо модель виду:

$$\frac{\partial \hat{e}}{\partial \hat{E}} = \frac{\hat{I}}{\hat{A}} = \frac{\hat{I}}{\hat{A}} \cdot \frac{\times \hat{A}}{\hat{A} \hat{n} \delta^3} \cdot \frac{\hat{A} \hat{n} \delta^3}{\hat{A} \hat{E}} \quad (1.14).$$

Дослідження моделі (1.14) доцільно провести методом ланцюгових підстановок, послідовно аналізуючи показник рентабельності продажу, коефіцієнт оборотності активів, показник фінансового важелю. Це дозволить визначити міру впливу первинних показників на кожний з цих показників першого рівня, а потім оцінити міру їх впливу на результатний показник – рентабельність власного капіталу.

Окремий інтерес має аналіз показника рентабельності активів, який характеризує результат операційної діяльності підприємства. Ра показує те повернення, яке генерується фондами (власним капіталом і кредитами банків), що використовуються в бізнесі.

Рентабельність активів є первинним показником, який:

- дозволяє контролювати ефективність бізнесу;
- пов'язує баланс і звіт про прибутки і збитки;
- дозволяє оцінити бізнес не лише на підставі отриманого прибутку.

Ефективність основної діяльності підприємства пов'язана з оптимальним управлінням витратами виробництва, обсягом продажів і цінами реалізації, яка в моделі DuPont характеризується показником рентабельності продажів, Зміна цього показника може бути викликана як зовнішніми чинниками (інфляція, конкуренція, законодавство та ін.), так і внутрішніми (контроль якості, структура витрат, управлінський облік та ін.).

Важливим фактором впливу на рентабельність власного капіталу є коефіцієнт структури капіталу – фінансовий леверидж. Компанія, яка має значну частку позикового капіталу, називається компанією з високим рівнем фінансового левериджу, або фінансово залежною компанією; компанія, що фінансує свою діяльність тільки за рахунок власних засобів, називається фінансово незалежною.

Ефект фінансового левериджу полягає в наступному: чим вище його значення, тим більш нелінійний характер має зв'язок між валовим доходом і

чистим прибутком – незначна зміна (як зростання, так і убування) валового доходу при високому фінансовому левериджі може привести до значної відносної зміни чистого прибутку.

Для двох підприємств, які мають однаковий обсяг виробництва, але різний рівень фінансового левериджу, відносне збільшення чистого прибутку при збільшенні обсягу виробництва буде неоднаковим – воно буде більше у підприємства, що має вищий рівень фінансового левериджу.

Проте ефект від фінансування діяльності підприємства за рахунок кредиту банку може бути позитивним, негативним, або бути відсутнім взагалі. Основним критерієм оцінки ефективності фінансового важеля є ставка банківського кредиту. Якщо додатковий прибуток, що отримується підприємством за рахунок використання кредиту, перевищує суму відсотків по цьому кредиту, то таке фінансування вигідне і призводить до збільшення рентабельності власного капіталу. Але якщо фірма не отримає очікуваного доходу, то вона все одно повинна буде виплатити відсотки по кредиту, а значить, зазнає збитку.

Тому з категорією фінансового левериджу пов'язано поняття фінансового ризику. Фінансовий ризик – це ризик, пов'язаний з можливим браком коштів для виплати відсотків по позиках і позик. Зростання фінансового левериджу пов'язане із зростанням ризиковості цього підприємства. Як показують численні дослідження структури капіталу різних підприємств, значення фінансового важеля має приблизно дорівнювати 2, тобто співвідношення позикових і власних засобів має приблизно дорівнювати 1 до 1. Така структура капіталу вважається оптимальною тому, що завжди вигідніше фінансувати бізнес за рахунок позикових засобів оскільки витрати на підтримку цього джерела менше його вкладу в створення додаткового прибутку, а значить, збільшується дохід власників підприємства. Проте слід мати на увазі, що надто високе значення фінансового важеля зв'язане з високим ризиком. Ризик полягає в тому, що чим сильніше фінансовий важіль, тим вище для власників підприємства небезпека залишитися без прибутку у разі навіть незначного

недоотримання компанією прогнозованого об'єму продажів аж до випадків різко негативних значень рентабельності власного капіталу. Крім того, компанії з високим рівнем фінансового левериджу є більш чутливими до зростання ставок за кредитами.

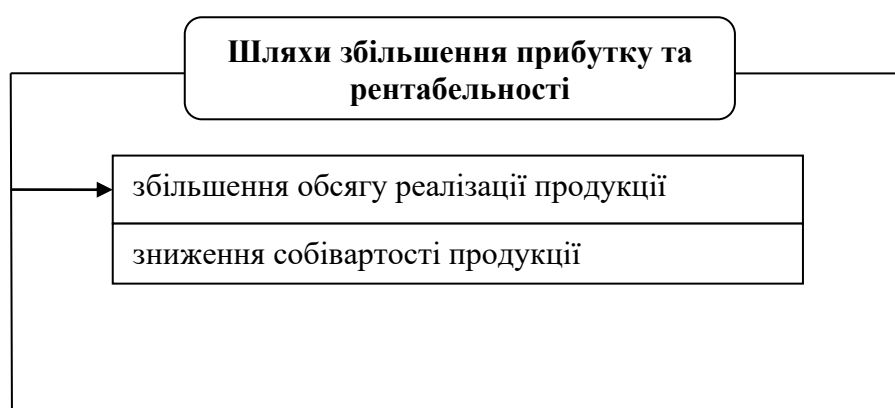
Не існує універсальних правил управління рівнем левериджу. Оптимальний рівень фінансового важеля залежить від багатьох чинників: стабільності продажів, міри насиченості ринку продукцією цієї фірми, темпу розвитку компанії, поточної структури активів і пасивів податкової політики держави відносно інвестиційної діяльності та ін.

1.4. Шляхи підвищення показників рентабельності підприємства

Враховуючи формули визначення показників рентабельності, у більшості яких в чисельнику стоїть прибуток (валовий, операційний, чистий), то перш за все підприємство повинно збільшувати цей показник. Темпи росту прибутку повинні випереджати темпи росту витрат. Тому шляхи росту рентабельності слід розглядати під призмою впливу факторів на ці основні показники.

На рисунку 1.7 наведено основні шляхи збільшення прибутку та рентабельності [4, с.189]

Різноманітність показників рентабельності визначає альтернативність пошуку шляхів її підвищення. При аналізі шляхів підвищення рентабельності важливо розрізняти вплив зовнішніх та внутрішніх факторів. Такі показники, як ціна продукту і ресурсу, обсяг ресурсів та обсяг виробництва продукції, прибутку від реалізації та рентабельності (доходності) продаж, знаходяться між собою в тісному функціональному зв'язку.

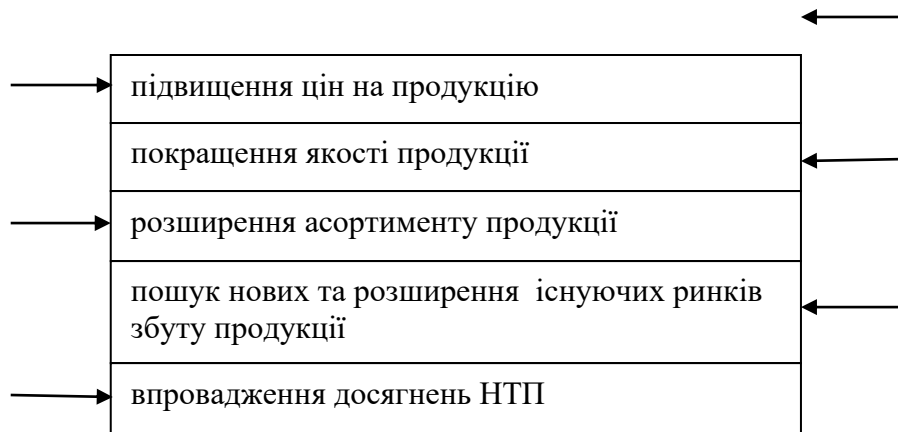

Рис. 1. 7. Шляхи збільшення прибутку та рентабельності

Підприємство насамперед звертає свою увагу на проблеми контролю за змінами промислової продуктивності і стараються знизити роль зовнішнього фактору. Однією з вимог процвітання підприємства являється розширення ринку збуту продукції за рахунок зниження ціни за товари. Оскільки цей процес не супроводжується зниженням цін на ресурси, то роль дефлятора ціни в формуванні доходності підприємства знижується. Це природним шляхом переключає сферу вимог керівництва на контроль за зміненням промислової продуктивності, тобто за внутрішніми факторами: зниження матеріалоемності і трудомісткості продукції, підвищення віддачі основних фондів, машин та обладнання.

Головним чинником підвищення показників рентабельності діяльності підприємства є всі види прибутку: валовий, від операційної діяльності, до податкування, чистий, які відображаються у звітній формі № 2 «Звіт про фінансові результати». Тому можна запропонувати перелік основних задач управління прибутком підприємства, а саме:

забезпечення максимізації розміру прибутку, що формується, і який відповідає ресурсному потенціалу суб'єкта господарювання та ринковій кон'юнктурі;

забезпечення оптимальної пропорційності між рівнем прибутку, що формується, та допустимим рівнем ризику;

забезпечення високої якості прибутку, що формується;

забезпечення постійного збільшення ринкової вартості підприємства;
підтримка конкурентоспроможності у довгостроковому періоді;
забезпечення ліквідності підприємства та його платоспроможності;
підтримка інвестиційної привабливості.

Розроблення стратегії управління прибутком підприємства здійснюється на основі однієї з базових стратегій з урахуванням періоду його життєвого циклу. Для періоду підйому базовою стратегією є стратегія зростання. Як стратегію управління прибутком рекомендовано досягнення беззбитковості діяльності, забезпечення мінімального рівня рентабельності та досягнення цільового прибутку. У періоді стабілізації запропоновано застосовувати стратегію збереження темпів зростання прибутку з урахуванням інфляції. Розроблення такої стратегії охоплює обґрунтування стійкого рівня прибутковості. Період спаду потребує утримання позицій на ринку. За таких умов за наявності базової стратегії виживання підприємствам рекомендовано застосовувати одну із стратегій управління прибутком: стратегію забезпечення мінімального рівня рентабельності або стратегію досягнення беззбитковості діяльності.

Для підвищення результативності діяльності підприємства потрібно сформулювати дієву систему управління прибутком, яка розглядається як сутність взаємопов'язаних елементів, кожний з яких виконує певну роботу, спільна дія котрих забезпечує досягнення механізму отримання прибутку заданої величини. У цієї системі треба виділити шість основних блоків: мета, принципи й завдання управління; механізм управління; організаційне забезпечення; інформаційне забезпечення; методи аналізу прибутку; контроль за виконанням плану з прибутку.

Структура механізму управління прибутком підприємства охоплює ринковий механізм регулювання формування й використання прибутку, державне нормативно-правове регулювання питань формування й розподілу прибутку, внутрішній механізм регулювання окремих аспектів формування, розподілу й використання прибутку, систему конкретних методів і прийомів здійснення управління прибутком.

Система організаційного забезпечення управління прибутком – це взаємозалежна сукупність внутрішніх структурних служб і підрозділів підприємства, які забезпечують розроблення й прийняття управлінських рішень щодо окремих аспектів формування прибутку та несуть відповідальність за результати цих рішень. Організація управління прибутком на підприємстві визначається загальною структурою управління підприємством, наявними структурними підрозділами, службами і відділами та взаємозв'язками між ними. Останнім часом організаційне управління прибутком базується на формуванні більш ефективних структурних підрозділів підприємства – центрів відповідальності. Вихідним моментом створення системи управління прибутком на основі виділення центрів відповідальності є персоніфікація відповідальності за ухвалення рішень. Виділяють три види центрів відповідальності: центр витрат, центр прибутку, центр інвестицій.

Система управління прибутком також може функціонувати тільки за наявності відповідних інформаційних даних, на підставі яких можна, по-перше, налагодити постійний моніторинг процесу формування прибутку, по-друге, оцінювати рівень операційного та загального прибутку, а по-третє, аналізувати чинники впливу на обсяг прибутку. Джерелами інформації для прийняття рішень стосовно процесів управління прибутком є дані маркетингового аналізу, бухгалтерського та управлінського обліку.

Для забезпечення ефективності системи управління прибутком в організаційну структуру підприємств треба вводити служби контролінгу. Вагоме значення в системі контролінгу має оперативний аналіз відхилень витрат підприємства. Він дає змогу своєчасно оцінити господарські ситуації, пов'язані з формуванням витрат діяльності, виявити негативні причини і вади в роботі, внутрішньогосподарські резерви покращення використання ресурсів підприємства, забезпечити оперативне маневрування ресурсами і капіталом з метою

Інструментом стратегічного управління прибутком підприємства є збалансована система показників, яка орієнтує керівництво підприємства на адекватний стратегічний розвиток. Актуальним є вдосконалення методичного

підходу до стратегічного управління прибутком підприємства з використанням збалансованої системи показників. Для підприємств, відповідно до певного періоду життєвого циклу, розроблено показники успіху та стратегічні карти управління прибутком, а також схему зв'язку показників прибуткової діяльності підприємства.

Висновки до розділу 1

Рентабельність – це оцінка прибутковості, вигідності бізнесу. Вона вимірюється за допомогою цілої системи відносних показників, що характеризують ефективність роботи підприємства в цілому, прибутковість різних напрямків діяльності. Показники рентабельності повніше, ніж прибуток, характеризують результати господарювання, тому що їхня величина відображає співвідношення ефекту з вкладеним капіталом або спожитими ресурсами.

Показники рентабельності можна поділити на три групи: показники, що базуються на витратному підході; показники, що характеризують прибутковість продажів; показники, в основі яких лежить ресурсний підхід.

Всі показники рентабельності описуються кратною моделлю. В чисельнику формули розрахунку рентабельності можуть бути задіяні: прибуток валовий, прибуток від операційної діяльності, прибуток до оподаткування, чистий прибуток. У знаменнику розглядають витрати або вартість капіталу.

На значення показників рентабельності впливають зовнішні і внутрішні фактори. Аналіз зміни показників рентабельності, як правило, виконують як факторний аналіз. Факторний аналіз – методика комплексного і системного дослідження впливу факторів на результуючий показник – широко використовується в аналізі господарської діяльності підприємств.

Використовують різні методи, зокрема метод ланцюгових підстановок. Цей метод економічного факторного аналізу полягає у визначенні ряду проміжних значень узагальнюючого показника шляхом послідовної заміни базисних значень чинників на звітні. Метод має недолік, суть якого полягає у виникненні нерозкладного залишку, який приєднується до числового значення впливу останнього чинника. При використанні методу ланцюгових підстановок дуже важливо забезпечити строгу послідовність підстановки: спочатку кількісні, потім якісні показники.

Зокрема, для власників підприємства бажано оцінити вплив факторів на зміну рентабельності власного капіталу за моделлю DuPont. Модель DuPont (The DuPont System of Analysis) досліджує здатність підприємства ефективно

генерувати прибуток, реінвестувати його, нарощувати обороти.

Шляхи підвищення показників рентабельності перш за все визначаються динамікою прибутку, чистого прибутку, а також рівнем витрат (капіталу). Розглянуті напрями збільшення прибутку і показників рентабельності свідчать про необхідність підвищення активності підприємства по випуску і реалізації продукції, в тому числі на нових ринках. Важливою залишається проблема управління прибутком, яка полягає в знаходженні балансу між основними складовими бізнесу (інвестиційної, основної і фінансової діяльності).

Р

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОГО І ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДОСЛІДЖУВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ

2.1. Аналіз вітчизняного ринку кондитерських виробів

Кондитерська галузь – одна з провідних в харчовій промисловості України. Підприємств, галузі забезпечують не тільки внутрішній ринок різними солодощами, а й експортують їх до багатьох країн світу. Експорт становить більше 30 % всього обсягу. До 2013 р. випуск кондитерської продукції був до 1 млн. т, але з 2014 р. із-за закриття російського ринку виробництво і обсяги експорту значно скоротилися. Поступово українські підприємства переорієнтувалися на інші ринки збуту.

Продукцію галузі умовно ділять на три групи: продукцію борошняну; продукцію шоколадну; продукцію цукрову. Більшість великих і середніх за масштабами підприємств випускають широкий асортимент продукції всіх трьох груп, а малі і мікропідприємства, як правило, обмежують свій випуск кількома найменуваннями.

Кожного року в галузі відбуваються певні зміни, перш за все це стосується кількості підприємств. На рисунках 2.1 і 2.2 показана динаміка кількості підприємств, які працювали в періоді 2010 – 2022 рр. [13]. Як видно, кількість підприємств по випуску борошняної продукції втричі вища, ніж другої і третьої груп. Це пояснюється особливостями технологічного процесу, доступністю сировини, її вартості тощо. Проте вартість продукції, яку випускають мікропідприємства, становила у 2020 р. по продукції борошняної групи 4,97 %, а по шоколадній і цукровій 0,3 %. Це підтверджує, що лівова частина виробництва продукції галузі припадає на великі і середні підприємства.

Слід також відмітити значне зменшення кількості підприємств у 2022 р. у зв'язку з воєнними діями. За оцінками експерта компанії Pro-Consulting Юлії Шкурко [14], протягом 2022 року в кондитерській галузі близько 20% підприємств постраждали від воєнних дій чи були закриті. Обсяги виробництва скоротилися на 10 – 12%, але це не спричинило дисбаланс чи дефіцит продукції на ринку, оскільки у відсотковому співвідношенні через міграцію населення та

зниження купівельної спроможності обсяги споживання теж скоротилися.

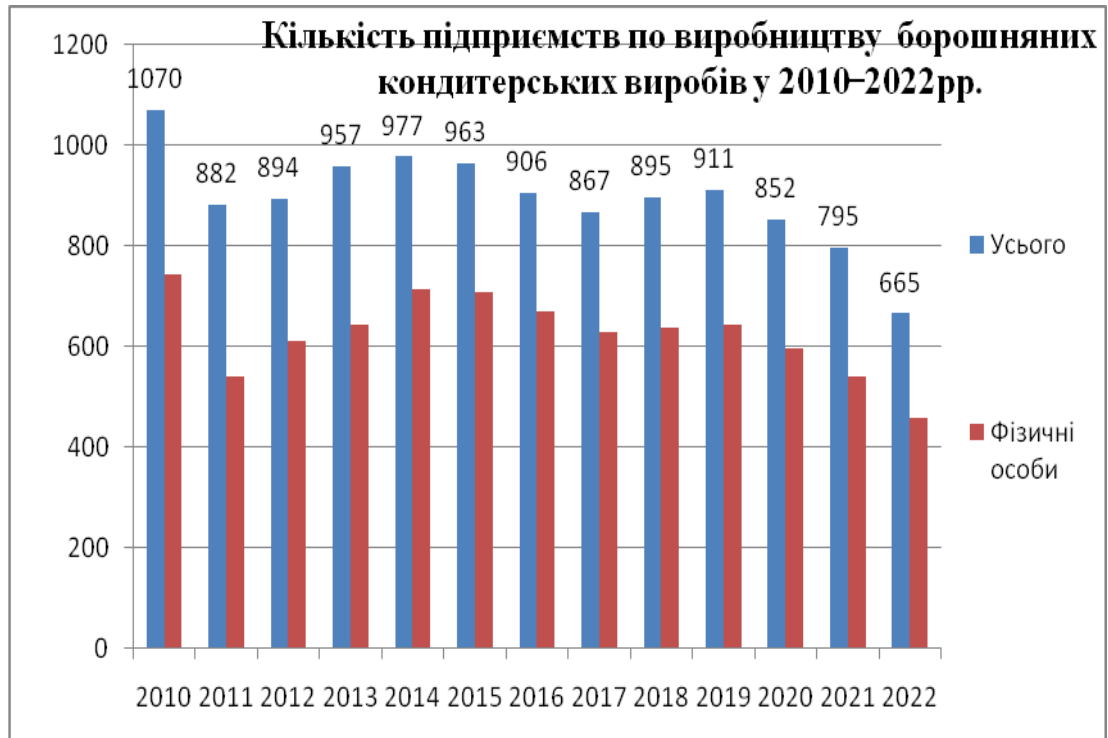

Рис. 2.1. Кількість підприємств по виробництву борошняних кондитерських виробів у 2010 – 2022 рр.

Рис. 2.2. Кількість підприємств по виробництву шоколадних і цукристих кондитерських виробів у 2010 – 2022 рр.

Експерт також відмітила, що великим виробникам було легше справитися з викликами у 2022 році, й за цей час лідери галузі не змінилися.

Топ-5 виробників кондитерських виробів:

1. Корпорація «Рошен»;
2. Кондитерська фабрика «АВК»;
3. Виробниче об'єднання «Конті»;
4. Корпорація «Бісквіт-шоколад»;
5. Кондитерська фабрика «Житомирські ласощі».

Доповнюють цю групу такі підприємства, як «Millenium», ПрАТ «Домінік», ПрАТ «Світоч», КФ «Лагода» та інші.

У 2021 р. році в список найбільших у світі виробників солодошів увійшли 4 компанії з України, такі як «Roshen», «АВК», «Millenium» і «Konti Group». Бренд «Roshen» другий рік поспіль посідає 27 місце у світі. «Konti Group» знизилася в рейтингу, посівши 80 місце. Компанія «АВК» посідає 65 місце в списку, піднявшись на три позиції порівняно з минулим роком, а «Millenium» – 74 позицію [15].

На рисунку 2.3 зображено сегментацію ринку кондитерських виробів в Україні [16].

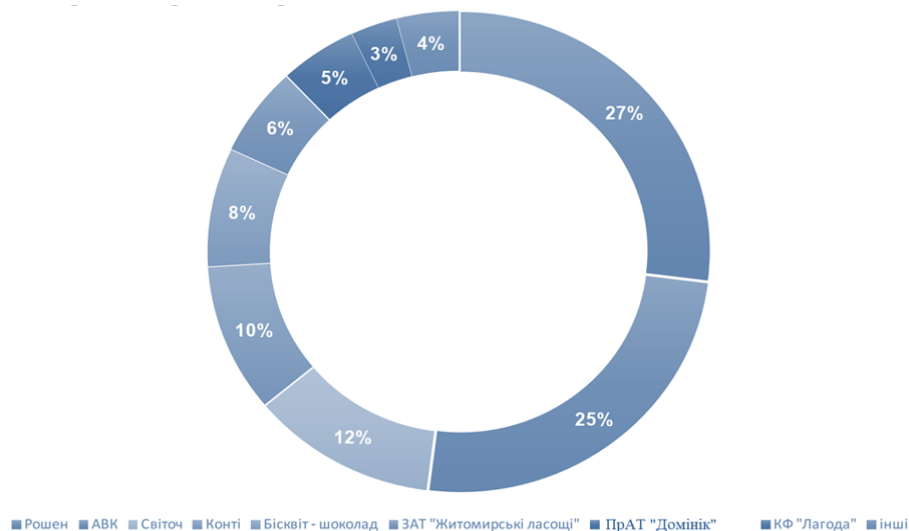

Рис. 2.3. Сегментація ринку кондитерських виробів в Україні, %

Якщо оцінювати динаміку виробництва, то вона зменшилася порівняно з періодом до 2013 р., рисунок 2.4 [17]. У 2022 р., як було відмічено, випуск знизився на 10 – 12 % із-зі воєнних дій.

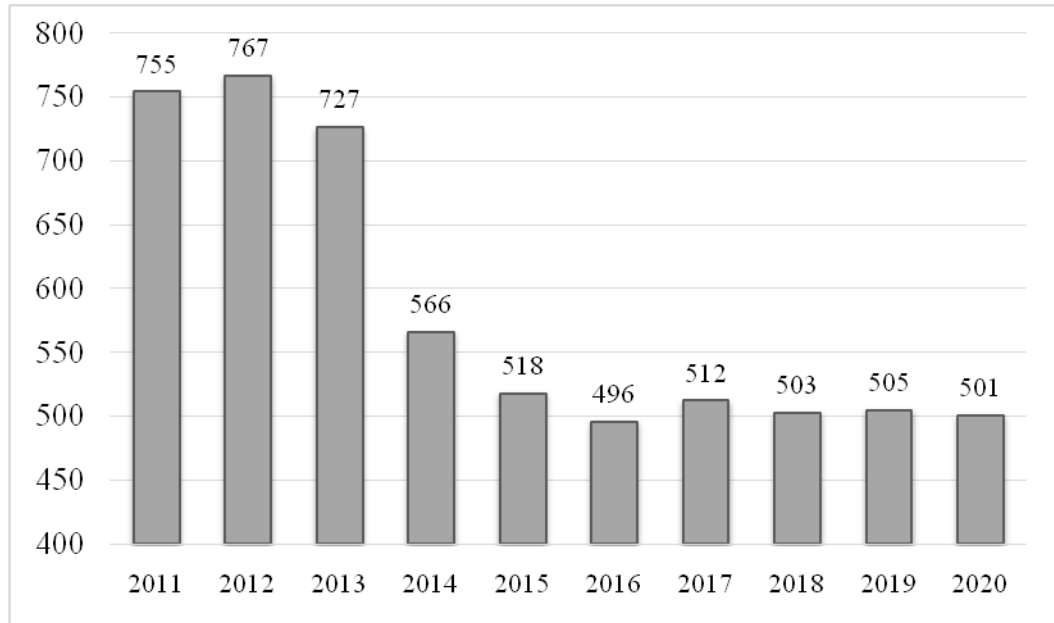
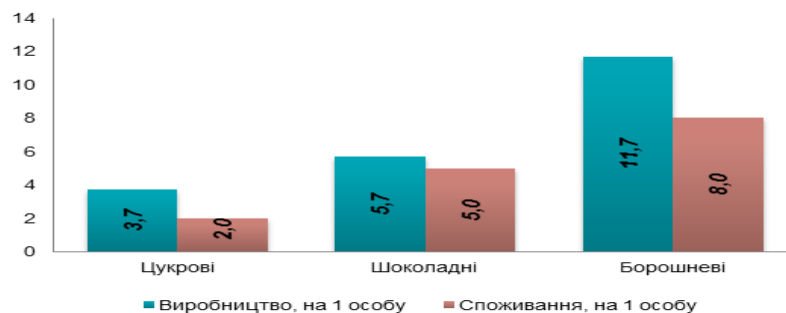

Рис. 2.4. Динаміка виробництва кондитерської продукції за 2011 – 2020 рр., тис.т

Знизилось і споживання кондитерської продукції на вітчизняному ринку. Якщо у попередні роки, за даними Pro- Consulting, споживання становило в середньому 15 кг кондитерських виробів на одну особу на рік, рисунок 2.5, то у 2022 р. ця оцінка становить 0,5 кг на місяць, тобто 12 кг на рік [18].

Порівняння обсягів виробництва та споживання кондитерських виробів в Україні

PRO CONSULTING

Джерело: дані Державної служби статистики України, оцінка Pro-Consulting

Рис. 2.5. Порівняння обсягів виробництва та споживання кондитерських виробів в Україні

Змінилася географія експорту. У 2022 р. збільшився експорт до Євросоюзу, який обнулів ввізні пошлини для української продукції.

Загальна тенденція розвитку галузі по-різному відбивається на результатах діяльності окремих її підприємств. Так, на одних підприємствах спостерігається зростання прибутків, а на інших – спадання.

В цілому біля 30 % підприємств – виробників кондитерської продукції є збитковими. На рисунках 2.6 і 2.7 приведені дані про прибутковість діяльно-

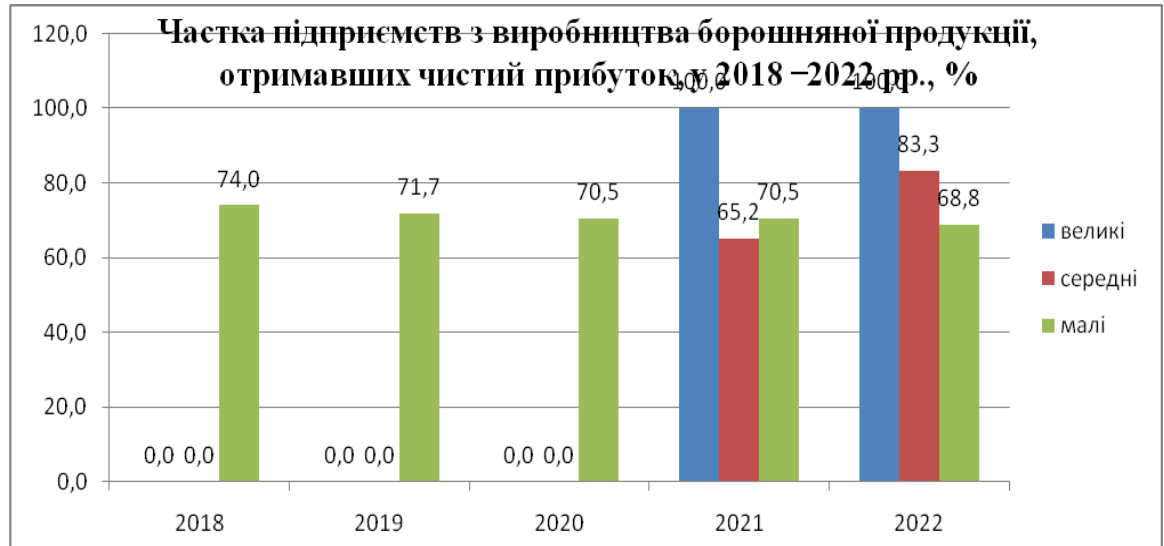

Рис. 2.6. Частка підприємств з виробництва борошняної продукції, які отримали чистий прибуток у 2018– 2022 рр.

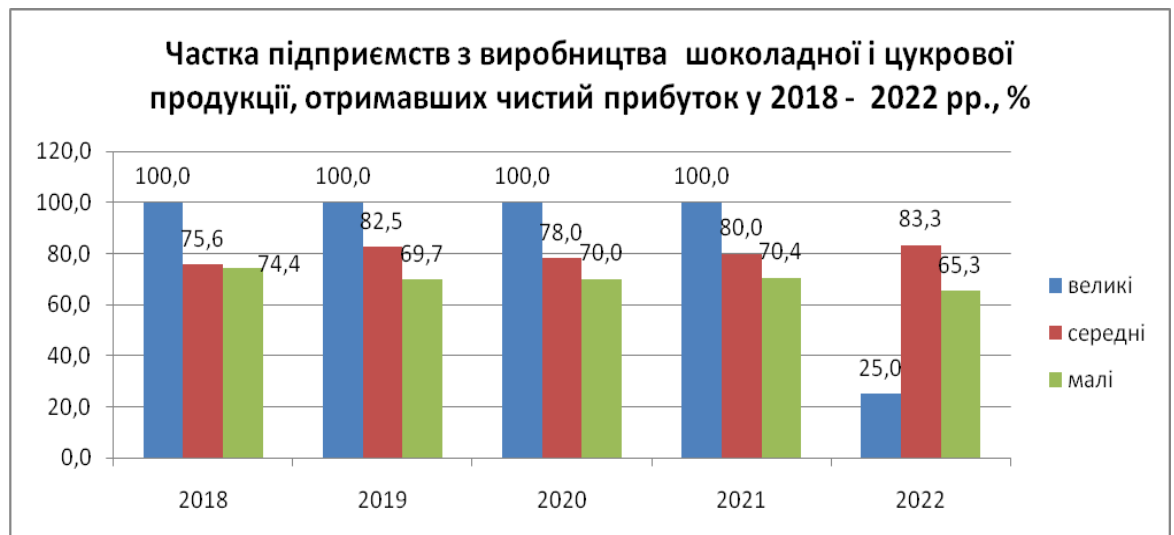

Рис. 2.7. Частка підприємств з виробництва шоколадної і цукрової продукції, які отримали чистий прибуток у 2018– 2022 рр.

сті підприємств галузі залежно від їх розміру за період 2018 – 2022 рр. [19]. На рисунку 2.6 значення 0,0 означає відсутність даних статистики.

Сьогодні на вибір споживача впливає перш за все ціна , якість, зовнішній вигляд, упаковка, національна ідентичність «Зроблено в Україні» надзвичайно популярне і не тільки в межах України [20].

Проблеми, з якими стикаються виробники кондитерської продукції, можна сформулювати наступним чином [21, 22, 23, 24];

воєнні дії, які призвели до суттєвих втрат потужностей, а також змін у споживанні продукції;

порушення логістичних схем експорту, що гальмує зовнішньоекономічну діяльність підприємств;

зниження купівельної спроможності населення;

підвищення тарифів на енергоносії, витрат на заробітну плату , логістику і відповідно витрат на виробництво;

підвищення вартості сировини вітчизняного походження (наприклад, цукру) і по імпорту;

підвищення зносу обладнання і неможливості його оновлення;

зниження фінансових результатів підприємств, прибутковості їх діяльності;

загострення конкуренції з боку імпортової продукції;

розвиток власного виробництва ритейлерами;

неврегульованість відносин з ритейлерами щодо повернення грошей за продану продукцію (часовий лаг може досягати 90 днів) тощо.

За цих умов підприємствам кондитерської галузі доцільно диверсифікувати виробництво, відшуковуючи нові напрями і способи розвитку. Необхідно швидко реагувати на запити ринку та не фокусувати діяльність виключно на певній однорідній товарній групі. Активно розвивати пакетування, дрібне фасування, реалізацію супутніх товарів: кави, чаю, цикорію, екстрактів, есенцій, концентратів, прянощів, приправ тощо [21].

Перспективним також є освоєння випуску продукції функціонального призначення, на яку попит з кожним роком збільшується, органічного шоколаду, діабетичної продукції тощо.

Серед глобальних тенденцій на ринку кондитерської продукції експерти ринку назвали [21]:

- посилення конкуренції через зниження темпів приросту споживання продукції на світовому ринку;
- відкриття нових експортних напрямів та розширення присутності на іноземних ринках;
- скорочення обсягів споживання кондитерських виробів на основі цукру та зростання поведінки «інтуїтивного харчування».

2.2. Загальна характеристика досліджуваних підприємств галузі та аналіз основних показників їх діяльності

2.2.1. Характеристика господарсько-виробничої діяльності ЗАТ «Житомирські ласощі»

Компанія «Житомирські ласощі» – один з лідерів українського кондитерського ринку [25].

Фабрику було засновано у 1944 році на місці старого млина, спершу на фабриці функціонував тільки один пряниковий цех, в якому за зміну вироблялося 130 кг продукції, яка йшла на фронт. В 1945 році план на виготовлення склав вже 500 тонн продукції.

З 1999 року згідно Інвестиційного Контракту понад 87 % відсотків акцій підприємства поступово купує компанія «Cobisco Union, INC», одним із власників якої був підприємець Юрій Лещінський. Внаслідок проведеної модернізації фабрика виходить на четверте місце у рейтингу виробників України. У 2006 році компанія «Cobisco Union, INC» продала свої акції компанії «Delta Capital SA», що станом на 2009 рік володіла 95,07 % акцій підприємства. В 2011 році замість ЗАТ «Житомирські ласощі» було зареєстровано правонаступника – товариство з додатковою відповідальністю «ЖЛ». При цьому «Delta Capital SA» та інші акціонери ЗАТ «Житомирські Ласощі» втратили свої акції та контроль над фабрикою.

Досвід та накопичені знання, надбані за багато років невтомної праці, допомагають компанії динамічно розвиватися, враховуючи сучасні тенденції, зберігаючи традиційні рецепти та незмінно високу якість продукції.

Сьогодні у 7 виробничих цехах працює 28 ліній, де виробляють наступні групи кондитерських виробів: цукерки в коробках, шоколадні батончики, глазуrowані і неглазуrowані цукерки, шоколадні цукерки-снеки, шоколадно-вафельні цукерки, печиво, вафлі, фадж, зернові батончики, йогуртово-зернові десерти і продукцію без цукру. Піклуючись про здоров'я споживачів, технологіями фабрики розроблено асортимент дієтичних продуктів, в яких повністю або частково, замінений цукор. Продукцію виготовляють на сучасному високотехнологічному обладнанні. Загальна виробнича потужність фабрики складає більше 80 тисяч тонн на рік.

Продукція випускається під 4 торговими марками: ЖЛ, Doma, Optimix, Stevix. Житомирська кондитерська фабрика виробляє широкий асортимент (до 200 видів) пісної, дієтичної продукції, а також продукції для дітей. Підприємство пройшло сертифікацію ISO 9001, ISO 22000 і FSSC 22000, що дає можливість продажів солодошів під брендом «Житомирські ласощі» та «Sweet Dom» у торговій мережі багатьох країн світу. Продукція підприємства має декларації відповідності за технічними регламентами Митного Союзу. У 2012 році виробництво продукції відповідно до норм ісламу підтверджено сертифікатом «Халяль».

Продукція компанії експортується в 26 країн світу, зокрема до Німеччини, Ізраїлю, Молдови, США, Естонії, Латвії, Азербайджану та ін.

Підприємство є одним з найбільших роботодавців області та надає благодійну допомогу Національній дитячій спеціалізованій лікарні «ОХМАТ-ДИТ» МОЗ України, Житомирському обласному центру охорони здоров'я матері і дитини, дитячим будинкам та будинкам для престарілих, спортивним організаціям з різних областей України, а також бере участь у всеукраїнських благодійних проєктах

На сьогоднішній день Житомирські ласощі – це великий колектив професіоналів кондитерської справи, які щодня працюють над смаком та якістю продукції.

У 2020 і 2021 р. підприємство дещо знизило показники діяльності, що було характерно для всіх підприємств галузі: COVID-пандемія, погіршення економічної ситуації в країні суттєво вплинуло на роботу фабрики.

Аналіз основних показників діяльності підприємства на основі звітних даних [26], [27], [28] показав, що у 2021 р. практично всі його показники суттєво погіршилися, що перш за все зумовлено зменшенням випуску продукції в натуральному вимірі, таблиця 2.1. Спад становив 7,08 %. Відповідно на 2,52 % знизився обсяг випуску і реалізації продукції у вартісному вимірі.

Причини: зросли ціни на цукор, борошно, олію соняшникову та інші види сировини, а також тарифи на енергоресурси, що призвело до росту цін на готову продукцію на 10–15 %. Зниження купівельної спроможності населення уповільнило реалізацію кондитерських виробів. Сьогодні, в період війни, ця ситуація ще більше погіршилася.

Щодо ефективності ресурсів, то всі показники ефективності їх використання знизилися: фондівдача впала на 22,5 %, коефіцієнт оборотності оборотних коштів знизився на 44,64 % (значно зросла дебіторська заборгованість), виробіток на одного працюючого зменшився на 16,21 %, на 75,86 % зросла матеріалоємність. Фінансові показники також погіршилися: витрати на 1 грн виробленої продукції зросли на 1,3 коп, або на 1,74 %, чисти прибуток впав практично вдвічі (на 94,47 %), відповідно знизилися показники рентабельності.

Аналіз структури операційних витрат свідчить про величезний на 71,98 % ріст матеріальних витрат, незначний ріст на 2,98 % витрат на заробітну плату. Очевидно, підприємству необхідно оптимізувати ці витрати, зокрема налагодити взаємовідносини з постачальниками сировини.

Таблиця 2.1

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ЗАТ «Житомирські ласощі» за два роки

Показники	2020	2021	Відхилення (±)	
			абс.	відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, т	80000	80000	0	
2. Фактично вироблено продукції, т	32500	30200	-2300	-7,08
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,406	0,378	-0,028	-6,90
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ й акцизного збору): - у діючих оптових цінах підприємства, тис.грн тис.грнтис.грнтис.грнод. - у порівнянних цінах, тис.грн	269816	263023	-6793	-2,52
5. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн	269816	263023	-6793	-2,52
6. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис.грн	353360	353515	155	0,04
7. Фондовіддача, грн/грн	0,764	0,594	-0,17	-22,25
8. Середній залишок оборотних коштів, тис.грн	125732	221458,5	95726,5	76,14
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, оборотів	2,146	1,188	-0,958	-44,64
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	980	910	-70	-7,14
11. Продуктивність праці, тис.грн /особу	275,32	230,68	-44,64	-16,21
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис.грн, у тому числі:	201411	199571	-1840	-0,91
- матеріальні витрати	31248	53740	22492	71,98
- витрати на оплату праці	88363	90996	2633	2,98
- відрахування на соціальні заходи	17662	17852	190	1,08
- амортизація	42717	13485	-29232	-68,43
- інші операційні витрати	21421	23498	2077	9,70
13. Витрати на 1 гривню виробленої / реалізованої продукції, грн/грн	0,746	0,759	0,013	1,74
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,116	0,204	0,088	75,86
15. Повна собівартість реалізованої продукції, тис.грн	350608	282710	-67898	-19,36
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис.грн	-27572	-15798	11774	42,70
17. Чистий прибуток, тис.грн	12340	682	-11658	-94,47
18. Рентабельність продажів, %	4,57	0,26	-4,31	
19. Рентабельність операційної діяльності, %	-7,86	-5,59	2,27	

Розглянемо більш детально зміну основних показників за методикою [28]. Для аналізу технічного стану основних засобів підприємства складемо таблиці 2.2 і 2.2. З таблиць 2.2 і 2.3 слідує, що приріст вартості основних за-

Таблиця 2.2

Зміна технічного стану основних засобів ЗАТ «Житомирські ласощі»

Показник	Середньорічні значення 2020 р.	Середньорічні значення 2021 р.	Відхилення
1. Первісна вартість ОЗ основного виду діяльності, тис. грн	353360	353515	155
2. Знос, тис. грн	183886	211958	28072
3. Залишкова вартість ОЗ, тис. грн	169474	141557	-27917
4. Коефіцієнт придатності	0,4796	0,4004	-0,0792
5. Коефіцієнт зносу	0,5204	0,5996	0,0792

Таблиця 2.3

Показники ефективності використання основних засобів ЗАТ «Житомирські ласощі»

Показник	2020 рік	2021 рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняних цінах (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн	269816	209914,6	-59901,4
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	353360	353515	155
3. Фондовіддача, грн/грн	0,764	0,594	-0,17
4. Фондоємність, грн/грн	1,310	1,684	0,374

собів становив лише 155 тис.грн, знос значно збільшився – на 29072 тис.грн. Це призвело до падіння коефіцієнта придатності ОЗ на 0,0792 і відповідного росту коефіцієнта зносу. Підприємство практично не оновлює ОЗ. Порівняно з 2020 роком ефективність використання основних засобів основного виду діяльності по-гіршилися: на кожну гривню вартості ОЗ випуск продукції знизився на 17 коп, а фондоємність зросла на 37,4 коп. в розрахунку на одну гривню вартості продукції, що свідчить про незадовільне використання ОЗ. Оцінимо зміну витрат на виробництво за елементами витрат, таблиця 2.4.

Таблиця 2.4

Структура витрат на виробництво ЗАТ «Житомирські ласощі»

Елемент витрат	Абсолютне значення, тис грн		Структура, %		Відхилення	
	2020 р.	2021 р.	2020 р.	2021 р.	абсолютне	структури
1. Матеріальні витрати	31248	53740	15,51	26,93	22492	11,42
2. Витрати на оплату праці	88363	90996	43,87	45,60	2633	1,73
3. Відрахування на соціальні заходи	17662	17852	8,77	8,94	190	0,17
4. Амортизація	42717	13485	21,21	6,76	-29232	-14,45
5. Інші операційні витрати	21421	23498	10,64	11,77	2077	1,13
Всього	201411	199571	100,0	100,0	-1840	-

В структурі витрат найбільш вагомою є стаття витрат на оплату праці, на другому місці у 2020 р. була стаття амортизація, а у 2021 р. матеріальні витрати. Хоча в цілому матеріальні витрати відносно невисокі, але у 2021 р. відбувся значний їх ріст – на 11,42 %, що зумовлено ростом цін і тарифів.

У 2021 р. на 14,45 % зменшилися витрати за статтею амортизація.

Підприємство у 2020 р. списало частину ОЗ. Інші статті витрат змінилися незначно за структурою.

Проаналізуємо фінансові результати діяльності підприємства, таблиця 2.5. Діяльність підприємства протягом двох років була прибутковою, але у 2021 р. чистий прибуток знизився з 12340 тис. грн до 682 тис. грн, або на 94,47 %, хоча валовий прибуток зріс у 24 р. Підприємству у 2021 р. вдалося на 17,62 % знизити собівартість продукції, оптимізувати асортимент. Суттєво знизилися адміністративні та інші витрати. Але все рівно фінансовий результат від операційної діяльності був від'ємним (-15978 тис. грн), хоча значно меншим, ніж у 2020 р. (-27572 тис. грн). За рахунок інших доходів і у 2020р , і у 2021 р. вдалося вийти на позитивний чистий прибуток. Отже, для підприємства актуальною є проблема підвищення прибутку, зниження витрат.

Таблиця 2.5

Фінансові результати ЗАТ «Житомирські ласощі»

Найменування статті	Абсолютне значення, тис. грн		Відхилення	
	2020 р.	2021 р.	абсолютне	відносне
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (2000)	269816	263023	-6793	-2,52

Найменування статті	Абсолютне значення, тис. грн		Відхилення	
	2020 р.	2021 р.	абсолютне	відносне
Собівартість реалізованої продукції (2050)	(271517)	(223664)	-47853	-17,62
Валовий прибуток (2090) (збиток (2095))	-1701	39359	41060	24,13 р.
Інші операційні доходи(2120)	53220	3709	-49511	-93,03
Адміністративні витрати (2130)	(20748)	(19823)	-925	-4,46
Витрати на збут (2150)	(24031)	(26744)	2713	11,29
Інші операційні витрати (2180)	(34312)	(12479)	-46573	1,36 р.
Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток (2190) або збиток (2195))	-27572	-15978	11594	42,05
Інші доходи (2200+2220+2240)	40316	16774	-23542	-58,39
Інші витрати (2250+2255+2270)	(124)	(56)	-68	-54,84
Фінансовий результат до оподаткування (прибуток (2290) або збиток (2295))	12620	740	-11880	-94,13
Чистий фінансовий результат (прибуток (2350) або збиток (2355))	12340	682	-11658	-94,47

Розрахуємо основні показники рентабельності, таблиця 2.7, для цього складемо таблицю 2.6 з показниками балансів за 2020 і 2021 роки.

Таблиця 2.6

Показники за балансами ЗАТ «Житомирські ласощі», тис. грн

Показник	Середньорічне значення 2020 р.	Середньорічне значення 2021 р.	Відхилення	
			абсолютне	відносне, %
Основні засоби за первинною вартістю	353360	353515	155	0,04
Оборотні активи	125732	221458,5	95726,5	76,14
Актив (Баланс)	298163	366538,5	68375,5	22,93
Нерозподілений прибуток	8915,5	16401	7485,5	83,96
Власний капітал	173527	152469	-21058	-12,14
Валовий прибуток	-1701	39359	41060	24,13 р.
Прибуток від операційної діяльності	-27572	-15978	11594	42,05
Прибуток до оподаткування	12620	740	-11880	-94,13
Чистий прибуток	12340	682	-11658	-94,47
Повна собівартість продукції	350608	282710	-67898	-19,36
Чистий дохід від реалізації	269816	263023	-6793	-2,52

Більшість показників рентабельності мають негативну динаміку, що обумовлено різким падінням прибутку, зокрема чистого прибутку.

Таблиця 2.7

Показники рентабельності діяльності ЗАТ «Житомирські ласощі», %

Показник	Формула розрахунку	2020 р.	2021 р.	Відхилення абсолютне
Рентабельність виробництва	Пвал/(Воз+Вобз)	-0,36	6,84	7,20
Рентабельність продукції	Пдо оп/ПС	3,60	0,26	-3,34
Рентабельність операційної діяльності	Попер д/ПС	-7,86	-5,59	2,27
Рентабельність продажів	Пч/ЧД	4,57	0,26	-4,31
Рентабельність активів (Рентабельність всієї діяльності)	Пч/Асріч	4,14	0,19	-3,95
Рентабельність оборотних активів	Пч/Асріч об ак	9,81	0,31	-9,50
Фондорентабельність	Пч/Воз	3,49	0,19	-3,30
Рентабельність власного капіталу	Пч/ВК	7,11	0,45	-6,66

2.2.2. Характеристика господарсько-виробничої діяльності ПрАТ «Домінік»

ПрАТ «Домінік» має велику історію [29]. На початку ХХ століття в Полтаві функціонувала велика кількість приватних артелей-кондитерських, які поставляли солодощі далеко за кордони Полтавської губернії. Після Жовтневої революції у 1918 році міні-фабрики були націоналізовані і рішенням Губернської Ради народного господарства, об'єднані в одне кондитерське підприємство, яке отримало назву «Державна кондитерська фабрика». У 1929 році на базі фабрики було створено Полтавський трест «Полтдержкондфабрика». У роки війни підприємство було евакуйоване у Прокоф'євськ Алтайського краю, де працювало на потреби армії. У післявоєнні роки фабрика виготовляла переважно карамель та печиво. Домінувала ручна праця, і тільки у 1952 році карамельний цех був обладнаний двома напівмеханічними лініями. З 1960-х років розпочалася модернізація виробництва. У 1980 році споруджено та введено в експлуатацію новий 5-поверховий виробничий корпус з новим виробничим обладнанням. У 2000 році підприємство розпочало співпрацю з інвестиційним фондом «SigmaBleyzer», в результаті

якої споруджено новий виробничий корпус. У 2017 р. підприємство ПрАТ «Полтавакондитер» перереєстровано як ПрАТ «Домінік».

З метою збільшення торгівельної мережі у 1993 р. ПАТ «Полтавакондитер» заснувало ТОВ «ТД «ДОМІНІК-ПОЛТАВА» (м.Полтава), а також за участю сторонніх осіб такі юридичні особи: ТОВ "ТД "ДОМІНІК" (м. Дніпро), ТОВ «ТД «ДОМІНІК-КИЇВ» (м.Київ). Товариство має розгалужену мережу фірмових магазинів в Полтавській області.

Виробничі потужності Групи переважно розташовані у Полтаві. Продукція Групи реалізується на внутрішньому ринку через оптових дистриб'юторів та мережу точок роздрібної торгівлі або експортується. Основним видом діяльності Групи є виробництво та реалізація кондитерських виробів.

Станом на 31 грудня 2017 р. Компанія володіла наступними долями участі в дочірніх підприємствах, які знаходились в Україні: ТД «Домінік Полтава» 100 % – продаж кондитерських виробів Україна; ТД «Домінік Дніпро» 80 % – продаж кондитерських виробів, Україна. На цю ж дату статутний капітал Компанії становив 31 826 522 грн., і його було поділено на 2 448 194 простих іменних акцій номінальною вартістю 13,00 грн. кожна. Статутний капітал було повністю сплачено акціонерами.

На підприємстві здійснюється виробництво кондитерських виробів на трьох окремих виробничих лініях:

- шоколадний виробничий цех;
- цукерково-карамельний виробничий цех;
- борошняний виробничий цех.

Виробничі лінії розташовані на двох виробничих територіях:

- виробнича територія №1 (м. Полтава, вул. Спаська, 10);
- виробнича територія №2 (м. Полтава, вул. Маршала Бірюзова, 2).

Основні види діяльності із зазначенням найменування виду діяльності та коду за КВЕД :

- 10.82 – Виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів

- 10.72 –Виробництво сухарів і сухого печива; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання;
- 46.36 – Оптова торгівля цукром, шоколадом і кондитерськими виробами

Основні види продукції, які виробляє Товариство – шоколад, цукерки, печиво, карамель, вафлі та кондитерська глазур. Основними ринками збуту продукції є Україна (біля 75 %), країни СНД, Прибалтики, Румунія, Болгарія та ін.

Активна модернізація обладнання Товариства і встановлення нових технологічних ліній дозволили розширити і урізноманітнити асортиментний портфель Товариства. Першочерговим завданням ПрАТ «Домінік» є виробництво продукції затребуваною на ринку, в сукупності з правильним ціновим позиціонуванням. Так, в 2018 р. було випущено на кондитерський ринок ряд нових продуктів середнього цінового сегмента, серед них: печиво, карамель, цукерки з помадними корпусами, цукерки з корпусами. Підприємство займає біля 3 % ринку і випускає до 300 найменувань продукції.

На основі річних звітів про діяльність підприємства у 2020 –2021 рр. [30], [31] складено таблицю 2.8. Індекс цін виробників у 2021 р. становив 125,3 % [32]. Він врахований при визначенні обсягу виробленої продукції в порівняних цінах. Дані таблиці свідчать, що у 2021 р. результати діяльності підприємства дещо покращилися. Перш за все підприємство наростило випуск продукції як у натуральному вимірі (+7,38 %), так і у вартісному (+20,86 %). Чистий дохід зріс на 19,48 %. Підприємство значно (на 14,71 %) збільшило основні засоби, і фондвіддача знизилася на 0,202 грн/грн, або на 15,91 %. Це негативно характеризує використання основних фондів. Оборотність оборотних коштів, навпаки, зросла на 26,69 %, продуктивність праці підвищилася на 8,28 %, що свідчить про раціональне використання оборотних коштів і трудових ресурсів на підприємстві.

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Домінік» за два роки

Показники	2020 р.	2021 р.	Відхилення (±)	
			абс.	відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, т	18100	18100	0	
2. Фактично вироблено продукції, т	13150	14120	970	7,38
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,726	0,780	0,054	7,44
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ й акцизного збору):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис.грн	439522	531208	91686	20,86
- у порівнянних цінах, тис.грн	439522	423948,92	-15573,08	-3,54
5. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн	436532	521563	85031	19,48
6. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис.грн	348043	399243,5	51200,5	14,71
7. Фондовіддача, грн/грн	1,263	1,062	-0,201	-15,91
8. Середній залишок оборотних коштів, тис.грн	286197,5	269910,5	-16287	-5,69
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, оборотів	1,525	1,932	0,407	26,69
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	689	618	-71	-10,30
11. Продуктивність праці, тис.грн /особу	633,57	686,00	52,43	8,28
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис.грн, в тому числі:	449608	576698	127090	28,27
- матеріальні витрати	291902	398252	106350	36,43
- витрати на оплату праці	66760	78626	11866	17,77
- відрахування на соціальні заходи	13354	15614	2260	16,92
- амортизація	30278	37112	6834	22,57
- інші операційні витрати	47314	47094	-220	-0,46
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	1,023	1,086	0,063	6,16
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,664	0,750	0,086	12,95
15. Повна собівартість реалізованої продукції, тис.грн	438605	562411	123806	28,23
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис.грн	31914	-24502	-56416	-1,77 р
17. Чистий прибуток, тис.грн	30503	-21181	-51684	-1,69 р
18. Рентабельність продажів, %	6,99	-4,06	-11,05	
19. Рентабельність операційної діяльності, %	7,28	-4,36	-11,64	

До негативних рис діяльності підприємства слід віднести різкий ріст (на 28,27 %) операційних витрат, причому ці темпи росту перевищили темпи росту випуску продукції. Як раніше було відмічено, це обумовлено ростом матеріальних витрат на 36,43 % (ріст цін на сировину, тарифів), заробітної плати

на 17,77 % (при рості продуктивності праці лише на 8,28 %). Це зумовило ріст витрат на 1 грн виробленої продукції на 6,3 коп. і погіршення фінансового результату від операційної діяльності (з позитивного значення 31914 тис. грн до негативного 24502 тис.грн). І як підсумок, у 2021 р. підприємство отримало чистий збиток у 21181 тис.грн, показники рентабельності знизилися до від'ємних значень.

Розглянемо більш детально зміну технічного і фінансового стану підприємства, для чого складемо таблиці 2.9 і 2.10.

Підприємство наростило основні засоби на 51200,5 тис.грн, або на 14,70 %, підвищило коефіцієнт придатності на 0,37 %, і це позитивно. Але фондоддача знизилася на 0,2009 грн/грн, або на 15,91 %. Це обумовлено тим, що темпи випуску продукції були нижче темпів росту вартості основних засобів. Відповідно зросла на 0,1498 грн/грн фондоемність продукції, що негативно характеризує використання основних засобів на підприємстві.

Таблиця 2.9

Зміна технічного стану основних засобів ПрАТ «Домінік»

Показник	Середньорічні значення 2020 р.	Середньорічні значення 2021 р.	Відхилення	
			абс.	відн.
1. Первісна вартість ОЗ основного виду діяльності, тис. грн	348043	399243,5	51200,5	14,71
2. Знос, тис. грн	198871	227488,5	28617,5	14,39
3. Залишкова вартість ОЗ, тис. грн	149172	171755	22583	15,14
4. Коефіцієнт придатності	0,4286	0,4302	0,0016	0,37
5. Коефіцієнт зносу	0,5714	0,5698	-0,0016	0,28

Таблиця 2.10

Показники ефективності використання основних засобів ПрАТ «Домінік»

Показник	2020 рік	2021 рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняних цінах (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн	439522	423948,92	-15573,08
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	348043	399243,5	51200,5
3. Фондовіддача, грн/грн	1,2628	1,0619	-0,2009
4. Фондоемність, грн/грн	0,7919	0,9417	0,1498

Оцінимо зміну витрат на виробництво за елементами витрат, таблиця 2.11.

Таблиця 2.11

Структура витрат на виробництво ПрАТ «Домінік»

Елемент витрат	Абсолютне значення, тис грн		Структура, %		Відхилення	
	2020 р.	2021 р.	2020 р.	2021 р.	абсолютне	структури
1. Матеріальні витрати	291902	398252	64,93	69,06	106350	4,13
2. Витрати на оплату праці	66760	78626	14,85	13,63	11866	-1,22
3. Відрахування на соціальні заходи	13354	15614	2,97	2,71	2260	-0,26
4. Амортизація	30278	37112	6,73	6,43	6834	-0,30
5. Інші операційні витрати	47314	47094	10,52	8,17	-220	-2,35
Всього	449608	576698	100,0	100,0	127090	-

В структурі витрат найбільш вагомою є стаття матеріальних витрат, на , на другому місці були витрати на оплату праці. Значний ріст відбувся за рахунок росту матеріальних витрат, по інших статтях було зниження, зокрема за статтею інших витрат.

Проаналізуємо фінансові результати діяльності підприємства, таблиця 2.12. Діяльність підприємства у 2020 р. була прибутковою, а у 2021 р. був збиток розміром у 21181 тис.грн, тобто чистий фінансовий результат знизився у 1,69 р. Це відбулося за рахунок зменшення інших доходів і росту витрат операційної діяльності. Тому фінансовий результат від цієї діяльності впав у 1,77 р., і це призвело до різкого спаду чистого фінансового результату.

Таблиця 2.12

Фінансові результати ПрАТ «Домінік»

Найменування статті	Абсолютне значення, тис. грн		Відхилення	
	2020 р.	2021 р.	абсолютне	відносне
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (2000)	436532	521563	85031	19,48
Собівартість реалізованої продукції (2050)	(356247)	(469341)	(113094)	(31,75)
Валовий прибуток (2090) (збиток (2095))	52222	80285	28063	53,74
Інші операційні доходи(2120)	33987	16346	-17641	-33,78
Адміністративні витрати (2130)	(27498)	(31591)	4093	14,88
Витрати на збут (2150)	(42213)	(45407)	3194	7,57
Інші операційні витрати (2180)	(12647)	(16072)	3425	27,08
Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток (2190) або збиток (2195))	31914	-24502	-56413	-1,77 р.
Інші доходи (2200+2220+2240)	6649	278	-6371	-95,82
Інші витрати (2250+2255+2270)	(513)	(568)	55	10,72
Фінансовий результат до оподаткування (прибуток (2290) або збиток (2295))	38050	-24792	-62842	-1,65 р.

Найменування статті	Абсолютне значення, тис. грн		Відхилення	
	2020 р.	2021 р.	абсолютне	відносне
Чистий фінансовий результат (прибуток (2350) або збиток (2355))	30503	-21181	-51684	-1,69 р.

Отже, для підприємства актуальною є проблема підвищення чистого прибутку, зниження всіх видів витрат.

Розрахуємо основні показники рентабельності, таблиця 2.14, для цього складемо таблицю 2.13 з показниками балансів за 2020 і 2021 роки.

Таблиця 2.13

Показники за балансами ПрАТ «Домінік», тис. грн

Показник	Середньорічне значення 2020 р.	Середньорічне значення 2021 р.	Відхилення	
			абсолютне	відносне, %
Основні засоби за первинною вартістю	348043	399243,5	51200,5	14,71
Оборотні активи	286197,5	269910,5	-16287	-5,69
Актив (Баланс)	437558	444876	7318	1,67
Нерозподілений прибуток	348840,5	353501,5	4061	1,34
Власний капітал	396714,5	401355	4640,5	1,17
Валовий прибуток	80285	52222	-28063	-53,74
Прибуток від операційної діяльності	31914	-24502	-56413	-1,77 р.
Прибуток до оподаткування	38050	-24792	-62842	-1,65 р.
Чистий прибуток	30503	-21181	-51684	-1,69 р.
Повна собівартість продукції	438605	562411	123806	28,23
Чистий дохід від реалізації	436532	521563	85031	19,48

Таблиця 2.14

Показники рентабельності діяльності АТ «Домінік», %

Показник	Формула розрах.	2020 р.	2021 р.	Відхилення абсолютне
Рентабельність виробництва	Пвал/(Воз+Вобз)	12,66	7,80	-4,86
Рентабельність продукції	Пдо оп/ПС	8,67	-4,41	-13,08
Рентабельність операційної діяльності	Попер д/ПС	7,28	-4,36	-11,64
Рентабельність продажів	Пч/ЧД	6,99	-4,06	-11,05
Рентабельність активів	Пч/Асріч	6,97	-4,76	-11,73
Рентабельність оборотних активів	Пч/Асріч об ак	10,66	-7,85	-18,51
Фондорентабельність	Пч/Воз	8,76	-5,30	-14,06
Рентабельність власного капіталу	Пч/ВК	7,69	-5,28	-12,97

Показники рентабельності у 2021 р. всі від'ємні, що обумовлено отриманням збитку в цьому році.

2.3. Факторний аналіз показників рентабельності

ЗАТ «Житомирські ласощі»

Основні показники рентабельності підприємства наведені в таблиці 2.7.

Факторний аналіз показників представимо в таблицях 2.15 – 2. 22.

Таблиця 2.15

Факторний аналіз показника рентабельність виробництва ЗАТ «Житомирські ласощі»

Показник	2020 р.	2021 р.	Відхилення		
			Всього	У т. ч. за рахунок	
				1	2
1.Валовий прибуток, тис грн	-1701	39359	41060	0,085703	
2.Вартість ОЗ + вартість оборотних засобів, тис грн	479092	574973,5	95881,5		-0,013699
Рентабельність виробництва, частка	-0,003550	0,068454	0,072004	0,085703	-0,013699

$$y_0 = -1701/479092 = -0,003550$$

$$y_a = 39359/479092 = 0,082153$$

$$\Delta y_a = 0,082153 - (-0,003550) = \mathbf{0,085703}$$

$$y_b = 39359/574973,5 = 0,068454$$

$$\Delta y_b = 0,068454 - 0,082153 = \mathbf{-0,013699}$$

$$\Delta y = 0,085703 + (-0,013699) = 0,072004$$

Збільшення валового прибутку позитивно вплинуло на рентабельність виробництва, а другий фактор при своєму зростанні мав негативний вплив, причому більший вплив мав фактор валового прибутку. Тому бажано, щоб темпи росту цього показника випереджали темпи росту сумарної вартості основних засобів і оборотних коштів.

Таблиця 2.16

Факторний аналіз показника рентабельність продукції ЗАТ «Житомирські ласощі»

Показник	2020 р.	2021 р.	Відхилення		
			Всього	У т. ч. за рахунок	
				1	2
1.Прибуток до оподаткування, тис грн	12620	740	-11880	-0,033883	
2.Повна собівартість виробленої продукції, тис грн	350608	282710	-67898		0,000506
Рентабельність продукції, частка	0,035994	0,002617	-0,033377	-0,033883	0,000506

$$y_0 = 12620/350608 = 0,035994$$

$$y_a = 740/350608 = 0,002111$$

$$\Delta y_a = 0,002111 - 0,035994 = - \mathbf{0,033883}$$

$$y_b = 740/282710 = 0,002617$$

$$\Delta y_b = 0,002617 - 0,002111 = \mathbf{0,000506}$$

$$\Delta y = (-0,033883) + 0,000506 = - 0,033377$$

Найбільший і негативний вплив на зниження рентабельності продукції мав фактор прибутку до оподаткування, який зменшився практично у 2 рази (на 94,14 %). Отже, підприємству необхідно підвищувати всі види прибутку.

Таблиця 2.17

**Факторний аналіз показника рентабельність операційної діяльності
ЗАТ «Житомирські ласощі»**

Показник	2020 р.	2021 р.	Відхилення		
			Всього	У т. ч. за рахунок	
				1	2
1. Прибуток операційної діяльності, тис грн	-27572	-15978	11594	0,033068	
2. Повна собівартість виробленої продукції, тис грн	350608	282710	-67898		-0,010945
Рентабельність операц. діяльності, частка	-0,078640	-0,056517	0,022123	0,033068	-0,010945

$$y_0 = -27572/350608 = -0,078640$$

$$y_a = -15978/350608 = -0,045572$$

$$\Delta y_a = -0,045572 - (-0,078640) = \mathbf{0,033068}$$

$$y_b = -15978/282710 = -0,056517$$

$$\Delta y_b = -0,056517 - (-0,045572) = - \mathbf{0,010945}$$

$$\Delta y = 0,033068 + (-0,010945) = -0,022123$$

Зниження збитку на 11594 тис. грн позитивно вплинуло на зміну рентабельності операційної діяльності підприємства, а зниження повної собівартості на 67898 тис. грн мало негативний вплив, але ступінь впливу першого фактора значно вище.

Таблиця 2.18

**Факторний аналіз показника рентабельність продажів
ЗАТ «Житомирські ласощі»**

Показник	2020 р.	2021 р.	Відхилення
----------	---------	---------	------------

			Всього	У т. ч. за рахунок	
				1	2
1. Чистий прибуток, тис грн	12340	682	-11658	-0,043208	
2. Чистий дохід від реалізації продукції, тис грн	269816	263023	-6793		0,000066
Рентабельність продажів, частка	0,045735	0,002593	- 0,043142	-0,043208	0,000066

$$y_0 = 12340 / 269816 = 0,045735$$

$$y_a = 682 / 269816 = 0,002527$$

$$\Delta y_a = 0,002527 - 0,045735 = - 0,043208$$

$$y_b = 682 / 263023 = 0,002593$$

$$\Delta y_b = 0,002593 - 0,002527 = 0,000066$$

$$\Delta y = -0,043208 + 0,000066 = - 0,043142$$

На зниження рентабельності операційної діяльності негативно вплинуло зниження чистого прибутку. Другий фактор практично мав нульовий вплив.

Таблиця 2.19

**Факторний аналіз показника рентабельність активів
ЗАТ «Житомирські ласощі»**

Показник	2020 р.	2021 р.	Відхилення		
			Всього	У т. ч. за рахунок	
				1	2
1. Чистий прибуток, тис грн	12340	682	-11658	-0,03910	
2. Середньорічна вартість активів, тис. грн	298163	366538,5	68375,5		-0,000427
Рентабельність активів, частка	0,041387	0,001860	-0,039527	-0,03910	-0,000427

$$y_0 = 12340 / 298163 = 0,041387$$

$$y_a = 682 / 298163 = 0,002287$$

$$\Delta y_a = 0,002287 - 0,041387 = - 0,03910$$

$$y_b = 682 / 366538,5 = 0,001860$$

$$\Delta y_b = 0,001860 - 0,002287 = - 0,000427$$

$$\Delta y = (-0,03910) + (- 0,000427) = - 0,039527$$

На зниження рентабельності активів негативно вплинули обидва фактори, але вплив чистого прибутку на порядок вище. Отже, як і раніше, робимо висновок, що підприємству необхідно нарощувати чистий прибуток.

Таблиця 2.20

**Факторний аналіз показника рентабельність оборотних активів
ЗАТ «Житомирські ласощі»**

Показник	2020 р.	2021 р.	Відхилення		
			Всього	У т. ч. за рахунок	
				1	2
1. Чистий прибуток, тис грн	12340	682	-11658	-0,09272	
2. Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн	125732	221458,5	95726,5		-0,00234
Рентабельність обор.ктивів, частка	0,098145	0,003080	-0,095065	-0,09272	-0,00234

$$y_0 = 12340 / 125732 = 0,098145$$

$$y_a = 682 / 125732 = 0,005424$$

$$\Delta y_a = 0,005424 - 0,098145 = -0,092721$$

$$y_b = 682 / 221458,5 = 0,003080$$

$$\Delta y_b = 0,003080 - 0,005424 = -0,002344$$

$$\Delta y = (-0,092721) + (-0,002344) = -0,095065$$

Висновок такий же, як і в попередньому випадку.

Таблиця 2.21

Факторний аналіз фондорентабельності ЗАТ «Житомирські ласощі»

Показник	2020 р.	2021 р.	Відхилення		
			Всього	У т. ч. за рахунок	
				1	2
1. Чистий прибуток, тис грн	12340	682	-11658	-0,032992	
2. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	353360	353515	155		-0,000001
Фондорентабельність, частка	0,034922	0,001929	-0,032993	-0,032992	-0,000001

$$y_0 = 12340 / 353360 = 0,034922$$

$$y_a = 682 / 353360 = 0,001930$$

$$\Delta y_a = 0,001930 - 0,034922 = -0,032992$$

$$y_b = 682 / 353515 = 0,001929$$

$$\Delta y_b = 0,001929 - 0,001930 = -0,000001$$

$$\Delta y = (-0,032992) + (-0,000001) = -0,032993$$

Зміна показника відбулася виключно за рахунок зміни чистого прибутку.

Таблиця 2.22

**Факторний аналіз рентабельності власного капіталу
ЗАТ «Житомирські ласощі»**

Показник	2020 р.	2021 р.	Відхилення			
			всього	у т.ч. числі за рахунок		
				a	b	c
Рентабельність вл власного капіталу, частка у	0,071113	0,004473	-0,06664	-0,067081	-0,000835	0,001276
Рентабельність продажів, част., а	0,045735	0,002593	-0,043142	-0,067081		
Чистий дохід, тис.грн	269816	263023	-6793			
Середньорічна вар- тість активу	298163	366538,5	68375,5			
Середньорічна вар- тість власного капі- талу	173527	152469	-21058			
Коефіцієнт оборо- тності активів, b	0,904928	0,717586	-0,187342		-0,000835	
Мультиплікатор власного капіталу с	1,718251	2,404020	0,685769			0,001276

$$y_0 = 0,045735 * 0,904928 * 1,718251 = 0,071113$$

$$y_1 = 0,002593 * 0,717586 * 2,404020 = 0,004473$$

$$y_1 - y_0 = 0,004473 - 0,071113 = - \mathbf{0,066640}$$

$$y_a = 0,002593 * 0,904928 * 1,718251 = 0,004032$$

$$\Delta y_a = y_a - y_0 = 0,004032 - 0,071113 = - \mathbf{0,067081}$$

$$y_b = 0,002593 * 0,717586 * 1,718251 = 0,003197$$

$$\Delta y_b = y_b - y_a = 0,003197 - 0,004032 = - \mathbf{0,000835}$$

$$y_c = 0,002593 * 0,717586 * 2,404020 = 0,004473$$

$$\Delta y_c = y_c - y_b = 0,004473 - 0,003197 = \mathbf{0,001276}$$

$$\Delta y = (-0,067081) + (-0,000835) + 0,001276 = -0,118723$$

На показник рентабельності власного капіталу негативно вплинули показник рентабельності продажів і коефіцієнт оборотності активів, третій фактор мав позитивний вплив. Але за модулем найбільший вплив мав фактор рентабельності продажів, який залежить від чистого прибутку. Отже, головним завданням підприємства є підвищення чистого прибутку.

2. 4. Факторний аналіз показників рентабельності ПрАТ «Домінік»

Факторний аналіз показників представимо у таблицях 2. 23 – 2. 31.

Таблиця 2.23

**Факторний аналіз показника рентабельність виробництва
ПрАТ «Домінік»**

Показник	2020 р.	2021 р.	Відхилення		
			Всього	У т. ч. за рахунок	
				1	2
1. Валовий прибуток, тис грн	80285	52222	-28063	-0,044246	
2. Вартість ОЗ + вартість оборотних засобів, тис грн	634240,5	669154	34913,5		-0,004296
Рентабельність виробництва, частка	0,126584	0,078042	-0,048542	-0,044246	-0,004296

$$y_0 = 80285 / 634240,5 = 0,126584$$

$$y_a = 52222 / 634240,5 = 0,082338$$

$$\Delta y_a = 0,082338 - 0,126584 = -0,044246$$

$$y_b = 52222 / 669154 = 0,078042$$

$$\Delta y_b = 0,078042 - 0,082338 = -0,004296$$

$$\Delta y = 0,042475 + (-0,004833) = 0,037642$$

Обидва фактори негативно вплинуло на рентабельність виробництва, причому лівова частина впливу належить показнику валового прибутку, який знизився на 34,95 %. Збільшення вартості основних засобів і оборотних коштів теж негативно вплинуло на резултатний показник, але сила впливу була на порядок нижча. Тому бажано, щоб валовий прибуток в динаміці зростав, причому темпи його росту повинні випереджати темпи росту сумарної вартості основних засобів і оборотних коштів.

Таблиця 2.24

Факторний аналіз рентабельність продукції ПрАТ «Домінік»

Показник	2020 р.	2021 р.	Відхилення		
			Всього	У т. ч. за рахунок	
				1	2
1. Прибуток до оподаткування, тис грн	38050	-24792	-62842	-0,143276	
2. Повна собівартість виробленої продукції, тис грн	438605	562411	123806		0,012443
Рентабельність продукції, частка	0,086752	-0,044081	-0,130833	-0,143276	0,012443

$$y_0 = 38050 / 438605 = 0,086752$$

$$y_a = -24792 / 438605 = -0,056524$$

$$\Delta y_a = -0,056524 - 0,086752 = -0,143276$$

$$y_b = -24792/562411 = - 0,044081$$

$$\Delta y_b = - 0,044081 - (- 0,056524) = \mathbf{0,012443}$$

$$\Delta y = (-0,143276) + 0, 012443 = - 0,130833$$

Найбільший і негативний вплив на зниження рентабельності продукції мав фактор прибутку до оподаткування, який зменшився в 1,65 р. Отже, підприємству необхідно підвищувати всі види прибутку, в тому числі прибуток до оподаткування. Другий фактор позитивно вплинув на результатний показник, але ступінь його впливу на порядок нижчий.

Таблиця 2.25

**Факторний аналіз показника рентабельність операційної діяльності
ПрАТ «Домінік»**

Показник	2020 р.	2021 р.	Відхилення		
			Всього	У т. ч. за рахунок	
				1	2
1. Прибуток операційної діяльності, тис грн	31914	-24502	-56413	-0,128625	
2. Повна собівартість виробленої продукції, тис грн	438605	562411	123806		0,012297
Рентабельність операц. діяльності, частка	0,072762	-0,043566	-0,116328	-0,128625	0,012297

$$y_0 = 31914/438605 = 0,072762$$

$$y_a = -24502/438605 = - 0,055863$$

$$\Delta y_a = - 0,055863 - 0,072762 = - \mathbf{0,128625}$$

$$y_b = -24502/562411 = - 0,043566$$

$$\Delta y_b = - 0,043566 - (- 0,055863) = \mathbf{0,012297}$$

$$\Delta y = (-0,128625) + 0,012297 = - 0,022123$$

Зниження прибутку на 56413 ти.грн негативно вплинуло на зміну рентабельності операційної діяльності підприємства, а підвищення повної собівартості на 123806 тис. грн мало позитивний вплив, але ступінь впливу першого фактора на порядок вище.

Таблиця 2.26

Факторний аналіз показника рентабельність продажів ПрАТ «Домінік»

Показник	2020 р.	2021 р.	Відхилення
----------	---------	---------	------------

			Всього	У т. ч. за рахунок	
				1	2
1. Чистий прибуток, тис грн	30503	-21181	-51684	-0,118397	
2. Чистий дохід від реалізації продукції, тис грн	436532	521563	85031		0,00791
Рентабельність продажів, частка	0,069876	-0,040611	-0,110487	-0,118397	0,00791

$$y_0 = 30503/436532 = 0,069876$$

$$y_a = -21181/436532 = -0,048521$$

$$\Delta y_a = -0,048521 - 0,069876 = -\mathbf{0,118397}$$

$$y_b = -21181/521563 = -0,040611$$

$$\Delta y_b = -0,040611 - (-0,048521) = \mathbf{0,00791}$$

$$\Delta y = -0,043208 + 0,000066 = -0,110487$$

На зниження рентабельності продажів негативно вплинуло зниження чистого прибутку. Другий фактор мав незначний, але позитивний вплив.

Таблиця 2.27

Факторний аналіз показника рентабельність активів ПрАТ «Домінік»

Показник	2020 р.	2021 р.	Відхилення		
			Всього	У т. ч. за рахунок	
				1	2
1. Чистий прибуток, тис грн	30503	-21181	-51684	-0,118119	
2. Середньорічна вартість активів, тис. грн	437558	444876	7318		0,000796
Рентабельність активів, частка	0,069712	-0,047661	-0,117373	-0,118119	0,000796

$$y_0 = 30503/437558 = 0,069712$$

$$y_a = -21181/437558 = -0,048407$$

$$\Delta y_a = -0,048407 - 0,069712 = -\mathbf{0,118119}$$

$$y_b = -21181/444876 = -0,047611$$

$$\Delta y_b = -0,047611 - (-0,048407) = \mathbf{0,000796}$$

$$\Delta y = (-0,118119) + 0,000796 = -0,117323$$

На зниження рентабельності активів негативно вплинув перший фактор - чистий прибуток. Вплив другого фактор практично нульовий. Отже, як і раніше, висовок полягає у необхідності збільшення прибутку, в тому числі чистого прибутку.

Таблиця 2.28

**Факторний аналіз показника рентабельність оборотних активів
ПрАТ «Домінік»**

Показник	2020 р.	2021 р.	Відхилення		
			Всього	У т. ч. за рахунок	
				1	2
1. Чистий прибуток, тис грн	30503	-21181	-51684	-0,180588	
2. Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн	286197,5	269910,5	-16287		-0,004466
Рентабельність оборотних активів, частка	0,106580	-0,078474	-0,185054	-0,180588	-0,004466

$$y_0 = 30503 / 286197,5 = 0,106580$$

$$y_a = -21181 / 286197,5 = -0,074008$$

$$\Delta y_a = -0,074008 - 0,106580 = \mathbf{-0,180588}$$

$$y_b = -21181 / 269910,5 = -0,078474$$

$$\Delta y_b = -0,078474 - (-0,074008) = \mathbf{-0,004466}$$

$$\Delta y = (-0,180588) + (-0,004466) = -0,185054$$

На зниження рентабельності оборотних активів негативно вплинули обидва фактори, але найбільший рівень впливу знову ж за чистим прибутком. У 2021 р. і чистий прибуток, і середньорічна вартість оборотних активів знизилися, але темп зміни чистого прибутку на порядок вищий, що і обумовило такий висновок.

Таблиця 2.29

Факторний аналіз фондорентабельності ПрАТ «Домінік»

Показник	2020 р.	2021 р.	Відхилення		
			Всього	У т. ч. за рахунок	
				1	2
1. Чистий прибуток, тис грн	30503	-21181	-51684	-0,148498	
2. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	348043	399243,5	51200,5		0,007804
Фондорентабельність, частка	0,087641	-0,053053	-0,140694	-0,148498	0,007804

$$y_0 = 30503 / 348043 = 0,087641$$

$$y_a = -21181 / 348043 = -0,060857$$

$$\Delta y_a = -0,060857 - 0,087641 = \mathbf{-0,148498}$$

$$y_b = -21181 / 399243,5 = -0,053053$$

$$\Delta y_b = - 0,053053 - (-0,060857) = \mathbf{0,007804}$$

$$\Delta y = (-0,148498) + 0,007804 = - 0,140694$$

Зниження показника фондорентабельності відбулося переважно за рахунок негативного впливу чистого прибутку.

Таблиця 2.30

**Факторний аналіз рентабельності власного капіталу
ПрАТ «Домінік»**

Показник	2020 р.	2021 р.	Відхилення			
			всього	у т.ч. числі за рахунок		
				a	b	c
Рентабельність власного капіталу, частка у	0,076889	-0,052774	-0,129663	- 0,121576	-0,032524	0,024437
Рентабельність продажів, част., а	0,069876	-0,040611	-0,110487	- 0,121576		
Чистий дохід, тис.грн	436532	521563	85031			
Середньорічна вартість активу	437558	444876	7318			
Середньорічна вартість власного капіталу	396714,5	401355	4640,5			
Коефіцієнт оборотності активів, b	0,997655	1,172378	0,174723		-0,032524	
Мультиплікатор власного капіталу	1,102954	1,108435	-0,005481			0,024437

$$y_0 = 0,069876 * 0,997655 * 1,102954 = 0,076889$$

$$y_1 = (-0,040611) * 1,172378 * 1,108435 = - 0,052774$$

$$y_a = -0,040611 * 0,997655 * 1,102954 = - 0,0446870$$

$$\Delta y_a = y_a - y_0 = -0,0446870 - 0,076889 = \mathbf{- 0,121576}$$

$$y_b = (-0,040611) * 1,172378 * 1,102954 = - 0,077211$$

$$\Delta y_b = y_b - y_a = -0,077211 - (- 0,0446870) = \mathbf{- 0,032524}$$

$$y_c = (-0,040611) * 1,172378 * 1,108435 = - 0,052774$$

$$\Delta y_c = y_c - y_b = -0,052774 - (- 0,077211) = \mathbf{0,024437}$$

$$\Delta y = (- 0,121576) + (- 0,032524) + 0,024437 = \mathbf{- 0,129663}$$

На показник рентабельності власного капіталу негативно вплинули показники рентабельності продажу і коефіцієнта оборотності активів, третій фактор мав позитивний вплив. Але за модулем найбільший вплив мав фактор

рентабельності продажів, який залежить від чистого прибутку. Отже, головним завданням підприємства є підвищення чистого прибутку.

Аналіз вітчизняного ринку кондитерської продукції показав, що він є висококонцентрованим, динамічним. На ринку працюють біля 800 підприємств—великих, середніх і малих. Проте на перші два види підприємств припадає більше 95 % обсягів реалізації. Саме ці підприємства активно експортують свою продукцію за межі країни.

З втратою російського ринку обсяги виробництва продукції знизилися, і ця тенденція спостерігається сьогодні. Негативно вплинула на роботу підприємств галузі спочатку мала ситуація з COVID, а з 2022 р. воєнні дії, які привели до втрат 20% потужностей.

На зниження обсягів виробництва вплинула низка факторів, перш за все скорочення населення, зниження купівельної спроможності, порушення логістичних зв'язків, в тому числі ускладнення експорту, підвищення витрат на виробництво тощо.

В таких складних умовах вітчизняні підприємства тим не менш працюють, намагаються забезпечити внутрішній ринок продукції і, по можливості, експортувати продукцію, заробляючи валюту для країни.

Всі перелічені фактори вплинули на фінансові результати діяльності підприємств, особливо у 2021 і 2022 рр.

Аналіз основних показників господарської діяльності ЗАТ «Житомирські ласощі» ПрАТ «Домінік» за 2020 і 2021 рр. показав, що у 2021 р у обох підприємств знизилися фінансові показники діяльності. Чистий прибуток ЗАТ «Житомирські ласощі» впав на 94,47 %, а у прАТ «Домінік» в 1,69 р. Це призвело до різкого зниження показників рентабельності.

Факторний аналіз показників рентабельності, в тому числі рентабельності власного капіталу, підтвердив, що саме падіння всіх видів прибутку стало причиною їх зниження.

Отже, головним завданням для обох підприємств є пошук шляхів і їх реалізація щодо підвищення прибутковості діяльності.

РОЗДІЛ 3. ПРОЄКТ ЗАХОДУ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДОСЛІДЖУВАНИХ

ПІДПРИЄМСТВ І ОЦІНКА ЙОГО ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

3.1. Комерційний аналіз проєкту

Як було показано вище, вітчизняний ринок характеризується високим рівнем концентрації, конкуренції, яка ще більше загострюється на тлі росту імпорту. Тому підприємства повинні оперативно реагувати на зміни в попиті продукції, вловлювати нові тенденції в розвитку виробів.

На світовому ринку кондитерських виробів панує тенденція чіткої спрямованості зусиль виробників на створення продукції, яка б відповідала здоровому способу життя. Причин успіху цієї тенденції багато. Одна – зростаючий інтерес споживача до питань харчування, зумовлений проблемами цукрового діабету, серцево-судинних захворювань, ожиріння і тенденцією надлишкової маси тіла тощо. Увага громадськості все більше загострюється на тому, що саме неправильне харчування обумовлює багато проблем зі здоров'ям.

Аналогічні тенденції прослідковуються і на вітчизняному ринку [20]. Кондитерські вироби відносяться до ласощів, в яких привабливі смакові параметри пов'язані з високим вмістом жиру, цукру і калорій, що якраз і обумовлює незбалансованість його харчового профілю з точки зору здорового харчування. Сахароза та глюкозний сироп – основні інгредієнти рецептури, що забезпечують солодкість, текстуру і хороші споживчі властивості. Отже, метою корекції незбалансованого харчового профілю кондитерських виробів є використання альтернативних інгредієнтів, за допомогою яких можна знизити або повністю виключити зі складу цих виробів проблемні компоненти, і насамперед, цукор та ненатуральні компоненти (емульгатори, стабілізатори, підсилювачі смаку, барвники тощо).

Що стосується трендів, то вони відповідають загальногалузевим у сфері харчової продукції та базуються на:

– зміні споживчих переваг у напрямку прозорості складу та природності походження компонентів продукції;

– доданої користі/функціональності для здоров'я.

Водночас зростає попит на продукти, що відповідають напрямкам кошер, халяль, вегетаріанство і обмеженням в раціоні («вільні від» – глютену, цукру, жиру, трансжирів, низькокалорійних або, навпаки, високобілкових компонент). Формується прошарок споживачів, які здійснюють усвідомлений вибір, не тільки в частині складу продукції, а й способу виробництва.

Мінімалізм, продуманий дизайн, нестандартні уподобання та креативні подачі – все це основні тренди кондитерської промисловості у 2022 році. Натуральні та приземлені відтінки повертаються в моду, витісняючи отруйні та неприродні фарби у десертах. Моноколір, гра подібних відтінків і тонів у грамотному поєднанні стає головним завданням кондитерів. Загальні тренди кондитерських виробів: менше цукру; більше натуральності; більше користі та функціональності; міні-формат; оновлена класика, ін.

В роботі з метою подолання збитковості діяльності підприємств пропонується впровадження у виробництво безглютенового печива на фруктозі. Дана продукція позиціонується як функціональна, орієнтована, передусім, для людей, хворих на цукровий діабет. Але окрім діабетиків, продукція призначається для споживачів, які прагнуть харчуватися у відповідності до сучасних вимог дієтології та критеріїв здорового харчування.

У технології виробництва безглютенового печива можуть бути задіяні такі види борошна: рисове, гречане, вівсяне, кукурудзяне. Ці види борошна зберігаються довгий період при низьких температурах, тобто потрібні спеціальні холодильні камери. Тому будемо вважати, що додаткове обладнання буде коштувати 600 тис. грн (з ПДВ). З огляду на те, що зазначена продукція є досить специфічною, проект впровадження її у виробництво можна вважати пілотним з відповідним незначними плановими обсягами виробництва. Отже, заплануємо виробництво безглютенового печива на фруктозі в мінімальному обсязі на рівні 100 т, причому 50 % – на експорт. Безглютенова продукція користується високим попитом в країнах Азії – ОАЕ,

Катарі, Китаї та ін., де в останні роки спостерігається збільшення кількості людей з підвищеною вагою.

Для визначення ціни на новий продукт оцінимо поточні витрати на його виробництво. Крім того, слід відмітити, що продукцію функціонального призначення Україна в основному імпортує за достатньо високими цінами.

Експортерами є фірми Іспанії, Італії, Фінляндії та ін. Рівень роздрібних цін коливається в діапазоні 130– 250 грн за пакет масою від 300 до 400 г, або 433 – 625 грн/кг (оптова ціна 314– 453 грн/кг при ПДВ 20 % і торговій націнці 15 %). Отже, вітчизняна продукція може становити конкуренцію імпортованим. Для нового виду продукції заплануємо оптову ціну на рівні 160 грн/кг, або 160 тис. грн/т. Роздрібна ціна пачки у 300 г буде дорівнювати $160/1000*300=48$ грн, множення на 1,20 і 1,15 дає 66 грн. Експортну ціну збільшимо на 10 %, вона дорівнюватиме $160*1,1 = 176$ тис. грн/т.

Приріст товарної продукції становитиме

$$\Delta TP = 160*0,5*100+176*0,5*100 = 16800 \text{ тис. грн}$$

Вихідні дані проекту представимо у таблиці 3.1.

3.2. Оцінка інвестиційної привабливості проекту

для ЗАТ «Житомирські ласощі»

Розрахунки виконаємо на основі [33, 34, 35, 36]. Вихідні дані проекту представлені а таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Вихідні дані проекту

Показник	ЗАТ «Житомирські ласощі»
Вид продукції	Печиво безглютенове
Обладнання для замесу, зберігання борошна, загорточний автомат, тис. грн (з ПДВ)	600
Річний випуск, т	100
Випуск у зміну (250 змін), т	0,4
Додатковий персонал, робочих	2
Оптова ціна, тис. грн/ т	160
Оптова ціна на експорт, тис. грн/т	176
Маса 1 пачки, г	300
Роздрібна ціна 1 пачки (внутр.ринок), грн	66

3.2.1. Розрахунок інвестицій в проект

Інвестиційні витрати ІК включають:

витрати K_1 на будівництво нового об'єкта (реконструкцію виробництва);

витрати K_2 на придбання нового обладнання;

витрати K_3 на поповнення оборотних коштів, необхідних для придбання сировини, матеріалів, енергоресурсів, оплати ПДВ, оплати праці тощо;

витрати K_4 – вартість патенту на новий вид продукції.

Так як будівництво (реконструкція) будівлі не передбачено, то K_1 буде дорівнювати 0.

Витрати на придбання нового обладнання оцінюють за формулою [34]:

$$K_2 = \text{НовОЗ (НА)} + \text{Недоам} + \text{Д} + \Delta\text{Об.К} - \text{Лікв.}, \quad (3.1)$$

де Нов ОЗ – покупна вартість нового обладнання з ПДВ, включаючи 10 % на монтаж і транспортування і 5 % на демонтаж;

Недоам – залишкова вартість (недоамортизована частину вартості) устаткування, яке вибуває з експлуатації в процесі інвестиційної діяльності, (Недоам);

$$K_2 = 600 * 1,1 - 660 / 6 = 550 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta\text{Обл.К} = 110 \text{ тис.грн (ПДВ)}$$

Оцінимо розмір потрібних обігових коштів K_3 за формулою

$$K_3 = \Delta\text{Кос} + K_4, \quad (3.2)$$

де $\Delta\text{Кос}$ – витрати на поповнення власних обігових коштів для випуску продукції, в.т.ч. ПДВ;

Для нової продукції $\Delta\text{Кос}$ оцінимо за формулою

$$\Delta\text{Кос} = \Delta\text{ТП} / K_{\text{обдо}}, \quad (3.3)$$

$\Delta\text{ТП}$ – приріст величини обсягів продукції у вартісному вираженні;

$K_{\text{обдо}}$ – коефіцієнт оборотності обігових коштів у базовому році.

Для АТ «Житомирські ласощі» маємо:

$$K_{\text{обдо}} = 1,188, \text{ прийmemo } K_{\text{обдо}} = 2,5$$

$$\Delta \text{ТП} = 16800 \text{ тис грн};$$

$$\Delta\text{Кос} = 16800 / 2,5 = 6720 \text{ тис.грн}$$

Прийmemo , $K_4 = 50$ тис.грн без ПДВ

Інвестиційні витрати (інвестиційний капітал) ІК становитимуть:

$$IK = 550 + 110 + 6720 + 50 = 7430 \text{ тис. грн}$$

Прийmemo, що $IK = 7430$ тис. грн.

3.2.2. Планування джерел фінансування проєкту

Джерелами для реалізації інвестиційних проєктів виступають: прибуток, який залишився у розпорядженні підприємства, приріст амортизаційних відрахувань, кредит банку. Враховуючи розмір інвестицій, підприємству доцільно залучити позикові кошти – взяти кредит в банку під певний відсоток річних.

Фінансування інвестиційного капіталу розміром 7430 тис.грн заплануємо за рахунок частково власного капіталу і кредиту банку під 25 % річних в пропорції 0,4 і 0,6 . Тобто розмір залучених грошей буде дорівнювати $7430 * 0,6 = 4458$ тис. грн зі строком погашення тіла кредиту за 2 роки ($4458:2 = 2229$ тис.грн) рівномірно. Тіло кредиту погашають за рахунок чистого прибутку, а проценти за кредит – за рахунок собівартості продукції. Процент за кредит у 1-й рік становитиме $4458*0,25 = 1114,5$ тис. грн, у 2-й рік $2229 * 0,25 = 557,25$ тис.грн, разом 1671,75 тис.грн.

Припустимо вартість власних коштів буде 14 %, тоді вартість інвестиційних грошей буде дорівнювати

$$0,4 * 14 + 0,6 * 25 = 20,6 \%$$

3.2.3. Планування поточних витрат

Визначимо зміну поточних витрат підприємства при впровадженні виробництва безглютенового печива на фруктозі в розрізі елементів витрат, а саме: матеріальні витрати (витрати сировини, основних та допоміжних матеріалів, тари та пакування, енергоресурсів на технологічні цілі); витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи; амортизація; інші витрати.

Визначимо спочатку прямі матеріальні витрати (витрати на сировину та матеріали) виходячи з рецептури впроваджуваної продукції, таблиця 3.2.

Таблиця 3.2

**Розрахунок витрат сировини та матеріалів на виробництво
безглютенового печива на фруктозі**

Сировина та матеріали	Норма витрат на 1 тонну продукції	Ціна за од. (без ПДВ), грн	Вартість на 1 тонну, грн
Безглютенове рисове борошно ,кг	805	80,5	64802,5
Вода, л	425	0,04	17
Кондитерський жир,кг	70	20	1400
Фруктоза (підсолондживач), кг	18	38	684
Льопіновий білок,кг	3,2	125	400
Розрихлювач (гідрокарбонат натрію),кг	1,4	15	21
Сіль, кг	5	10	50
Натуральний ароматизатор, кг	2,5	185	462,5
Емульгатор Е-472, кг	1	225	225
Упаковка, шт	5000	0,5	2500
Разом			70562

Витрати на сировину і тару на 100 т дорівнюватимуть $70,562 * 100 = 7056,2$ тис.грн. З врахуванням витрат на транспортування (2 %) витрати будуть дорівнювати $7056,2 * 1,02 = 7197,32$ тис. грн

Потребу в тарі і енергоресурсах розраховуємо в таблицях 3.3 і 3.4.

Таблиця 3.3

Потреба та вартість тари на 1 т продукції і весь випуск

Найменування та одиниця вимірювання матеріалів	Норма витрат на 1 т	Планова ціна матеріалів (без ПДВ) грн/од.	Вартість ресурсів на 1 т продукції, грн	Вартість ресурсів на весь випуск 100 т, тис грн
Ящики з гофрованого картону №17(ГОСТ 13512-91)	72	20	1440,0	144,0
Усього, грн			1440,0	
Усього, тис.грн				144,0

Таблиця 3.4

Розрахунок вартості енергетичних ресурсів

Найменування, одиниця виміру	Норма витрат на 1 т	Тариф за одиницю, без ПДВ, грн	Вартість, грн, на 1 т	Вартість на весь випуск (100 т), тис грн
Електроенергії, кВт* год	820	2,05	1681,0	168,1
Холод, Гкал	2,5	400	1000	100,0
Усього			2681,0	268,1

На 2022 рік встановлена мінімальна заробітна плата 6500 грн/міс.

Прийmemo заробітну плату для робочого 1-го розряду на рівні

6500 грн/міс. Додаткова заробітна плата – 30 % від величини основної заробітної плати.

Відрахування на соціальні заходи складають 22 % від суми основної та додаткової заробітної плати.

Планується на зміну такий склад працівників: оператор 4 р. (міжрозрядний коефіцієнт 1,44), фасувальник-пакувальник 2 р. (міжрозрядний коефіцієнт 1,05).

Отже, основна заробітна плата працівників за рік буде дорівнювати

$$(6500 \cdot 1,44 + 6500 \cdot 1,05) \cdot 12 = 194220 \text{ грн} = 194,22 \text{ тис. грн}$$

Додаткова заробітна плата на рік становитиме

$$194,22 \cdot 0,30 = 58,27 \text{ тис. грн}$$

$$\text{ЄСВ} = (194,22 + 58,27) \cdot 0,22 = 252,49 \cdot 0,22 = 55,55 \text{ тис. грн}$$

Розрахунок за статтею «Амортизація»

$$550 \cdot 0,20 = 110 \text{ тис. грн}$$

Амортизацію НМА приймемо на рівні $50/10 = 5$ тис грн

(строк служби НМА приймемо рівним 10 р.).

Отже, підсумок дає 115 тис грн

Розрахунок витрат за статтею «Експлуатація та утримання обладнання» заходу проводять укрупнено в розмірі 3,6 % від вартості основних засобів

$$550 \cdot 0,036 = 19,80 \text{ тис. грн}$$

Витрати за статтею «Загальновиробничі витрати» складають 10% від суми основної і додаткової заробітної плати

$$252,49 \cdot 0,1 = 25,25 \text{ тис. грн}$$

Витрати за статтею «Інші витрати» складають 5% від суми основної і додаткової заробітної плати:

$$252,49 \cdot 0,05 = 12,62 \text{ тис. грн}$$

Витрати за статтею «Адміністративні витрати» приймемо на рівні 0, тому що ці витрати практично не зростуть.

Витрати за статтею «Витрати на збут» на рекламні заходи приймемо на рівні 2 % від виробничої собівартості:

$$8090,11 * 0,02 = 161,80 \text{ тис. грн}$$

Результати розрахунків представимо в таблиці 3.5. Проценти за кредит 1671,75 тис. грн при ставці 25 % річних. З врахуванням процентів за кредит повна собівартість буде рівнятися $8251,91 + 1671,75 = 9923,66$ тис. грн

Таблиця 3.5

Калькуляція собівартості 1 т і запланованого річного обсягу продукції на АТ «Житомирські ласощі»

№	Найменування статті витрат	Витрати на виробництво і реалізацію	
		Печиво безглютенове	
		на 1 т, грн	на весь обсяг (100 т), тис грн
1	Сировина, матеріали	71973,2	7197,3
2	Тара	1440	144,0
4	Енергоносії	2681	268,1
5	Заробітна плата основна		194,22
6	Заробітна плата додаткова		58,27
7	Відрахування на соціальні заходи ЄСВ		55,55
8	Витрати на утримання та експлуатацію обладнання		19,80
9	Амортизація		115,0
10	Загальновиробничі витрати		25,25
11	Інші витрати		12,62
	Виробнича собівартість	80901,1	8090,11
12	Адміністративні витрати		0
13	Витрати на збут		161,80
	Повна собівартість	82519,1	8251,91

3.2.4. Визначення економічного ефекту від впровадження проєкту

Приріст прибутку $\Delta\Pi$ від впровадження проєкту визначають як різницю між приростом товарної продукції $\Delta\Pi\Pi$ і зміною собівартості продукції $\Delta СС$

$$\Delta\Pi = \Delta\Pi\Pi - \Delta СС$$

Приріст прибутку в 1-й рік : $\Delta\Pi = 16800 - 9923,66 = 6876,34$ тис.грн

Чистий прибуток буде дорівнювати: $6876,34 * 0,82 = 5638,60$ тис. грн

Для оцінки ефективності інвестицій та інвестиційної привабливості проєкту використовують наступні показники (з урахуванням фактору часу по комерційній ставці дисконту) [34], [35]:

чистий приведений (дисконтований) дохід (ЧПД)

індекс доходності (ІД)

термін окупності інвестицій (Ток).

показник IRR.

Під чистим приведеним доходом ЧПД (NPV–Net Present Value) розуміють різницю між приведеними до теперішньої вартості (тобто до початкового моменту часу) сумою чистого грошового потоку (ЧГП) за період експлуатації інвестиційного проекту і сумою інвестиційних витрат (ІК).

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{\times \dot{I}_t + A_t}{(1+d)^t} - {}^2\hat{E}, \quad (3.4)$$

де ЧП_t – чистий прибуток у періоді t;

A_t – амортизаційні відрахування в періоді t;

n – період реалізації проекту (до 5 років);

d – дисконтна ставка, розмір якої залежить від бажаного рівня доходності інвестора.

Додатне значення NPV показує, що за розрахунковий період грошові надходження перевищать суму інвестицій, що призведе до зростання доходів інвесторів, тобто,

якщо $NPV > 0$, то проект можна рекомендувати до реалізації;

якщо $NPV < 0$, то проект необхідно відхилити;

якщо $NPV = 0$, то в разі прийняття рішення про реалізацію проекту він не принесе підприємству додаткового прибутку, і інвестори не отримають доходів на вкладений капітал.

Індекс прибутковості, або доходності ІД (показник рентабельності) визначають за формулою:

$$ID = \frac{\sum_{t=1}^n \frac{ЧП_t + A_t}{(1+d)^t}}{\sum_{t=1}^m \frac{IC_t}{(1+d)^t}} \quad (3.5)$$

Індекс доходності повинен бути більше за 1 (або 100 %), тільки в цьому випадку проект слід прийняти до реалізації.

Термін окупності Ток (Payback Period) інвестицій відповідає періоду, за який чистий грошовий потік стає рівним інвестиційним витратам, тобто:

$$\sum_{t=1}^n \frac{ЧП_t + A_t}{(1+d)^t} = \sum_{t=1}^m \frac{ИС_t}{(1+d)^t} \quad (3.6)$$

Іноді Ток визначають на основі середньорічної суми ЧГП

$$T_{ок} = \frac{ИС}{\overline{ЧГП}} \quad (3.7)$$

Внутрішня внутрішня ставка доходності (норма прибутковості) IRR%

(ВВД) – це єдиний позитивний корінь рівняння

$$-ИС + \sum_{t=1}^n \frac{P(t)}{(1+IRR)^t} = 0. \quad (3.8)$$

IRR % показує верхню межу припустимого рівня банківської процентної ставки, перевищення якої робить проєкт збитковим. Інвестор повинен порівняти отримане для інвестиційного проєкту значення IRR з «ціною» залучених фінансових ресурсів (Cost of Capital – CC). Якщо IRR більше CC, проєкт варто прийняти.

Розрахунки показників наведено в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Розрахунок показників інвестиційної привабливості проєкту для впровадження на АТ «Житомирські ласощі»

Показник	Період реалізації проєкту, роки				Всього
	0	1	2	3	
Приріст чистого доходу, тис. грн		16800,0	16800,0	16800,0	
Приріст витрат, тис. грн, в т.ч.		9923,66	9923,66	9923,66	
Амортизація		115,0	115,0	115,0	
Інвестиційні кошти в проєкт, всього тис грн	7430				
Приріст прибутку до оподаткування, тис грн		6876,4	6876,4	6876,4	
Податок на прибуток, тис грн		1237,75	1237,75	1237,75	
Приріст чистого прибутку, тис грн		5638,65	5638,65	5638,65	
Приріст грошового потоку, тис грн		5753,65	5753,65	5753,65	
Дисконтний множник (при 20,6 % ставки кредиту)		0,829	0,687	0,570	
ЧГП, тис грн		4770,85	3952,76	3279,58	
Дисконтований ЧГП наростаючим підсумком, тис грн		4770,85	8723,56		
Приріст чистого приведенного прибутку, тис.грн		4674,44	3873,75		

Чистий приведений дохід <i>NPV</i> , тис.грн	8723,56–7430		1293,56
Період окупності за 1-м роком	7430/4770,8		1,56
Період окупності Ток, диск.	1+(7430 -4770,85)/3952,76		1,67
Індекс дохідності ІД	8723,56/7430		1,17
Рентабельність інвестицій за період 2 р. реалізації проєкту, %	8723,563/2/7430 *100		58,90
IRR, % (3 р.)	Ф-ція «BCD» Excel		31

Розрахунки показали, що після двох років експлуатації проєкту показник $NPV = 1293,56$ тис. грн – вище 0; індекс дохідності дорівнює 1,17, тобто перевищує 1. Але показник IRR % перевищує ставку процента банку тільки на 3 році експлуатації проєкту.

При рівні інвестицій 7430 тис. грн строк їх окупності становить 1,56 р., а дисконтований 1,67 року – менше нормативного значення 5 років.

Отже, запропонований проєкт випуску нового виду продукції – печива безглютенового економічно вигідний і може бути рекомендований до впровадження.

3.2.5 Оцінка впливу результатів впровадження проєкту на основні показники діяльності підприємства

Оцінимо зміни показників діяльності підприємства, таблиця 3.7, і показників рентабельності, таблиця 3.9, в результаті впровадження проєкту. В таблиці 3.8 представимо значення показників зі змінами, за якими розраховують показники рентабельності.

З таблиці 3.7 слідує, що в результаті впровадження запропонованого проєкту на ЗАТ «Житомирські ласощі» більшість показників його господарської діяльності покращаться:

обсяг випуску і реалізації продукції підвищиться на 6,39 % при рості операційних витрат на 4,07%, що свідчить про правильне ціноутворення;

зростуть фондовіддача на 6,23 %, коефіцієнт оборотності оборотних коштів на 3,20 %, продуктивність праці на 6,21 % при залученні додатково 2 робітників;

знизяться на 1,32 % витрати на 1 грн виробленої продукції;

на 5638,65 тис.грн зросте чистий прибуток і відповідно на цю суму зменшиться збиток.

Дані таблиці 3.9 свідчать, що всі показники рентабельності збільшаться, приріст значень коливається у межах 1,41% – 3,55 %. Зокрема, рентабельність операційної діяльності зросте на 2,4 % , а всієї діяльності на 1,50% (з0,19 % до 1,69%). Рентабельність операційної діяльності залишається від'ємною тому, що прибуток від операційної діяльності є від'ємним. Отриманого прибутку від реалізації запропонованого проекту недостатньо, щоб фінансовий результат від операційної діяльності став більше нуля.

Отже, запропонований захід є інвестиційно привабливим і економічно ефективним.

Таблиця 3.7

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності АТ «Житомирські ласощі» до і після впровадження проєкту

Показники	2021	Проєкт	Відхилення (±)	
			абс.	відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, т	80000	80000	0	
2. Фактично вироблено продукції, т	30200	30300	100	0,33
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,378	0,379	0,001	0,26
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ й акцизного збору):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис.грн т	263023	279823	16800	6,39
- у порівнянних цінах, тис.грн	209914,6	223322,42	13407,82	6,39
5. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн	263023	279823	16800	6,39
6. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис.грн	353515	354115	600	0,17
7. Фондовіддача, грн/грн	0,594	0,631	0,037	6,23
8. Середній залишок оборотних коштів, тис.грн	221458,5	228288,5	6830	3,08
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, об.	1,188	1,226	0,038	3,20
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	1189	1191	2	0,17
11. Продуктивність праці, тис.грн /особу	176,55	187,51	10,96	6,21
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис.грн, у тому числі:	199571	209494,66	9923,66	4,07
- матеріальні витрати	53740	61349,4	7609,4	14,16
- витрати на оплату праці	90996	91248,49	252,49	0,28
- відрахування на соціальні заходи	17852	17907,55	55,55	0,31
- амортизація	13485	13600	115	0,85
- інші операційні витрати	23498	23629,23	1891,22	8,05

13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,759	0,749	-0,01	-1,32
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,204	0,219	0,015	7,35
15. Повна собівартість реалізованої продукції, тис.грн	282710	292633,66	9923,66	3,51
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис.грн	-15798	-8921,6	6876,4	43,53
17. Чистий прибуток, тис.грн	682	6330,65	5638,65	8,27 р.
18. Рентабельність продажів, %	0,26	2,26	2,00	
19. Рентабельність від операційної діяльн, %	-5,59	-3,11	2,48	

Таблиця 3.8

Вихідні дані для розрахунку показників рентабельності після впровадження проекту на ЗАТ «Житомирські ласощі»

Показник	Середнь-орічне значення 2021 р.	Проект	Відхилення	
			абсолютне	відносне %
Основні засоби за первинною вартістю	353515	354115	600	0,17
Оборотні активи	221458,5	228288,5	6830	3,08
Актив (Баланс)	366538,5	373968,5	7430	2,03
Нерозподілений прибуток	16401	22039,65	5638,65	34,38
Власний капітал	152469	158107,65	5638,65	3,70
Валовий прибуток	39359	48068,89	8709,89	22,13
Прибуток від операційної діяльності	-15978	- 9101,60	6876,40	43,04
Прибуток до оподаткування	740	7616,4	6876,40	9,29 р.
Чистий прибуток	682	6320,65	5638,65	8,27 р.
Повна собівартість продукції	282710	292633,66	9923,66	3,51
Чистий дохід від реалізації	263023	279823	16800	6,39

Таблиця 3.9

Показники рентабельності після впровадження проекту на ЗАТ «Житомирські ласощі»

Показник	Формула розрахунку	2021 р.	Проект	Відхилення.
Рентабельність виробництва	Пвал/(Воз+Вобз)	6,84	8,25	1,41
Рентабельність продукції	Пдо оп/ПС	0,26	2,60	2,34
Рентабельність операційної діяльності	Попер д/ПС	-5,59	-3,11	2,48

Рентабельність продажів	Пч/ЧД	0,26	2,26	2,00
Рентабельність активів (Рентабельність всієї діяльності)	Пч/Асріч	0,19	1,69	1,50
Рентабельність оборотних активів	Пч/Асріч об ак	0,31	2,77	2,46
Фондорентабельність	Пч/Воз	0,19	1,78	1,59
Рентабельність власного капіталу	Пч/ВК	0,45	4,00	3,55

3.3. Оцінка інвестиційної привабливості проекту

для ПрАТ «Домінік»

Враховуючи, що досліджувані підприємства приблизно однаково представлені на вітчизняному ринку, зплануємо для ПрАТ «Домінік» випуск нового виду печива на тому ж рівні, а саме 100 т на рік. Інші стартові позиції відносно ціни, експорту нової продукції приймемо такі ж, як для ЗАТ Житомирські ласощі».

Припустимо також, що підприємству необхідні буде придбати таке ж обладнання вартістю 600 тис. грн без ПДВ.

При розрахунку необхідних інвестицій відмінності будуть у розмірі потрібних обігових коштів.

ΔK_{oc} оцінимо за формулою (3.3).

ΔTP – приріст величини обсягів продукції у вартісному вираженні 16800 тис.грн;

$K_{обдо}$ – коефіцієнт оборотності обігових коштів у базовому році для ПрАТ «Домінік» становить 1,932. Якщо прийняти його на рівні 2,5 (як і для ЗАТ «Житомирські ласощі»), то $\Delta K_{oc} = 16800 / 2,5 = 6720$ тис.грн, тобто не зміниться.

У ПрАТ «Домінік» розмір нерозподіленого прибутку у 2021 р. становив 353501,5 тис.грн. Тому для підприємства будуть справедливі розрахунки щодо джерел фінансування проекту, які були виконані в п. 3.2.2 для ЗАТ Житомирські ласощі».

Не зміняться і поточні витрати, тому що обсяг випуску однаковий 100 т на рік. Розрахунок показників інвестиційної привабливості проекту призведе до отриманих вище результатів.

Отже, можна оцінити зміни показників діяльності ПрАТ «Домінік», таблиця 3.10, і показників рентабельності, таблиця 3.12, в результаті впрова-

дження проєкту на основі отриманих вище результатів. Зміна основних показників діяльності ПрАТ «Доменік» позитивна, всі показники покращаються, але їх приріст менший, ніж на ЗАТ «Житомирські ласощі». Приросту прибутку недостатньо, щоб повністю скомпенсувати збитки від операційної діяльності, який були у 2021 р. Підприємству потрібно переглянути асортимент продукції і ціни на неї, щоб підвищити обсяги реалізації.

Таблиця 3.10

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Доменік» до і після впровадження проєкту

Показники	2021р.	Проєкт	Відхилення (±)	
			абс.	відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, т	18100	18100		
2. Фактично вироблено продукції, т	14120	14220	100	
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,780	0,785	0,005	
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ й акцизного збору):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис.грн	531208	548008	16800	3,16
- у порівнянних цінах, тис.грн	423948,92	437356,74	13407,82	3,16
5. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн	521563	538363	16800	3,22
6. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис.грн	399243,5	399843,5	600	0,15
7. Фондовіддача, грн/грн	1,062	1,094	0,032	3,01
8. Середній залишок оборотних коштів, тис.грн	269910,5	276740,5	6830	2,53
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, оборотів	1,932	1,945	0,013	0,67
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	618	620	2	0,32
11. Продуктивність праці, тис.грн /особу	686,00	705,41	19,41	2,83
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис.грн. в тому числі:	576698	586621,7	9923,66	1,72
- матеріальні витрати	398252	405861,4	7609,4	1,91
- витрати на оплату праці	78626	78878,49	252,49	0,32
- відрахування на соціальні заходи	15614	15669,55	55,55	0,36
- амортизація	37112	37227	115	0,31
- інші операційні витрати	47094	48985,22	1891,22	4,02
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	1,086	1,070	-0,016	-1,47
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,750	0,741	-0,009	-1,20

15. Повна собівартість реалізованої продукції, тис.грн	562411	572334,7	9923,66	1,76
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис.грн	-24502	-17625,6	6876,4	28,06
17. Чистий прибуток, тис.грн	-21181	-15542,35	5638,65	26,62
18. Рентабельність продажів, %	-4,06	-2,89	1,17	
19. Рентабельність операційної діяльності, %	-4,36	-3,08	1,28	

Портібно також посилити роботу маркетологів по просуванню продукції підприємства на внутрішній і зарубіжні ринки.

Таблиця 3.11

Вихідні дані для розрахунку показників рентабельності після впровадження проекту на ПрАТ «Домінік»

Показник	Середнь-орічне значення 2021 р.	Проект	Відхилення	
			абсолютне	відносне %
Основні засоби за первинною вартістю	399243,5	399843,5	600	0,15
Оборотні активи	269910,5	276740,5	6830	2,53
Актив (Баланс)	444876	452306	7430	1,67
Нерозподілений прибуток	353501,5	359140,15	5638,65	1,60
Власний капітал	401355	406993,65	5638,65	1,40
Валовий прибуток	52222	60931,89	8709,89	16,68
Прибуток від операційної діяльності	-24502	-17625,6	6876,40	28,06
Прибуток до оподаткування	-24792	-17915,6	6876,40	27,74
Чистий прибуток	-21181	-15542,35	5638,65	26,62
Повна собівартість продукції	562411	572334,66	9923,66	1,76
Чистий дохід від реалізації	521563	538363	16800	3,22

Таблиця 3.12

Показники рентабельності після впровадження проекту на ПрАТ «Домінік»

Показник	Формула розрахунку	2021 р.	Проект	Відхилення
Рентабельність виробництва	Пвал/(Воз+Вобз)	7,80	15,24	7,44
Рентабельність продукції	Пдо оп/ПС	-4,41	-3,13	1,28
Рентабельність операційної діяльності	Попер д/ПС	-4,36	-3,08	1,28
Рентабельність продажів	Пч/ЧД	-4,06	-2,87	1,19
Рентабельність активів (Рентабельність всієї діяльності)	Пч/Асріч	-4,76	-3,44	1,32
Рентабельність оборотних активів	Пч/Асріч об ак	-7,85	-5,62	2,23
Фондорентабельність	Пч/Воз	-5,30	-3,89	1,41
Рентабельність власного капіталу	Пч/ВК	-5,28	-3,82	1,46

3.4. Порівняння результатів впровадження інвестиційного проекту на досліджуваних підприємствах

Для порівняння результатів впровадження інвестиційного проекту на двох досліджуваних підприємствах складемо таблицю 3.13. Дані таблиці свідчать, що на ПрАТ «Домінік» питома вага продукції шоколадної значно

Таблиця 3.13

Порівняння результатів впровадження проекту на підприємствах

Показник	ЗАТ «Житомирські ласощі»	ПрАТ «Домінік»	Відхилення, абс.	Відхилення, %
1	2	3	4 (3-2)	5
Обсяг випуску, т	30300	14220	-16080	-53,07
Середня ціна, тис.грн/т	9,235	37,860	28,625	309,96
Валовий прибуток, тис.грн	48068,89	60931,89	12863	26,76
Прибуток операційної діяльності, тис.грн	- 9101,60	-17625,6	-8524	93,65
Прибуток до оподаткування, тис.грн	7616,4	-17915,6	-25532	-335,22
Чистий прибуток, тис.грн	6320,65	-15542,35	-21863	-345,90
Чистий дохід, тис.грн	279823	538363	258540	92,39
Власний капітал, тис.грн	158107,6	406993,6	248886	157,42
Повна собівартість продукції, тис.грн	292633,7	572334,7	279701	95,58
Витрати на 1 грн виробл. прод, грн/грн	0,749	1,070	0,321	42,86
Фондовіддача, грн/грн	0,631	1,094	0,463	73,38
Коефіцієнт оборотності обор. кошт., об.	1,226	1,945	0,719	58,65
Продуктивність праці, тис.грн/ос.	187,51	705,41	517,9	276,20
Чисельність працюючих, ос.	1191	620	0,321	42,86
Рентабельність виробництва, %	8,25	15,24	6,99	
Рентабельність продукції, %	2,60	-3,13	-5,73	
Рентабельність операційної діяльності, %	-3,11	-3,08	0,03	
Рентабельність продажів, %	2,26	-2,87	-5,13	
Рентабельність активів, % (Рентабельність всієї діяльності)	1,69	-3,44	-5,13	
Рентабельність оборотних активів, %	2,77	-5,62	-8,39	
Фондорентабельність, %	1,78	-3,89	-5,67	
Рентабельність власного капіталу, %	4,00	-3,82	-7,82	

вища, що забезпечує отримання високого чистого доходу. Але всі показники прибутку і рентабельності поступаються аналогічним показникам ЗАТ «Житомирські ласощі». Рівень витрат на 1 грн виробленої продукції на 42,8 % вищий, ніж на ЗАТ «Житомирські ласощі».

На ПрАТ «Домінік» краще використовуються фактори виробництва, чисельність працюючих практично в 2 рази менша, що свідчить про більш висо-

кий рівень автоматизації виробництва. Але організація випуску нового виду продукції на ПрАТ «Домінік» не вирішує проблему збитковості його діяльності, потрібні додаткові заходи, щоб підвищити прибутковість його роботи. Можливі наступні заходи: збільшення обсягів випуску продукції; перегляд асортименту і збільшення випуску високорентабельної продукції; перегляд цін на продукцію; економія витрат, в тому числі за рахунок продукції простої рецептури; розширення ринку збуту; врегулювання фінансових питань з рітейлерами тощо.

Порівняння показників ефективності діяльності підприємств дає основу стверджувати, що впровадження запропонованого проєкту забезпечує більший ефект на ЗАТ «Житомирські ласощі». Випуск нового виду печива відповідає орієнтації підприємства на випуск хляляльної продукції, на яку у підприємства є сертифікат. Це надасть більш широкі експортні можливості, зокрема постачання продукції до країн Сходу.

На рисунках 3.1–3.4 представлені зміни основних показників рентабельності діяльності досліджуваних підприємств.

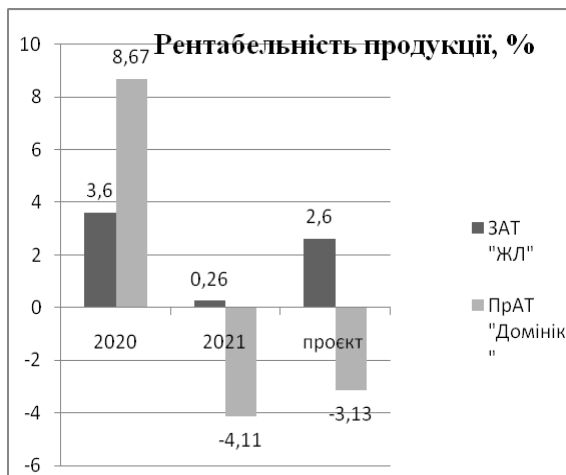

Рис. 3.1

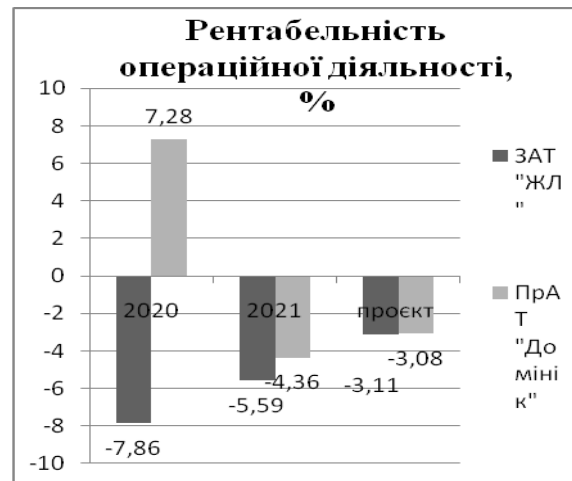

Рис. 3.2

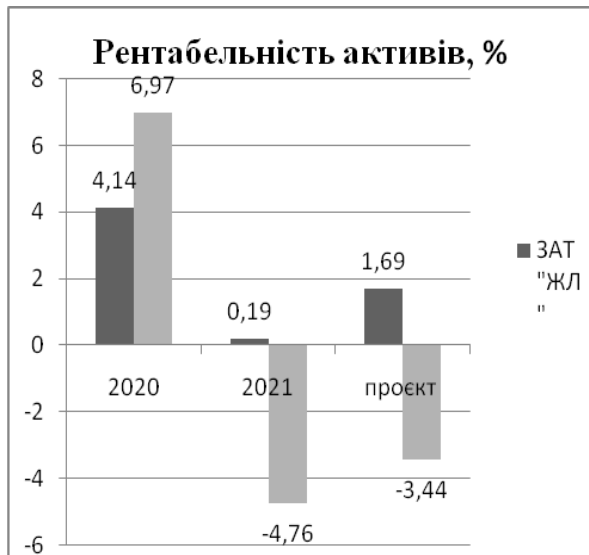

Рис. 3.3

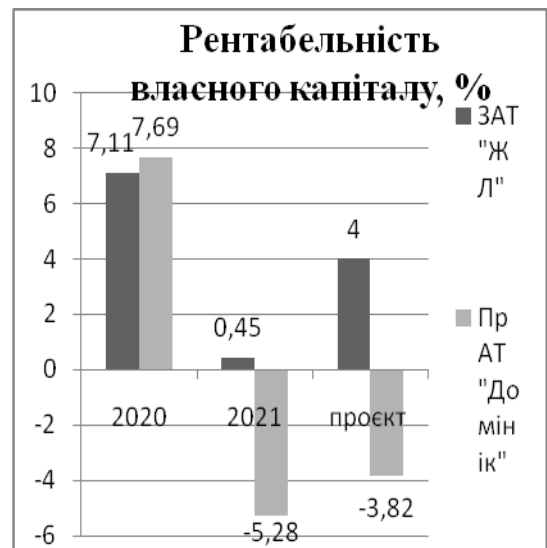

Рис. 3.4

Висновки до розділу 3

Аналіз фінансових результатів діяльності досліджуваних підприємств показав, що у 2021 р. на обох підприємствах спостерігався спад прибутку, що обумовило невисокі, а для ПрАТ «Домінік» від'ємні значення показників рентабельності.

Основним напрямком підвищення рентабельності є нарощування прибутку, починаючи з валового до чистого прибутку. Валовий прибуток можна підвищити за рахунок росту виручки, а її, в свою чергу, збільшити можна за

рахунок збільшення і удорожчення продукції. Але такі дії треба узгоджувати з ринком, детально вивчаючи тенденції в купівлі продукції.

В роботі пропонується освоїти випуск нового виду продукції, аналоги якої Україна імпортує, хоча має власну сировину і технологічні можливості.

Для обох підприємств вихідні дані проекту задано однаковими. Це дає можливість оцінити вплив на показники діяльності підприємств залежно від показників їх діяльності у попередньому році.

Розрахунок по проекту показали високу його ефективність та інвестиційну привабливість. При розмірі інвестицій 7430 тис.грн строк їх окупності становить 1,67 р.

Запрудження проекту забезпечує покращення всіх показників діяльності досліджуваних підприємств, що підтверджено відповідними розрахунками.

Оцінка впливу результатів впровадження проекту показала, що більш ефективно він проявився на ЗАТВИ «Житомирські ласощі». На ПрАТ «Домінік» для подолання збитковості роботи недостатньо реалізувати запропонований захід. Необхідно вжити ще інші заходи, зокрема підвищити випуск продукції, переглянути асортимент, ціни на продукцію тощо. Такі ж дії можна запропонувати і ЗАТ «Житомирські ласощі», і це потребує подальших досліджень.

ВИСНОВКИ

В роботі розглянуто теоретичні аспекти рентабельності, описана суть, види, формули розрахунку. Досліджено стан прибутковості підприємств за 2010–2022 рр., показано, що найбільша частка збиткових – це малі підприємства, хоча і у великих, середніх підприємств спостерігається нестійкість, коливання від високих до від’ємних значень прибутку.

Розглянуто математичні методи аналізу рентабельності, показано, що ефективними є методи факторного аналізу, зокрема метод ланцюгових підста-

новок. Серед моделей факторного аналізу аддитивних, мультиплікативних, кратних поширено використання останніх двох видів.

Розглянуто модель фірми DU Pont, запропоновано дослідити на її основі показник рентабельності власного капіталу, який характеризує три аспекти діяльності підприємств – основну, інвестиційну і фінансову.

Описано можливі напрямки підвищення показників рентабельності, головним з яких є напям підвищення прибутку і скорочення витрат.

Щодо об'єктів дослідження, то дана характеристика зовнішнього середовища, описано сучасний стан ринку кондитерських виробів. Підкреслено, що випуск продукції зменшується і причиною тому є перш за все скорочення чисельності населення, зниження його упівельної спроможності.

У період війни ці проблеми загострилися і висунули нові завдання перед підприємствами галузі. Скорочення внутрішнього ринку, ускладнення експорту із-за зміни логістичних маршрутів примушують підприємства шукати шляхи виживання.

Велике значення необхідно приділяти аналізу показників господарської діяльності підприємств з метою визначення резервів росту перш за все фінансових результатів діяльності. Показники прибутку, рентабельності повинні бути предметом постійного контролінгу.

Аналіз показників господарської діяльності за 2020 і 2021 роки ЗАТ «Житомирські ласощі» і ПрАТ «Домінік» як об'єктів дослідження показав, що на обох підприємства у 2021 році мав місце суттєвий спад прибутковості їх діяльності. Чистий прибуток знизився, а ПрАТ «Домінік» отримало збитки. Більшість показників рентабельності для ПрАТ «Домінік» була від'ємною.

Факторний аналіз показників рентабельності обох підприємств очікувано підтвердив тезу необхідності підвищувати прибутки, починаючи з валового прибутку до чистого .

В роботі запропоновано проект заходу щодо підвищення прибутку і поліпшення показників рентабельності діяльності досліджуваних підприємств. Запропоновано організувати випуск нового виду продукції –

печива без вмісту глютену. Дана комерційна оцінка проекту, розраховано показники його інвестиційної привабливості. Вихідні дані проекту обрано однаковими для обох підприємств, щоб можна було порівняти ступінь впливу впровадження проекту на показники діяльності підприємств.

Розрахунки підтвердили позитивний вплив результату впровадження проекту для обох підприємств. При рівні інвестицій 7340 тис.грн строк їх окупності становить 1,67 р. Більшість показників діяльності підприємств покращуються. Головне – значно зростає чистий прибуток, що забезпечує підвищення прибутковості діяльності досліджуваних об'єктів.

Порівняння основних показників діяльності підприємств після впровадження проекту свідчить, що більшого економічного ефекту можна досягти на ЗАТ «Житомирські ласощі»

Отже, можна вважати, що завдання роботи виконані.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрейчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник . Київ: КНЕУ, 2013. 779 с.
2. Бойчик І.М. Економіка підприємства. Навчальний посібник. Київ: Атіка, 2004. 480 с.
3. Економіка підприємства: Підручник/ За аг.ред. С.Ф. Покропивного. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Київ.: КНЕУ, 2000. 528 с.
4. Кулаковська Т.А. Економіка підприємства (практикум): навч.посіб. [для студ.вищих навч.закладів] Одеса: Астропринт, 2014. 364 с.

5. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства. Навч. посібник. 2-ге видання. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 488 с.
6. Правдюк Н.Л. Рентабельність операційної діяльності підприємств: обліково-аналітичний аспект / *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*, 2018 № 12. С.124 – 141
7. Фінансовий аналіз. URL: https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%A2%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D1%85%20%D0%A2%20%D0%90%202 (дата звернення 18.09.2023)
8. Економічна статистика. Діяльність підприємств. Рентабельність операційної та усієї діяльності підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за 2010 – 2022рр. URL: : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 22.09.2023)
9. Костирко Р.А. Фінансовий аналіз. Харків: Фактор, 2007. 784 с.
10. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. 2-вид., випр. і доп. К.: Знання, 2005. 662 с.
11. Ступницька Т.М. , Гула О.С. Аналіз факторів, що впливають на зміну рентабельності основного капіталу, за методом «Дюпон». // *Економіка харчової промисловості* №3(19) – 2013. С.21 – 23
12. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: Підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін.; Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 7-ме вид., без змін. К.: КНЕУ, 2008. 552 с.
13. Економічна статистика. Діяльність підприємств. Кількість діючих суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у 2010-2022 роках . URL: : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 28.09.2023)
14. Ринок кондитерських виробів: продукція повинна бути не тільки смачною, а й достойною instagram. [URL:https://agroportal.ua/agrocheck/made-in-ukraine/rinok-konditerskih-virobiv-produkciya-povinna-buti-ne-tilki-smachnoyu-a-y-dostoynoyu-instagram](https://agroportal.ua/agrocheck/made-in-ukraine/rinok-konditerskih-virobiv-produkciya-povinna-buti-ne-tilki-smachnoyu-a-y-dostoynoyu-instagram) (дата звернення 30.09.2023)
15. Candy Industry's Global Top 100 Candy Companies Lists URL:20

<https://www.candyindustry.com/2021/global-top-100-candy-companies> (дата звернення 03.10.2023)

16. Смаглюк А.А., Надточій А. О. Аналіз ринку кондитерських виробів України та перспективи його розвитку/ *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2020. № 2(34 С. 64–71 URL: <https://www.inter-nauka.com/magazine/ekonomicheskij-nauchnyy-zhurnal/> 2020 (дата звернення 4.10.2023)

17. Економічна статистика. Промисловість. Виробництво окремих видів промислової продукції за 2011–2020 рр. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 05.10.2023)

18. Аналіз ринку кондитерських виробів. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-konditerskih-izdelij-v-ukraine-2021-god> <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 06.10.2023)

19. Економічна статистика. Діяльність підприємств. Чистий прибуток (збиток) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за 2010-2022 роки. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 07.10.2023)

20. Кільницька О.С., Кравчук Н.І., Куцмус Н.М. Ринок кондитерської продукції в Україні: тенденції та перспективи розвитку / *Економіка АПК*. 2018. № 11 С. 29–43

21. Ринок кондитерської продукції: тренди та успішні рішення. Тези з виступу pro-consulting на конференції «Кондитерський бізнес 2022» URL: <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/rynok-konditerskoj-produkcii-trendy-i-uspeshnye-resheniya-tezisy-s-vystupleniya-pro-consulting-na-konferencii-konditerskij-biznes-2022> (дата звернення 07.10.2023)

21. Загричанська А.В., Голюк В.Я. Аналіз сучасного кондитерського ринку України. *Актуальні проблеми економіки і управління* . 2021. № 15. URL: <https://ape.fmm.kpi.ua/article/view/226763> (дата звернення 08.10.2023)

22. Бочко О.Ю., Балик У.О., Карпій О.П. Дослідження ринку кондитерських виробів: вплив пандемії та війни <file:///C:/Users/7evenUser>

[/Favorites/Downloads/6124-Article%20Text-17094-1-10-20220630%20\(1\).pdf](#)

(Дата звернення 10.10.2023)

23. Ринок солодошів: які кондитерські вироби залишаються на полицях у 2022-му. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/rinok-solodosiv-aki-konditerski-virobi-zalisatsa-na-policah-u-2022-mu> (Дата звернення 10.10.2023)

24. Ринок кондитерських виробів в Україні: солодоші на будь-який смак. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/rynok-konditerskih-izdelij-v-ukraine-sladosti-na-lyuboj-vkus> (дата звернення 10.10.2023)

25. Опис діяльності ЗАТ «Житомирські ласощі». URL: <https://zl.com.ua/about> (дата звернення 11.10.2023)

26. Фінансова звітність ЗАТ «Житомирські ласощі» за 2020 р. URL: https://clarity-project.info/edr/00382071/finances?current_year=2021 (дата звернення 12.10.2023)

27. Фінансова звітність ЗАТ «Житомирські ласощі» за 2021 р. URL: https://clarity-project.info/edr/00382071/finances?current_year=2022 (дата звернення 12.10.2023)

28. **Методичні** вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Методика економічного аналізу діяльності підприємства» спец. 051 «Економіка» денної та заочної форм навчання/Т. А. Кулаковська. Одеса:ОНАХТ, 2018. 74 с.

29. Характеристика підприємства ПрАТ «Домінік». URL: <https://dominik.ua> (дата звернення 17.10.2023).

30. Річна фінансова звітність підприємства за 2020 р. URL:[https://dominik.ua/wp-content /uploads/2021/04/finansova-zvitnist-2020.pdf](https://dominik.ua/wp-content/uploads/2021/04/finansova-zvitnist-2020.pdf) (дата звернення 20.10.2023)

31. Річна фінансова звітність підприємства за 2021 р. URL:[https://dominik.ua/wp-content /uploads/2022/04/finansova-zvitnist-2021.pdf](https://dominik.ua/wp-content/uploads/2022/04/finansova-zvitnist-2021.pdf) (дата звернення 24.10.2023)

32. Економічна статистика. Ціни. Індекси цін виробників промислової продукції (до грудня попереднього року). (дата звернення 12.10.2023)

33. Гойко Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрями їх реалізації. Київ: ВПА-Р, 1999. 320 с.
34. Методичні вказівки до розрахунку економічної ефективності інвестиційних проєктів для здобувачів спеціальності 051 «Економіка» всіх форм навчання / Укладач: О.Л. Фрум. Одеса: ОНТУ, 2022. 43 с.
35. Верба В. А., Загородніх О. А. Проєктний аналіз: Підручник. К.: КНЕУ, 2000. 322 с.
36. Микитюк П.П., Брич В.Я., Микитюк Ю.І., Труш І.М. Управління проєктами: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] Тернопіль: ЗУНУ. 2021. 416 с.
37. Методичні вказівки до виконання кваліфікаційної роботи магістра спеціальності 051 «Економіка» денної та заочної форм навчання / Укладачі: О.І. Павлов, Т.А. Кулаковська, В.А. Самофатова. Одеса: ОНАХТ, 2018. 39 с.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ, БІЗНЕСУ І КОНТРОЛЮ

Спеціальність 051 «Економіка»
Кафедра економіки промисловості

ДОДАТКИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

на тему: *«Обґрунтування стратегії підвищення рентабельності діяльності підприємств кондитерської галузі»*

на здобуття ступеню вищої освіти «магістр»

Здобувач _____ Лучку М. М.
(ПІП студента)

Керівник _____ доц. Лобоцька Л.Л.
(вчене звання, ПІП керівника)

2023

LEIPZIG UNIVERSITY

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

**MODERN SCIENTIFIC VIEWS
ON THE DEVELOPMENT OF THE WORLD ECONOMY AND INTERNATIONAL
COOPERATION**

October 6-7, 2023

Proceedings of the Conference

Contents

GLOBAL ECONOMY AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS	
Kyrylo Komnatskyi, Kateryna Sydorenko	
WAYS OF RECOVERING OF UKRAINE’S ECONOMY IN THE POST-WAR PERIOD	1
Valeriia Kornivska	
EUROPEAN EXPERIENCE OF DIGITAL FINANCIAL TRANSITION	3
Liudmyla Lobotska, Mykhailo Luchku, Olena Luchku	
THE POTENTIAL OF UKRAINE IN FOOD SUPPLY TO WORLD MARKETS IN THE CONDITIONS OF WAR	7
Stefaniia Parubets	
DIGITAL PLATFORMS’ INFLUENCE ON BRIDGING INNOVATION GAPS IN INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS	10
Oleh Pustovoiit	
GLOBAL MULTIPOLARITY AND CHALLENGES FOR DEVELOPING ECONOMIES	13
Oleg Yaremenko	
MARKET AND INSTITUTIONAL FACTORS OF LOCALIZATION OF GLOBAL ECONOMIC DEVELOPMENT .	17

Секція 2: Глобальна економіка та міжнародні економічні відносини

Section 2: Global economy and international economic relations

Lobotska Liudmyla

Candidate of Technical Sciences, Associate Professor

Luchku Mykhailo

graduate student, mechanic engineer LLC Ukrelevatorprom ADM

Luchku Olena

graduate student, senior laboratory specialist LLC Ukrelevatorprom ADM

Odesa National University of Technology, Odesa, Ukraine

ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ У ПОСТАЧАННІ ПРОДОВОЛЬСТВА НА

СВІТОВІ РИНКИ В УМОВАХ ВІЙНИ

THE POTENTIAL OF UKRAINE IN FOOD SUPPLY TO WORLD

MARKETS IN THE CONDITIONS OF WAR

Йде вже 575-й день війни, але працівники агропромислового комплексу (АПК) продовжують свою роботу, не зважаючи на тривоги, ворожі ракетні напади.

Починаючи з 2014 р., Україна щорічно нарощувала виробництво зернових, зернобобових і олійних культур. У 2021 р. було зібрано рекордний врожай 106,6 млн. т. Основними зерновими культурами були пшениця і кукурудза на зерно, серед олійних – насіння соняшника.

За оцінками Української зернової асоціації, вітчизняний ринок споживає біля 20 % пшениці, а залишок йде на експорт. Відповідно щорічний випуск соняшникової олії перевищує 5 млн. т, тоді як внутрішнє споживання становить біля 400 тис. т, а значна частина продукції експортується.

До 2021 р. Україна експортувала на світові ринки великі обсяги продовольства. Але з початку війни у 2022 р. ситуація значно ускладнилася. Тим не

менш, як свідчать дані Міністерства аграрної політики та продовольства [1], у 2021/2022 маркетинговому році Україна експортувала 47,011 млн. т, а у 2022/2023 МР 45,29 млн. т зернових та зернобобових культур.

Фінансові результати експорту продовольства за 2022 р. і 7 місяців 2023 р. приведені в таблиці 1 (дані 2021р. указані для порівняння). Аналіз даних таблиці свідчить, що кожного року досліджуваного періоду на експорт продовольства припадає більше 40 %, і якщо у 2021 р. його експорт приніс Україні \$27,71 млрд., то у 2022 воєнному році цей показник значно знизився – до \$23,39 млрд. (84,4 %). За 7 місяців 2023 р. вдалося експортувати продовольства на \$13,05 млрд., причому левову частину експорту становлять товари II і III груп – 33,1 % , 44 % і 48,3 % відповідно.

Таблиця 1.

Структура експорту та імпорту продукції АПК у 2021–2023 рр.

Код і назва товарів за УКТЗЕД	Експорт			Імпорт		
	тис. дол. США	у % до минулого періоду	у % до загального обсягу	тис. дол. США	у % до минулого року	у % до загального обсягу
2021/2022/січень-липень 2023 р.						
Усього	68072328,8/ 44135592,5/ 21794742,7	138,4/ 64,8/ 85,3	100,0 100,0 100,0	72843126,6/ 55295748,4/ 35673427,7	134,1/ 75,9/ 119,4	100,0 100,0 100,0
I. Живі тварини; продукти тваринного походження	1345194,8/ 1471818,7/ 793598,4	113,2/ 109,4/ 96,7	2,0/ 3,3/ 3,6	1594007,5/ 1175217,1/ 735176,3	126,7/ 73,7/ 115,2	2,2/ 2,1/ 2,1
II. Продукти рослинного походження	15538028,4/ 13472682,9 7236867,1	130,8/ 86,7/ 117,5	22,8/ 30,5/ 33,2	2130534,2/ 1926951,0 1348796,1	107,1/ 90,4/ 115,5	2,9/ 3,5/ 3,8
в т.ч. зернові культури	12343846,1/ 9108153,5/ 5696255,6	131,2/ 73,8/ 123,8	18,1/ 20,6/ 26,1	166099,0/ 153676,8/ 86707,7	92,8/ 92,5/ 85,2	0,2/ 0,3/ 0,2
III. Жири та олії тваринного або рослинного походження	7037234,2/ 5948570,7/ 3297824,8	122,5/ 84,5/ 104,4	10,3/ 13,5/ 15,1	444037,8/ 293884,8/ 132499,0	158,4/ 66,2/ 85,4	0,6/ 0,5/ 0,4
IV. Готові харчові продукти	3788474,9/ 2496887,0/ 1720592,4	112,7/ 65,9/ 129,4	5,6/ 5,7/ 7,9	3578388,6/ 2645077,4/ 1777427,9	120,5/ 73,9/ 134,8	4,9/ 4,8/ 5,0

*Джерело: складено авторами за даними [2]

Зниження на 15,6 % фінансових результатів у 2022 р. зумовлено не тільки зменшенням виробництва агропродукції, а й значними ускладненнями логістики: перевезення морським транспортом було призупинено із-за ворожих дій РФ. Завдяки договору про створення «зернового коридору» з 1.08.2022 р по 16.07. 2023 р. Україні вдалося експортувати 32,85 млн. т, в тому числі 17,01 млн. т кукурудзи, 8,89 млн. т пшениці, 0,305 млн. т соняшника, 1,75 млн. т олії. Коридор дав змогу зняти з внутрішнього ринку експортні надлишки зернових рекордного 2021/2022 МР, які виникли внаслідок блокування й захоплення українських портів Росією. Через військову агресію агросектор України зазнав значних втрат. З огляду, підготовленого Центром досліджень продовольства та землекористування (KSE Агроцентр) і Міністерством аграрної політики та продовольства України [3], слідує, що непрямі втрати для агросектору становили \$34,25 млрд. Зокрема, здорожчання логістики та зниження цін на експортно-орієнтовані товари призвели до \$18,5 млрд. втрат (у вересні 2022 р. середньозважені внутрішні ціни на основні експортно-орієнтовані культури були на 60,7% нижче, ніж до вторгнення РФ).

Сьогодні актуальною проблемою є організація поставок через придунайські порти до країн ЄС, а також залізничним транспортом. Ситуація ускладнилася тим, що Польща, Угорщина, Словаччина відмовляються приймати у себе українське зерно, хоча Єврокомісією було прийнято рішення зняти обмеження. Йдуть переговори між сторонами.

Станом на кінець вересня 2023 року, вже чотири судна змогли вийти з портів України через альтернативний коридор, який пролягає внутрішніми водами України та країн НАТО Румунії та Болгарії. Посилення систем ППО півдня України дасть змогу захистити портову інфраструктуру та наростити відвантаження через альтернативний коридор.

Перспективи на 2024 р. не дуже райдужні, бо значні площі на сході країни заміновані. Тому прогнозується зниження обсягів виробництва зерна, також постраждали деякі переробні підприємства, в тому числі олійно-жирового комплексу. Резервом росту експорту слід розглядати збільшення випуску готової продукції з великою доданою вартістю. Крім того, необхідно нарощувати випуск овочів, ягід, меду, горіхів з метою не тільки насичення внутрішнього ринку, а й розширення експорту.

Список використаних джерел

1. Укрінформ інформує. URL:<https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3716461-ukraina-vze-eksportovala-453-miljona-tonn-zernovih.html> (дата звернення 25.09.2023)
2. Економічна статистика/ Зовнішньоекономічна діяльність/ Товарна структура зовнішньої торгівлі України у 2021 р., 2022 р., 2023 р. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/zd/tsztt/arh_tsztt2023_u. (дата звернення 25.09.2023)
3. Втрати АПК від здорожчання факторів виробництва. URL: <https://agropolit.com/blog/515-viyskovi-vtrati-agrosektoru--rosiyska-agresiya-zavdala-nepryamih-zbitkiv-u-3425-mlrd> . (дата звернення 26.09.2023)

ФОРМУЛИ РОЗРАХУНКУ ПОКАЗНИКІВ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ

Рентабельність продукції

$$D_i = \frac{\hat{I}^{\hat{a}}}{\tilde{N}} \cdot 100$$

Рентабельність операційної діяльності Род

$$D_{\hat{a}} = \frac{\hat{I}^{\hat{a}}}{\tilde{N}} \cdot 100$$

Рентабельність продажів Рпр

$$D_{i\hat{o}} = \frac{\hat{I}^{\hat{a}}}{\times \hat{A}} \cdot 100$$

Рентабельність активів Ра (рентабельність всієї діяльності підприємства)

$$D_{\hat{a}} = \frac{\hat{I}^{\hat{a}}}{\hat{A}^{\hat{\delta}^3}} \cdot 100$$

Рентабельність власного капіталу Рвлк

$$D_{\hat{a}\hat{e}\hat{e}} = \frac{\hat{I}^{\hat{a}}}{\hat{A}\hat{E}} \cdot 100$$

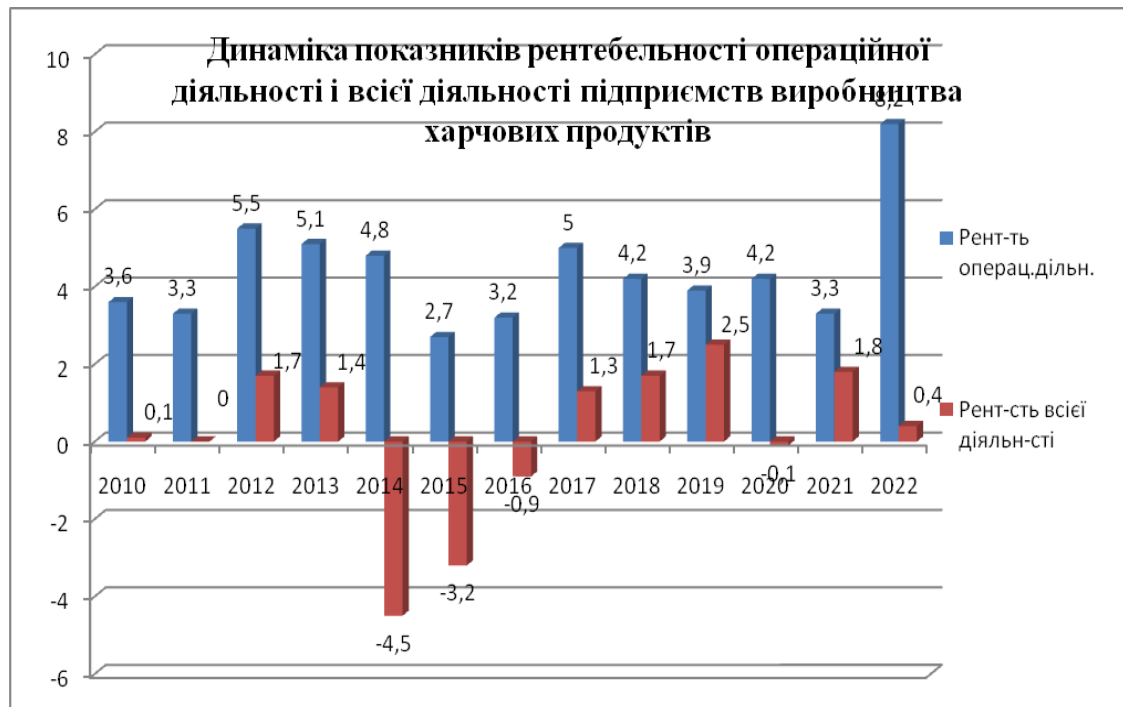
Рентабельність виробництва Рв

$$D_{\hat{a}} = \frac{\hat{I}^{\hat{a}}}{\hat{I}\hat{\zeta} + \hat{I}\hat{a}\hat{\zeta}} \cdot 100$$

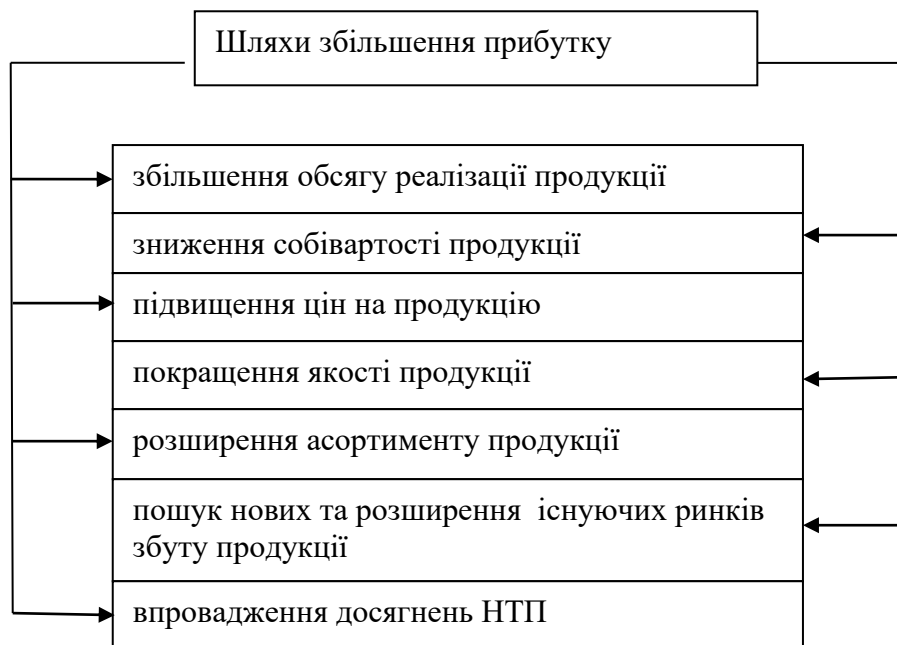
Фондорентабельність

$$D_{\hat{a}} = \frac{\hat{I}^{\hat{a}}}{\hat{I}\hat{\zeta}} \cdot 100$$

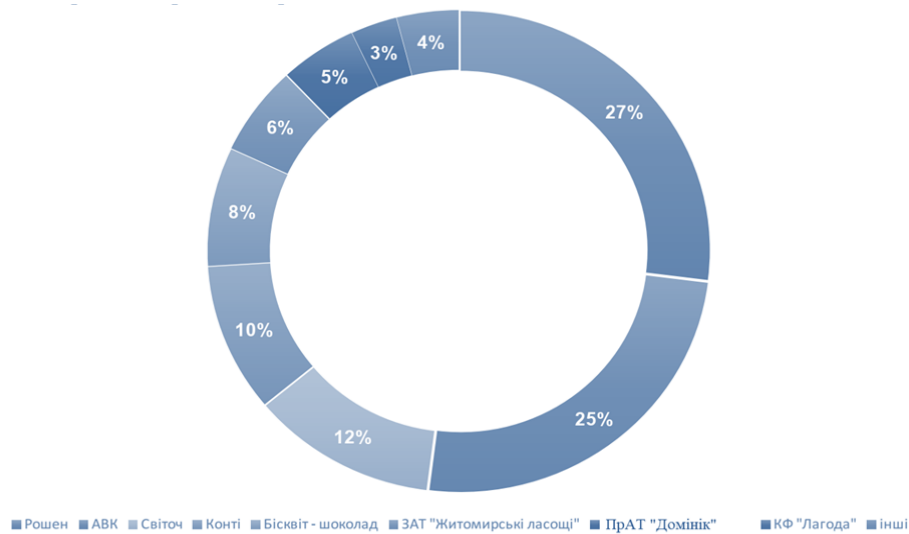
Рисунок 1. Формули розрахунку показників рентабельності

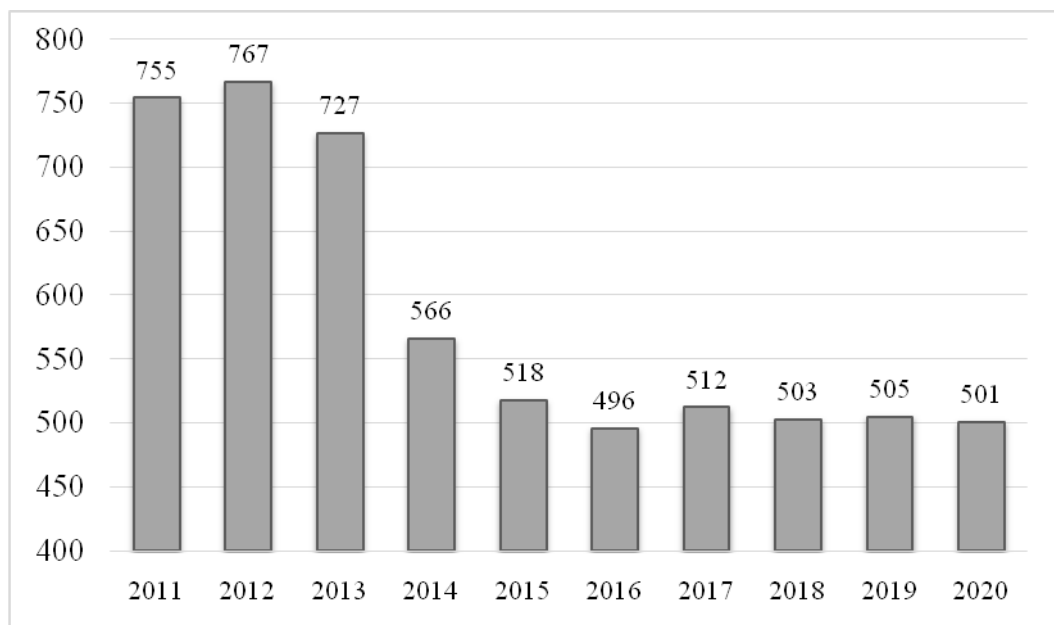
Рисунок 2. Динаміка показників рентабельності операційної діяльності і всієї діяльності підприємств виробництва харчових продуктів в Україні

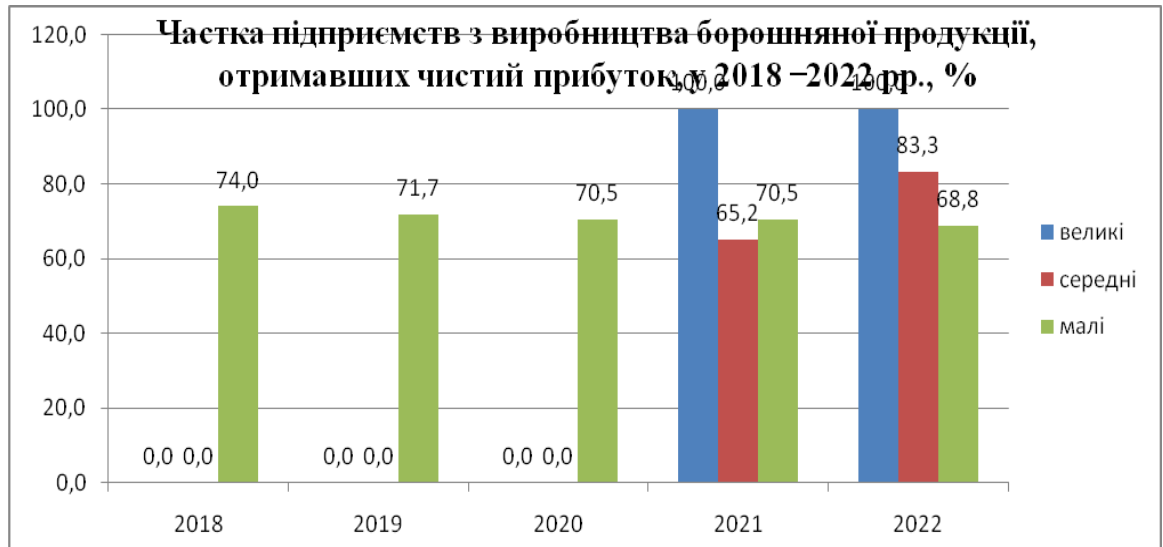
Рисунок 3. Шляхи збільшення прибутку та рентабельності

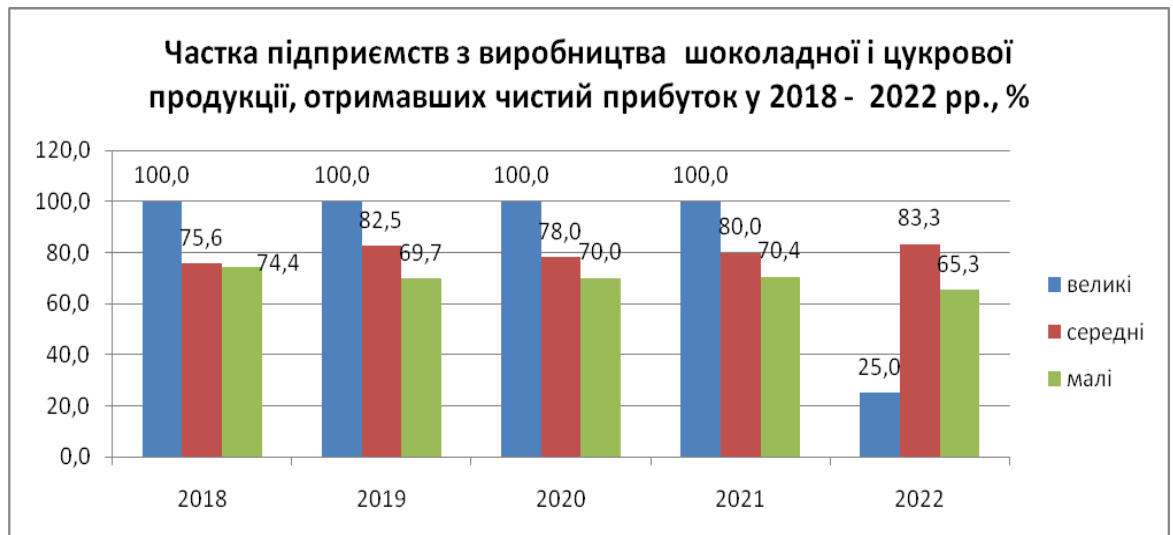
Рисунок 4. Структура виробництва кондитерської продукції в Україні, %

Рисунок 5. Динміка виробництва кондитерської продукції в Україні у 2011– 2020 рр., тис.т

Рисунок 6. Частка підприємств виробництва борошняної продукції, отримавших чистий прибуток у 2018 – 2022 рр., %

Рисунок 7. Частка підприємств виробництва шоколадної і цукрової продукції, отримавших чистий прибуток у 2018 – 2022 рр., %

Таблиця 1

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ЗАТ «Житомирські ласощі» за два роки

Показники	2020	2021	Відхилення (±)	
			абс.	відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, т	80000	80000	0	
2. Фактично вироблено продукції, т	32500	30200	-2300	-7,08
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,406	0,378	-0,028	-6,90
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ й акцизного збору): - у діючих оптових цінах підприємства, тис.грн тис.грнтис.грнтис.грн	269816	263023	-6793	-2,52
- у порівнянних цінах, тис.грн	269816	209914,6	-59901,4	-22,21
5. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн	269816	263023	-6793	-2,52
6. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис.грн	353360	353515	155	0,04
7. Фондовіддача, грн/грн	0,764	0,594	-0,17	-22,25
8. Середній залишок оборотних коштів, тис.грн	125732	221458,5	95726,5	76,14
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, оборотів	2,146	1,188	-0,958	-44,64
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	980	910	-70	-7,14
11. Продуктивність праці, тис.грн /особу	275,32	230,68	-44,64	-16,21
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис.грн, у тому числі:	201411	199571	-1840	-0,91
- матеріальні витрати	31248	53740	22492	71,98
- витрати на оплату праці	88363	90996	2633	2,98
- відрахування на соціальні заходи	17662	17852	190	1,08
- амортизація	42717	13485	-29232	-68,43
- інші операційні витрати	21421	23498	2077	9,70
13. Витрати на 1 гривню виробленої / реалізованої продукції, грн/грн	0,746	0,759	0,013	1,74
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,116	0,204	0,088	75,86
15. Повна собівартість реалізованої продукції, тис.грн	350608	282710	-67898	-19,36
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис.грн	-27572	-15798	11774	42,70
17. Чистий прибуток, тис.грн	12340	682	-11658	-94,47
18. Рентабельність продажів, %	4,57	0,26	-4,31	
19. Рентабельність операційної діяльності, %	-7,86	-5,59	2,27	

Таблиця 2

Фінансові результати ЗАТ «Житомирські ласощі»

Найменування статті	Абсолютне значення, тис. грн		Відхилення	
	2020 р.	2021 р.	абсолютне	відносне
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (2000)	269816	263023	-6793	-2,52
Собівартість реалізованої продукції (2050)	(271517)	(223664)	-47853	-17,62
Валовий прибуток (2090) (збиток (2095))	-1701	39359	41060	24,13 р.
Інші операційні доходи(2120)	53220	3709	-49511	-93,03
Адміністративні витрати (2130)	(20748)	(19823)	-925	-4,46
Витрати на збут (2150)	(24031)	(26744)	2713	11,29
Інші операційні витрати (2180)	(34312)	(12479)	-46573	1,36 р.
Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток (2190) або збиток (2195))	-27572	-15978	11594	42,05
Інші доходи (2200+2220+2240)	40316	16774	-23542	-58,39
Інші витрати (2250+2255+2270)	(124)	(56)	-68	-54,84
Фінансовий результат до оподаткування (прибуток (2290) або збиток (2295))	12620	740	-11880	-94,13
Чистий фінансовий результат (прибуток (2350) або збиток (2355))	12340	682	-11658	-94,47

Таблиця 3

Показники рентабельності діяльності ЗАТ «Житомирські ласощі», %

Показник	Формула розрахунку			Відхилення абсолютне
		2020 р.	2021 р.	
Рентабельність виробництва	Пвал/(Воз+Вобз)	-0,36	6,84	7,20
Рентабельність продукції	Пдо оп/ПС	3,60	0,26	-3,34
Рентабельність операційної діяльності	Попер д/ПС	-7,86	-5,59	2,27
Рентабельність продажів	Пч/ЧД	4,57	0,26	-4,31
Рентабельність активів (Рентабельність всієї діяльності)	Пч/Асріч	4,14	0,19	-3,95
Рентабельність оборотних активів	Пч/Асріч об ак	9,81	0,31	-9,50
Фондорентабельність	Пч/Воз	3,49	0,19	-3,30
Рентабельність власного капіталу	Пч/ВК	7,11	0,45	-6,66

Таблиця 4

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Домінік» за два роки

Показники	2020 р.	2021 р.	Відхилення (±)	
			абс.	відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, т	18100	18100	0	
2. Фактично вироблено продукції, т	13150	14120	970	7,38
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,726	0,780	0,054	7,44
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ й акцизного збору):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис.грн	439522	531208	91686	20,86
- у порівнянних цінах, тис.грн	439522	423948,92	-15573,08	-3,54
5. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн	436532	521563	85031	19,48
6. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис.грн	348043	399243,5	51200,5	14,71
7. Фондовіддача, грн/грн	1,263	1,062	-0,201	-15,91
8. Середній залишок оборотних коштів, тис.грн	286197,5	269910,5	-16287	-5,69
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, оборотів	1,525	1,932	0,407	26,69
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	689	618	-71	-10,30
11. Продуктивність праці, тис.грн /особу	633,57	686,00	52,43	8,28
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис.грн, в тому числі:	449608	576698	127090	28,27
- матеріальні витрати	291902	398252	106350	36,43
- витрати на оплату праці	66760	78626	11866	17,77
- відрахування на соціальні заходи	13354	15614	2260	16,92
- амортизація	30278	37112	6834	22,57
- інші операційні витрати	47314	47094	-220	-0,46
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	1,023	1,086	0,063	6,16
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,664	0,750	0,086	12,95
15. Повна собівартість реалізованої продукції, тис.грн	438605	562411	123806	28,23
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис.грн	31914	-24502	-56416	-1,77 р
17. Чистий прибуток, тис.грн	30503	-21181	-51684	-1,69 р
18. Рентабельність продажів, %	6,99	-4,06	-11,05	
19. Рентабельність операційної діяльності, %	7,28	-4,36	-11,64	

Таблиця 5

Фінансові результати ПрАТ «Домінік»

Найменування статті	Абсолютне значення, тис. грн		Відхилення	
	2020 р.	2021 р.	абсолютне	відносне
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (2000)	436532	521563	85031	19,48
Собівартість реалізованої продукції (2050)	(356247)	(469341)	(113094)	(31,75)
Валовий прибуток (2090) (збиток (2095))	52222	80285	28063	53,74
Інші операційні доходи(2120)	33987	16346	-17641	-33,78
Адміністративні витрати (2130)	(27498)	(31591)	4093	14,88
Витрати на збут (2150)	(42213)	(45407)	3194	7,57
Інші операційні витрати (2180)	(12647)	(16072)	3425	27,08
Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток (2190) або збиток (2195))	31914	-24502	-56413	-1,77 р.
Інші доходи (2200+2220+2240)	6649	278	-6371	-95,82
Інші витрати (2250+2255+2270)	(513)	(568)	55	10,72
Фінансовий результат до оподаткування (прибуток (2290) або збиток (2295))	38050	-24792	-62842	-1,65 р.
Чистий фінансовий результат (прибуток (2350) або збиток (2355))	30503	-21181	-51684	-1,69 р.

Таблиця 6

Показники рентабельності діяльності АТ «Домінік», %

Показник	Формула розрах.	2020 р.	2021 р.	Відхилення абсолютне
Рентабельність виробництва	Пвал/(Воз+Вобз)	12,66	7,80	-4,86
Рентабельність продукції	Пдо оп/ПС	8,67	-4,41	-13,08
Рентабельність операційної діяльності	Попер д/ПС	7,28	-4,36	-11,64
Рентабельність продажів	Пч/ЧД	6,99	-4,06	-11,05
Рентабельність активів	Пч/Асріч	6,97	-4,76	-11,73
Рентабельність оборотних активів	Пч/Асріч об ак	10,66	-7,85	-18,51
Фондорентабельність	Пч/Воз	8,76	-5,30	-14,06
Рентабельність власного капіталу	Пч/ВК	7,69	-5,28	-12,97

Таблиця 7

**Факторний аналіз рентабельності власного капіталу
ЗАТ «Житомирські ласощі»**

Показник	2020 р.	2021 р.	Відхилення			
			всього	у т.ч. числі за рахунок		
				a	b	c
Рентабельність вл власного капіталу, частка у	0,071113	0,004473	-0,06664	-0,067081	-0,000835	0,001276
Рентабельність продажів, част., а	0,045735	0,002593	- 0,043142	-0,067081		
Чистий дохід, тис.грн	269816	263023	-6793			
Середньорічна вар- тість активу	298163	366538,5	68375,5			
Середньорічна вар- тість власного капі- талу	173527	152469	-21058			
Коефіцієнт оборо- тності активів, b	0,904928	0,717586	-0,187342		-0,000835	
Мультиплікатор власного капіталу с	1,718251	2,404020	0,685769			0,001276

Таблиця 8

**Факторний аналіз рентабельності власного капіталу
ПрАТ «Домінік»**

Показник	2020 р.	2021 р.	Відхилення			
			всього	у т.ч. числі за рахунок		
				a	b	c
Рентабельність власного капіталу, частка у	0,076889	-0,052774	-0,129663	- 0,121576	-0,032524	0,024437
Рентабельність продажів, част., а	0,069876	-0,040611	-0,110487	- 0,121576		
Чистий дохід, тис.грн	436532	521563	85031			
Середньорічна вар- тість активу	437558	444876	7318			
Середньорічна вар- тість власного капі- талу	396714,5	401355	4640,5			
Коефіцієнт обо- ротності активів, b	0,997655	1,172378	0,174723		-0,032524	
Мультиплікатор власного капіталу	1,102954	1,108435	-0,005481			0,024437

Таблиця 9

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ЗАТ «Житомирські ласощі» до і після впровадження проєкту

Показники	2021	Проєкт	Відхилення (±)	
			абс.	відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, т	80000	80000	0	
2. Фактично вироблено продукції, т	30200	30300	100	0,33
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,378	0,379	0,001	0,26
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ й акцизного збору):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис.грн	263023	279823	16800	6,39
- у порівнянних цінах, тис.грн	209914,6	223322,42	13407,82	6,39
5. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн	263023	279823	16800	6,39
6. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис.грн	353515	354115	600	0,17
7. Фондовіддача, грн/грн	0,594	0,631	0,037	6,23
8. Середній залишок оборотних коштів, тис.грн	221458,5	228288,5	6830	3,08
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, об.	1,188	1,226	0,038	3,20
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	1189	1191	2	0,17
11. Продуктивність праці, тис.грн /особу	176,55	187,51	10,96	6,21
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис.грн, у тому числі:	199571	209494,66	9923,66	4,07
- матеріальні витрати	53740	61349,4	7609,4	14,16
- витрати на оплату праці	90996	91248,49	252,49	0,28
- відрахування на соціальні заходи	17852	17907,55	55,55	0,31
- амортизація	13485	13600	115	0,85
- інші операційні витрати	23498	23629,23	1891,22	8,05
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,759	0,749	-0,01	-1,32
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,204	0,219	0,015	7,35
15. Повна собівартість реалізованої продукції, тис.грн	282710	292633,66	9923,66	3,51
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис.грн	-15798	-8921,6	6876,4	43,53
17. Чистий прибуток, тис.грн	682	6330,65	5638,65	8,27
18. Рентабельність продажів, %	0,26	2,26	2,00	
19. Рентабельність від операційної діяльн, %	-5,59	-3,11	2,48	

Таблиця 10

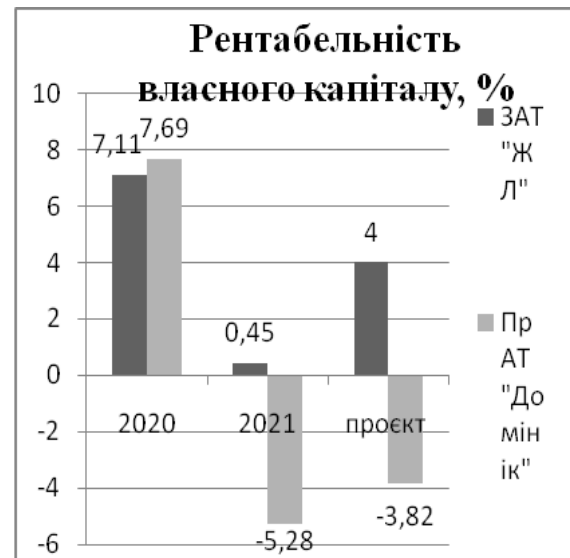
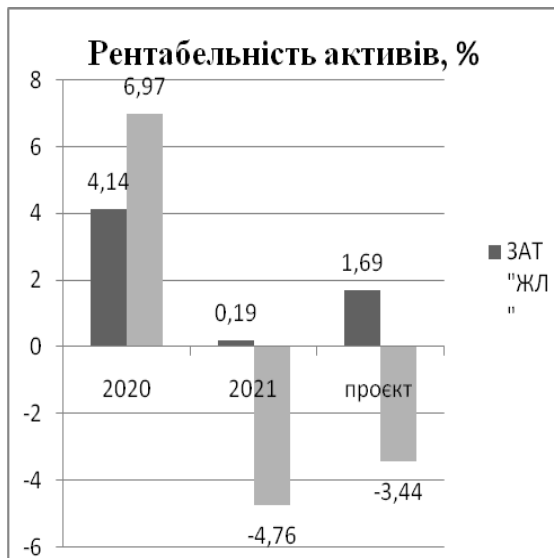
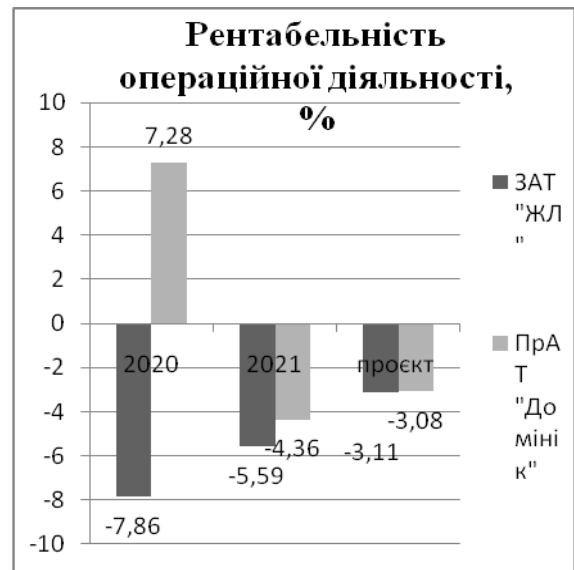
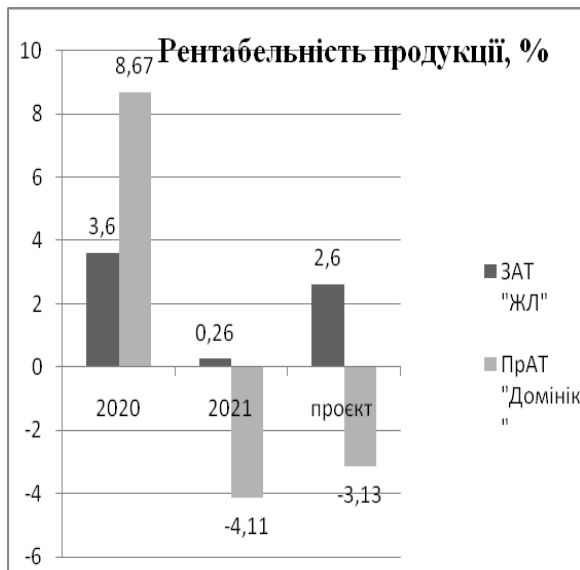
Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Домінік» до і після впровадження проєкту

Показники	2021р.	Проєкт	Відхилення (±)	
			абс.	відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, т	18100	18100	-	
2. Фактично вироблено продукції, т	14120	14220	100	0,71
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,780	0,785	0,005	
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ й акцизного збору):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис.грн	531208	548008	16800	3,16
- у порівнянних цінах, тис.грн	423948,92	437356,74	13407,82	3,16
5. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн	521563	538363	16800	3,22
6. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис.грн	399243,5	399843,5	600	0,15
7. Фондовіддача, грн/грн	1,062	1,094	0,032	3,01
8. Середній залишок оборотних коштів, тис.грн	269910,5	276740,5	6830	2,53
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, оборотів	1,932	1,945	0,013	0,67
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	618	620	2	0,32
11. Продуктивність праці, тис.грн /особу	686,00	705,41	19,41	2,83
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис.грн, в тому числі:	576698	586621,7	9923,66	1,72
- матеріальні витрати	398252	405861,4	7609,4	1,91
- витрати на оплату праці	78626	78878,49	252,49	0,32
- відрахування на соціальні заходи	15614	15669,55	55,55	0,36
- амортизація	37112	37227	115	0,31
- інші операційні витрати	47094	48985,22	1891,22	4,02
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	1,086	1,070	-0,016	-1,47
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,750	0,741	-0,009	-1,20
15. Повна собівартість реалізованої продукції, тис.грн	562411	572334,7	9923,66	1,76
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис.грн	-24502	-17625,6	6876,4	28,06
17. Чистий прибуток, тис.грн	-21181	-15542,35	5638,65	26,62
18. Рентабельність продажів, %	-4,06	-2,89	1,17	
19. Рентабельність операційної діяльності, %	-4,36	-3,08	1,28	

Таблиця 11

Порівняння результатів впровадження проєкту на підприємствах

Показник	ЗАТ «Жито- мирські ласощі»	ПрАТ «Домінік»	Відхи- лен- ня, абс.	Відхи- лення, %
1	2	3	4 (3-2)	5
Обсяг випуску, т	30300	14220	-16080	-53,07
Середня ціна, тис.грн/т	9,235	37,860	28,625	309,96
Валовий прибуток, тис.грн	48068,89	60931,89	12863	26,76
Прибуток операційної діяльності, тис.грн	- 9101,60	-17625,6	-8524	93,65
Прибуток до оподаткування, тис.грн	7616,4	-17915,6	-25532	-335,22
Чистий прибуток, тис.грн	6320,65	-15542,35	-21863	-345,90
Чистий дохід, тис.грн	279823	538363	258540	92,39
Власний капітал, тис.грн	158107,6	406993,6	248886	157,42
Повна собівартість продукції, тис.грн	292633,7	572334,7	279701	95,58
Витрати на 1 грн виробл. прод, грн/грн	0,749	1,070	0,321	42,86
Фондовіддача, грн/грн	0,631	1,094	0,463	73,38
Коефіцієнт оборотності обор. кошт., об.	1,226	1,945	0,719	58,65
Продуктивність праці, тис.грн/ос.	187,51	705,41	517,9	276,20
Чисельність працюючих, ос.	1191	620	0,321	42,86
Рентабельність виробництва, %	8,25	15,24	6,99	
Рентабельність продукції, %	2,60	-3,13	-5,73	
Рентабельність операційної діяльності, %	-3,11	-3,08	0,03	
Рентабельність продажів, %	2,26	-2,87	-5,13	
Рентабельність активів, % (Рентабельність всієї діяльності)	1,69	-3,44	-5,13	
Рентабельність оборотних активів, %	2,77	-5,62	-8,39	
Фондорентабельність, %	1,78	-3,89	-5,67	
Рентабельність власного капіталу, %	4,00	-3,82	-7,82	

Рисунок 9. Показники рентабельності до і після впровадження проєкту на досліджуваних підприємствах